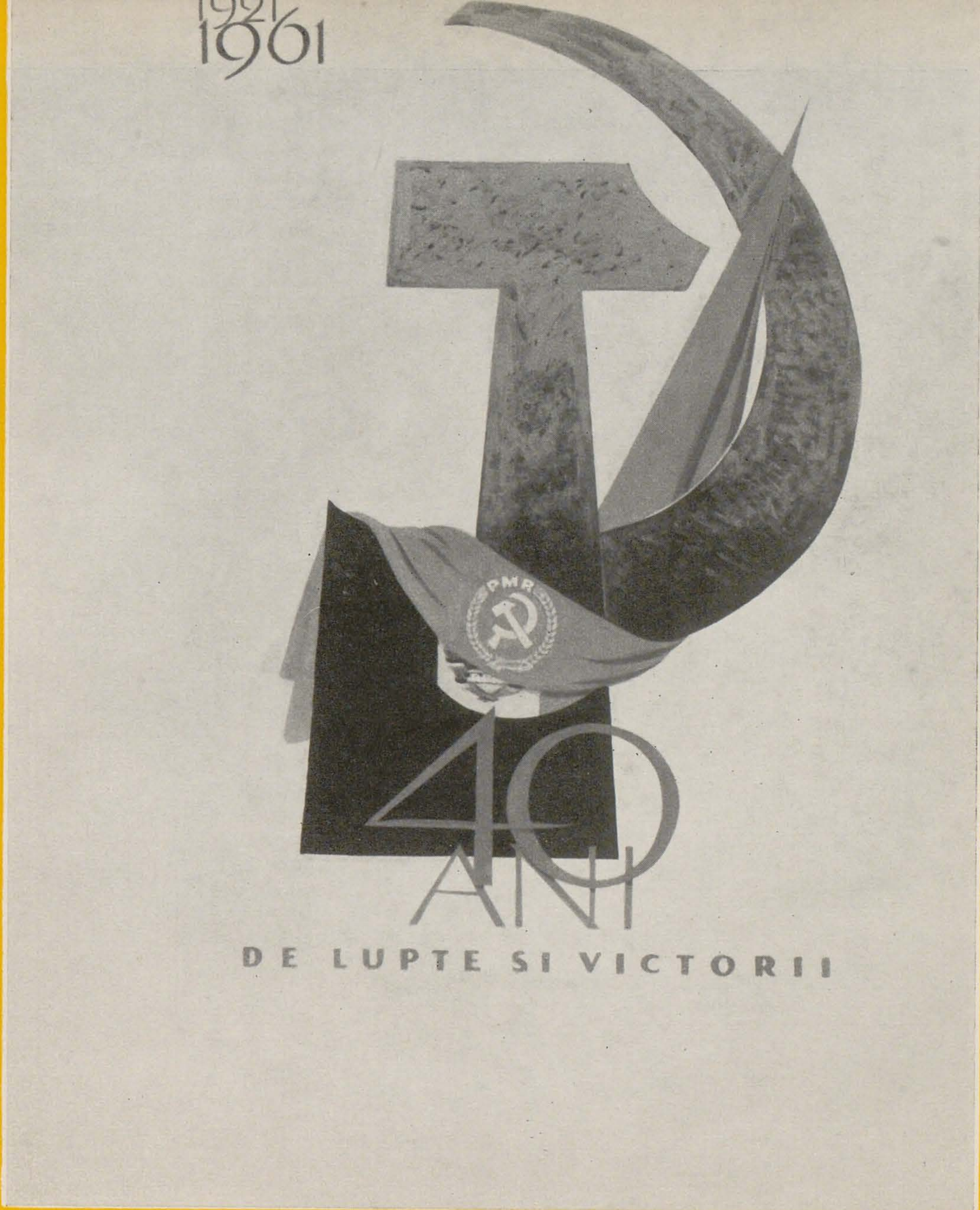

arta plastică

3

Anul VIII — 1961

arta plastică

REVISTĂ EDITATĂ DE MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÎNTULUI
ȘI CULTURII ȘI UNIUNEA ARTIȘTILOR PLASTICI

3

VIZITA CONDUCĂTORILOR DE PARTID ȘI DE STAT LA EXPOZIȚIA RETROSPECTIVĂ DE GRAFICĂ MILITANTĂ ȘI EXPOZIȚIA DE PORTRETE

În ziua de 23 mai 1961, expoziția retrospectivă de grafică militantă și expoziția de portrete — pictură și sculptură, deschise în cinstea aniversării a 40 de ani de la înființarea Partidului Comunist din Romînia, au fost vizitate de tovarășii Gheorghe Gheorghiu-Dej, Gheorghe Apostol, Emil Bodnăraș, Petre Borilă, Chivu Stoica, Alexandru Drăghici, Ion Gheorghe Maurer, Dumitru Coliu, Leonte Răutu, Leontin Sălăjan, Ștefan Voitec, Mihai Dalea, precum și de alți membri ai C.C. al P.M.R.

Conducătorii de partid și de stat au fost întîmpinați de ministrul Învățămîntului și Culturii, Ilie Murgulescu, de artistul poporului Ion Jalea, președintele Uniunii artiștilor plastici din R. P. Romînă, și alți membri ai conducerii Uniunii artiștilor plastici.

EXPOZIȚIA RETROSPECTIVĂ

MIRCEA DEAC

COSTACHE PETRESCU, Constituția din București de la 11 iunie anul 1848 — *tuș, acuarelă și guașă*

DE GRAFICA MILITANTĂ

Expoziţia retrospectivă de grafică militantă, prin amploarea şi semnificaţia sa, este o demonstrare vie a valorii şi importanţei politice, sociale şi artistice pe care o are arta grafică. Alăturarea, în mod retrospectiv, a ceea ce au creat cu diversitate de mijloace la înaltă ţinută artistică, talente remarcabile în trecut, în focul luptelor de clasă, cu realizările artiştilor contemporani angajaţi în lupta pentru desăvîrşirea socialismului, oferă posibilitatea să sezisăm ceea ce este comun în grafica acestor perioade şi ceea ce le diferenţiază atît în ceea ce priveşte conţinutul cît şi mijloacele de expresie. Astfel privită în desfăşurarea ei istorică remarcăm ca o trăsătură constantă legătura indisolubilă a graficii cu realitatea. Grafica a reflectat prin mijloacele ei specifice viaţa în multilateralitatea fenomenelor şi aspectelor sale şi a exercitat la rîndul ei o influenţă activă asupra dezvoltării ideilor progresiste. În operele artiştilor romîni din secolul trecut, pînă la afirmarea proletariatului romîn ca o forţă socială înaintată, predominant era sentimentul patriotic al iubirii de ţară şi al luptei pentru independenţa naţională. Grafica în această perioadă a fost o dovadă a apariţiei şi a afirmării unei opinii politice de masă, deoarece principalele reviste în care apare: « Spiriduş », « Nichipercea », « Ghimpele », « Bondarul » etc. au fost într-un sens expresiile acestor opinii de masă care afirmau forţele progresului şi combăteau ceea ce era retrograd şi ţinea pe loc dezvoltarea societăţii. Pe un astfel de drum operele lui Negulici, Iscovescu, Rosenthal, Aman, Lecca, Sathmary, Henţia, ca şi operele satirice realizate de H. Trenk şi H. Dembitzki au un caracter clar social-politic, fiind în acelaşi timp analitice şi predispuse oarecum spre documentar. În operele lor aflăm primele încercări de a înfăţişa aspectele vieţii de toate zilele, din tîrgurile şi satele noastre, chipurile de ţărani şi orăşeni. Ne este înfăţişată astfel mizeria în care erau ţinute masele înrobite, faţă în faţă cu huzurul claselor stăpînitoare. Apar redate portrete de revoluţionari, figuri de ţărani şi orăşeni, scene de luptă din războiul pentru independenţă, cu preferinţa detaliilor care precizează cu claritate şi meticulozitate esenţialul. Dintre artiştii perioadei sus amintite, Grigorescu se distinge în mod deosebit. Un desen inspirat, cald, sincer înregistrează cu spontaneitate ceea ce este important de relevat într-o figură sau o compoziţie. Grigorescu ne-a dat o mare lecţie despre calităţile şi posibilităţile infinite ale desenului. Grigorescu în desen, Aman în gravură sînt cei care impun atenţiei generale valoarea artei desenului şi care dau încredere viitorilor desenatori în forţa socială şi artistică a graficii. Punctul de plecare la ei este întotdeauna realitatea, cele văzute şi trăite. Le lipseşte doar perspectiva viitorului.

Dezvoltarea mişcării muncitoreşti, răspîndirea ideilor marxiste, creşterea conştiinţei de clasă a proletariatului în ţara noastră la sfîrşitul secolului trecut, iată elementele care au contribuit intens la dezvoltarea graficii militante, la clarificarea conţinutului de idei şi, totodată, la făurirea unui limbaj plastic laconic, direct, clar. Printre reprezentanţii acestei perioade amintim pe Ştefan Luchian, desenator şi colorist, Octav Băncilă, Ary Murnu, I. Iser, N. Vermont, C. Ressu, Fr. Şirato, Şt. Dimitrescu. Cele mai valoroase desene sînt dedicate răscoalelor ţărăneşti din 1907, ele reflectînd situaţia de mizerie a ţărănimii. Răscoalele au avut un caracter deosebit de ascuţit şi au cuprins întreaga ţară, zguduind temeliile orînduirii burghezo-moşiereşti. În timp ce muncitorii din Bucureşti, Buhuşi, din Ploieşti şi din localităţile petrolifere de pe Valea Prahovei, din Iaşi, Galaţi şi Brăila organizau numeroase acţiuni, greve, întruniri şi demonstraţii de sprijin şi solidaritate cu ţărănimea răsculată, în timp ce muncitorii ceferişti din Paşcani şi de pe linia ferată Dolhasca-Fălticeni eliberau cu forţa pe ţăranii arestaţi, artiştii amintiţi au folosit limbajul artistic cel mai adecuat pentru a sprijini aceste acţiuni. Creaţia lor demască exploatarea şi jafurile comise de partidele claselor dominante, urmăreşte dezvăluirea caracterului reacţionar şi hrăpăreţ al regalităţii, înfierarea crimelor comise împotriva ţărănimii precum şi relevarea unităţii clasei muncitoare cu ţărănimea. Genurile cele mai folosite de artişti în această perioadă sînt ilustraţia, caricatura, copertele de cărţi şi de reviste folosind ca tehnică cu precădere desenul şi litografia. Gravura este mai rar folosită. O amploare deosebită o capătă începînd cu anul 1913 cînd J. Al. Steriadi pune bazele primei societăţi de gravură în ţara noastră. Necesitatea de a convinge, de a mobiliza, de a trezi puternic sentimentele, de a provoca mînia, revolta, de a chema la o acţiune, determină pe artişti să găsească forma cea mai directă accesibilă şi cea mai agitatorică. Simplificarea liniei duce la simplificarea detaliilor, a fondurilor, în schimb dă o mai mare gravitate sentimentelor,

THEODOR AMAN, Adunaţi la mămăligă — *acvaforte, 1876*

FRANCISC ȘIRATO, Făclia adevărului (Mișcarea muncitorească lovind în monarhie și slujitorii ei) — *tuș și guașă, 1907*

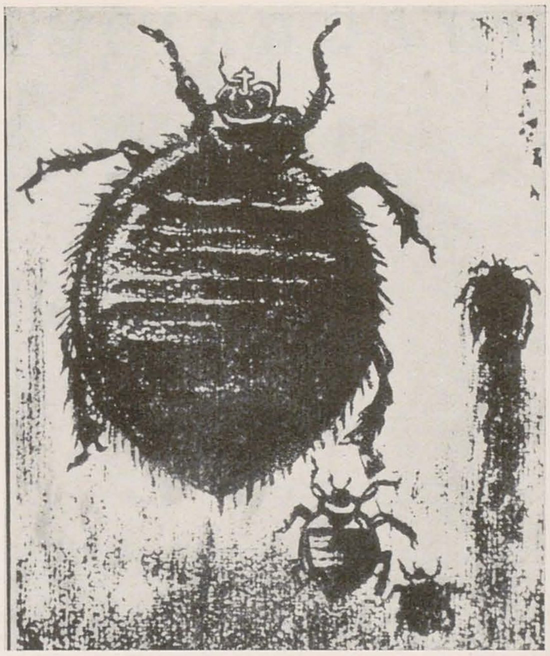

CAMIL RESSU, Ploșnița — *desen, 1912*

un accent mai ascuțit exprimării opiniilor. În sfîrșit, imaginile capătă valoare de simboluri fiind înzestrate cu o puternică forță de convingere. E suficient să amintim desenele lui Iser: « Aplicarea constituției » (« Facla » — 1911), reprezentînd un jandarm care bate cu patul puștii un țăran legat de mîini, « Greva » (« Facla » — 1912), un muncitor în prim plan, dîrz, hotărît, plin de revoltă, « Carol I — 1907 » (« Facla » — 1913), pe a cărui figură hidă stă scris cu sînge « 1907 ». Desenul simplificat, cu linii puternice, uneori cu caracter de caricatură pentru a fi mai expresiv și a scoate în evidență sensul demascator al subiectului — caracterizează nu numai lucrările lui Iser, dar și pe cele semnate de Ary Murnu, de N. Mantu (din această perioadă), Fr. Șirato și de ceilalți artiști amintiți. Remarcăm însă și o tendință de individualizare mai accentuată a stilurilor artistice.

Anii primului război mondial au constituit, în continuare, prilejul unor noi și puternice manifestări ale artiștilor, ale căror opere marchează o prezență tot mai activă și mai conștientă a artei în realitatea socială și în evenimentele politice. « Primul război mondial care a pricinuit poporului imense suferințe, doliu, foamete, ruină economică — arăta tov. Gh. Gheorghiu-Dej în raportul prezentat la Adunarea festivă organizată cu prilejul aniversării a 40 de ani de la crearea Partidului Comunist din Romînia — a făcut să crească mai mult ca oricînd ura și revolta maselor muncitorești și țărănești împotriva stăpînirii burghezo-moșierești.

Exemplul revoluției din Octombrie a fost flacăra înnoitoare care a întețit lupta maselor muncitoare din țara noastră ».

Protestul vehement manifestat cu multă consecvență și fermitate în anii primului război în operele pictorului N. Tonitza, ca și în cele ale lui Camil Ressu, Ion Bărbulescu (B'Arg), Ștefan Dimitrescu, Francisc Șirato, Stoica Dumitrescu, Victor Ion Popa ș.a. au căpătat sub influența victoriei istorice a proletariatului rus și a creșterii capacității de luptă revoluționară a clasei noastre muncitoare sensuri noi în exprimarea semnificațiilor sociale și ideologice.

Se poate constata în operele de grafică din acești ani de luptă revoluționară încordată, o profundă schimbare a modului de a gîndi asupra vieții și evenimentelor sociale.

« Manifestație », desen în cărbune și creion colorat, ce reprezintă mulțimea ieșită în stradă cu steagul roșu la manifestație, « Balanța nu mai minte » (« Socialismul » — 1919), alegorie ce înfățișează valoarea muncii în raport cu capitalul, « 13 Decembrie 1918 » (« Cuvîntul liber » — 1919) și « Ora 7 seara... e liniște în țară » (« Socialismul » — 1919), deosebit de dramatice imagini demascatoare ale exploatării capitaliste și ale acțiunilor criminale săvîrșite de regimul burghez împotriva muncitorilor, sînt numai cîteva din desenele lui Tonitza apărute în această perioadă, dovezi grăitoare ale adeziunii artiștilor progresiști din acea vreme la idealurile și lupta clasei noastre muncitoare pentru « triumful marelui ideal socialist ». Desenele lui Tonitza, cel mai de seamă reprezentant al graficii militante din perioada înființării partidului nostru, sînt viguroase, dinamice, clare, expresive, sintetice; calitatea lor plastică conferă imaginilor o impresionantă forță de convingere și mobilizare. În cîteva linii Tonitza comentează o scenă și îi dă un sens social deplin; punerea în pagină este de un mare rafinament, gruparea personajelor întotdeauna bine gîndită. Caracterul de noutate al desenelor lui Tonitza provine din stilul original în care este tratată diversitatea subiectelor desprinse din contemporaneitatea vremii sale.

Înființarea partidului de tip nou al clasei noastre muncitoare, moment de cotitură în istoria poporului romîn, a dat o nouă orientare artiștilor

OCTAV BĂNCILĂ, Schiță din 1907 — *desen*

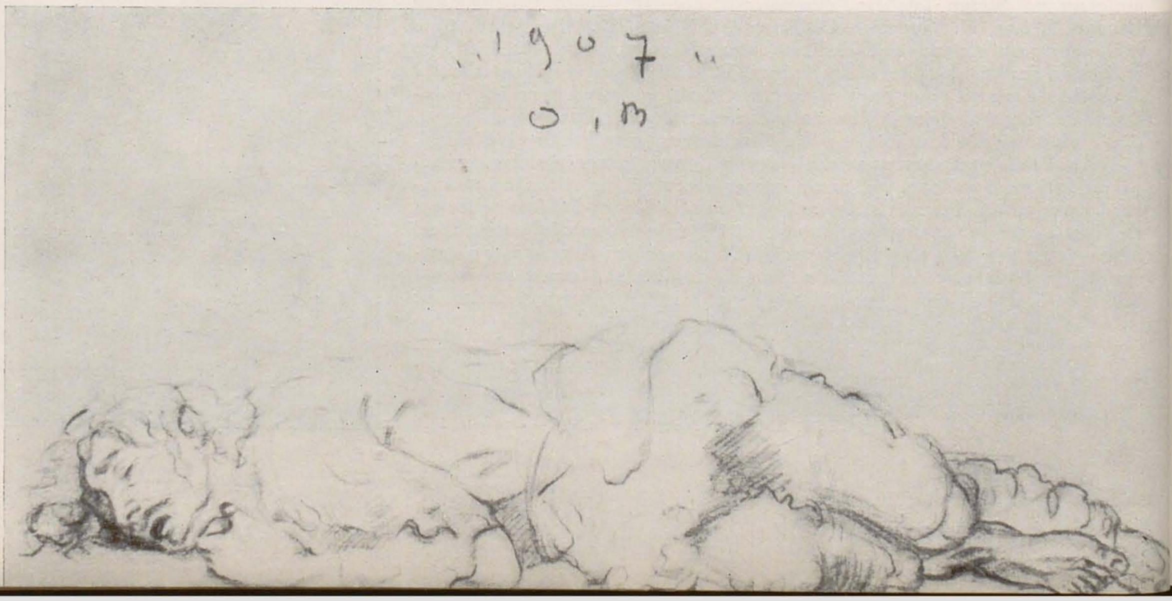

NICOLAE TONITZA, Vițelul de aur, « Nouă, celor care am făurit victoria, nu ne este îngăduit să avem decît un singur idol: al nostru... » — *desen în tuș, 1922*

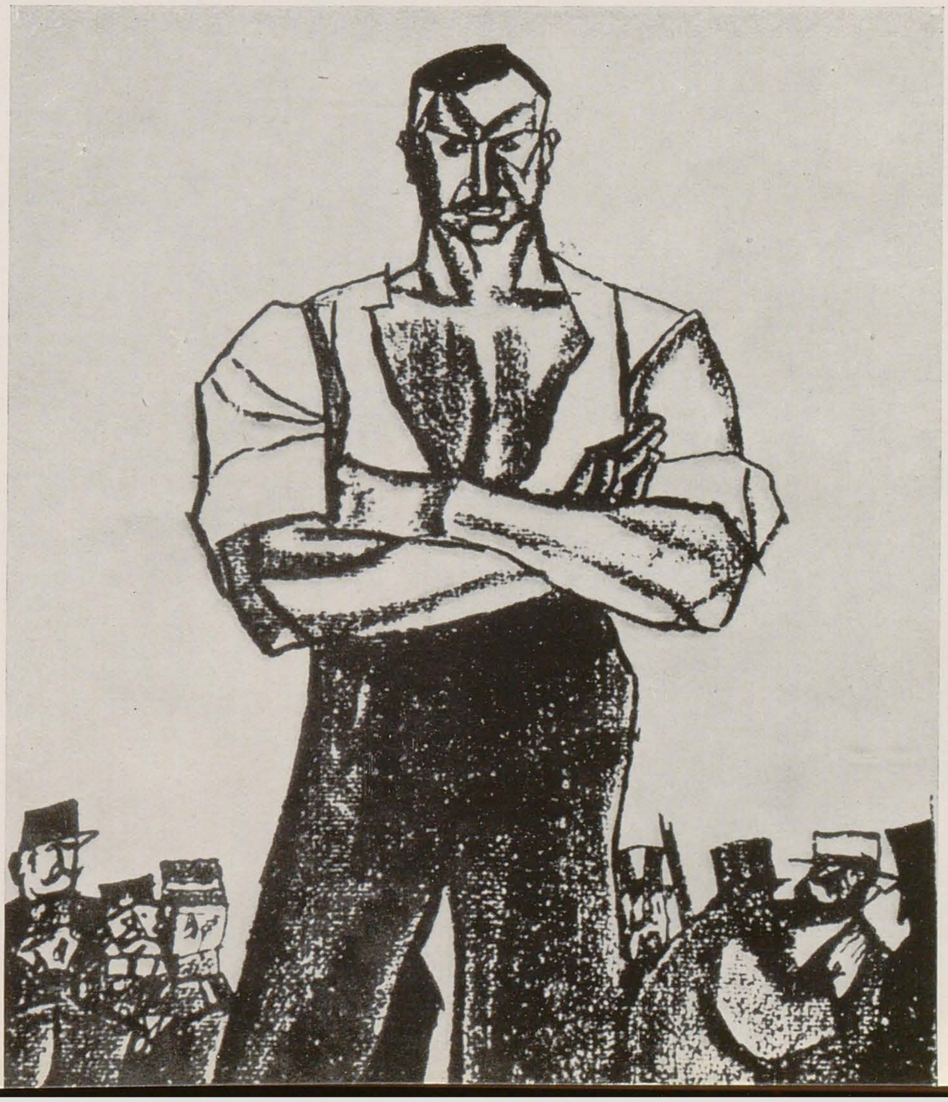

IOSIF ISER, Greva — *desen, 1912*

ANONIM, «Socialismul» *1924 — desen*

VICTOR ION POPA, Mălăieţul (Carol al II-lea) — *acuarelă, 1930*

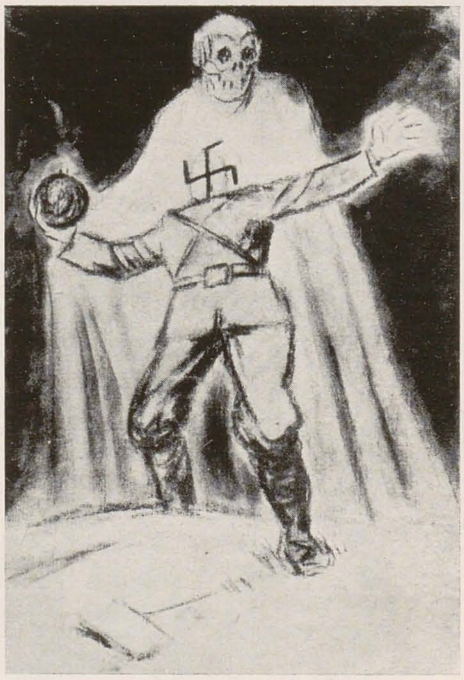

B'ARG (BĂRBULESCU ION), Zarul este aruncat — *conté, 1939*

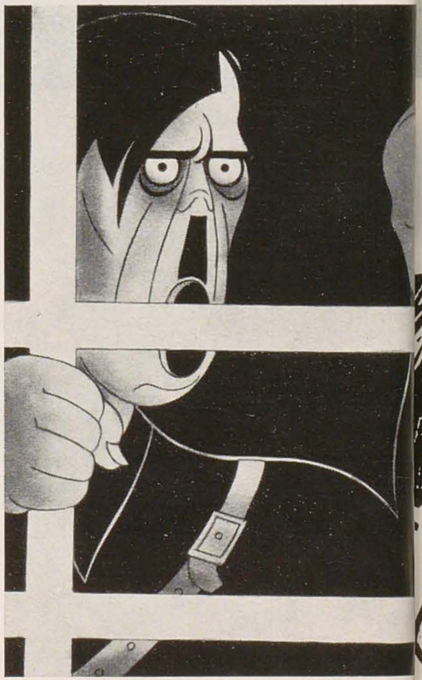

IOSIF ROSS, Omul din balamuc — *tuş şi acuarelă, 1934*

ataşaţi mişcării muncitoreşti. Grupaţi în jurul revistelor progresiste şi sub orientarea ideilor călăuzitoare spre progres şi socialism ale Partidului Comunist din Romînia, graficieni ca N. Tonitza, Aurel Jiquidi, Ştefan Dimitrescu, C. Ressu, N. Cristea, Leon Alex, Aurel Mărculescu, Jules Perahim, Iosif Ross, M. Gion, V. Dobrian, V. Kazar, Gheza Vida, Gh. Labin, Aurel Ciupe, Catul Bogdan, Gy Szabo Bela, B'Arg ş.a. au reflectat stările sociale, evenimentele politice, năzuinţele şi aspiraţiile oamenilor muncii, revolta şi biruinţele lor din anii pînă la eliberare, împotriva exploatării capitaliste, a politicianismului veros al cîrdăşiei burghezo-moşiereşti, precum şi împotriva militarismului fascist şi a pregătirilor de război.Tematica operelor lor este foarte largă. Adesea din cauza cenzurii desenele au un caracter alegoric. Cele mai multe desene, sub forma de caricatură sau ilustraţie, demască însă în mod direct, pe fapte concrete, burghezia şi vîrful ei — monarhia. Claritatea lor ideologică, caracterul lor incisiv, orientarea lor realistă şi valoarea lor artistică, au fost posibile datorită faptului că autorii lor au creat sub influenţa ideilor şi luptei partidului. Perioada dintre 1921 şi 1944 marchează în dezvoltarea graficii noastre o etapă glorioasă, de puternică afirmare a caracterului ei militant şi popular. Satirică, incisivă, penetrantă în cele mai ascunse cute ale sufletului omenesc, necruţătoare faţă de duşmanii clasei muncitoare, grafica din această perioadă ne dă cea mai interesantă frescă a contradicţiilor şi realităţilor lumii capitaliste. Realişti consecvenţi — Tonitza, N. Cristea, Jiquidi sau Perahim ca şi ceilalţi artişti amintiţi, atunci cînd descriu omul lumii capitaliste înfăţişează în detaliile expresive, dar groteşti, o lume care moare, iar cînd redau pe omul muncii ei lasă să se întrevadă în dîrzenia, în forţa lui, viitorul, o lume care învinge fiindcă doreşte fericirea şi pacea. Şi este interesant faptul că în această bogăţie a graficii noastre fiecare artist foloseşte stilul şi limbajul său plastic, propriu lui. Acuitatea şi rapiditatea prodigioasă a liniei lui Jiquidi spre exemplu, îi permit acestuia să evoce instantaneul unei atitudini, unei scene din viaţă, prin crearea unui contact

AUREL JIQUIDI, Lectura — *desen, 1936*

GHEORGHE CEGLOKOFF, Greva din Lupeni, 1929 — *cărbune, 1961*

VIDA GHEZA, Muncă în lagăr — *linogravură, 1939—1941*

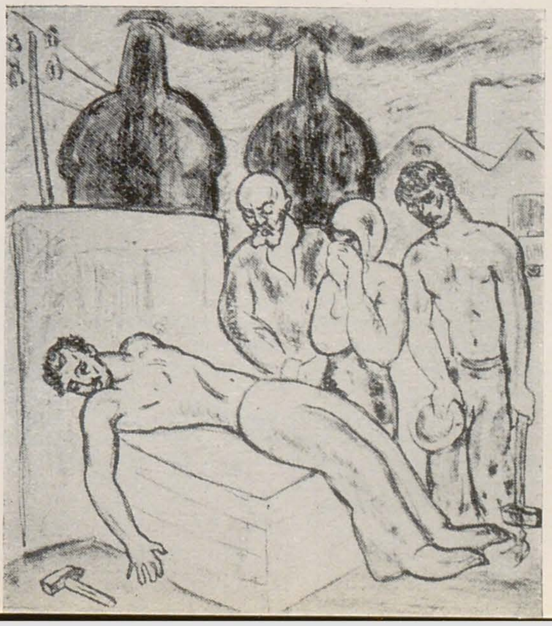

NICOLAE CRISTEA, Accident de muncă — *desen, 1932*

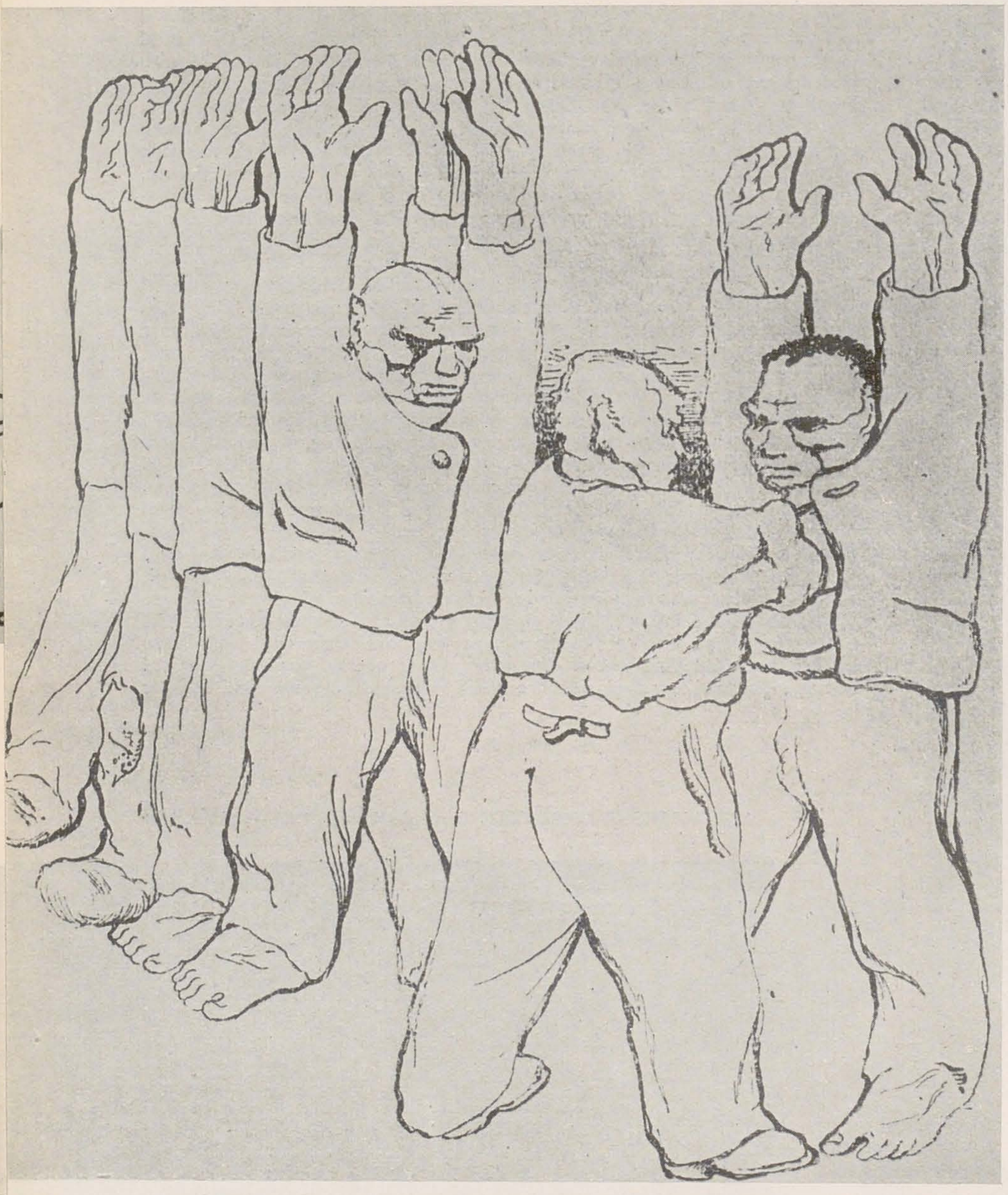

JULES PERAHIM, Plecarea din fabrică — *tuş, 1934*

LEON ALEX, Execuţia — *guaşe, 1938 — 1941*

GHEORGHE LABIN, Muncitori constructori — *desen în tuş, 1935*

AUREL CIUPE, Pîinea cea de toate zilele — *linogravură, 1932 — 1933*

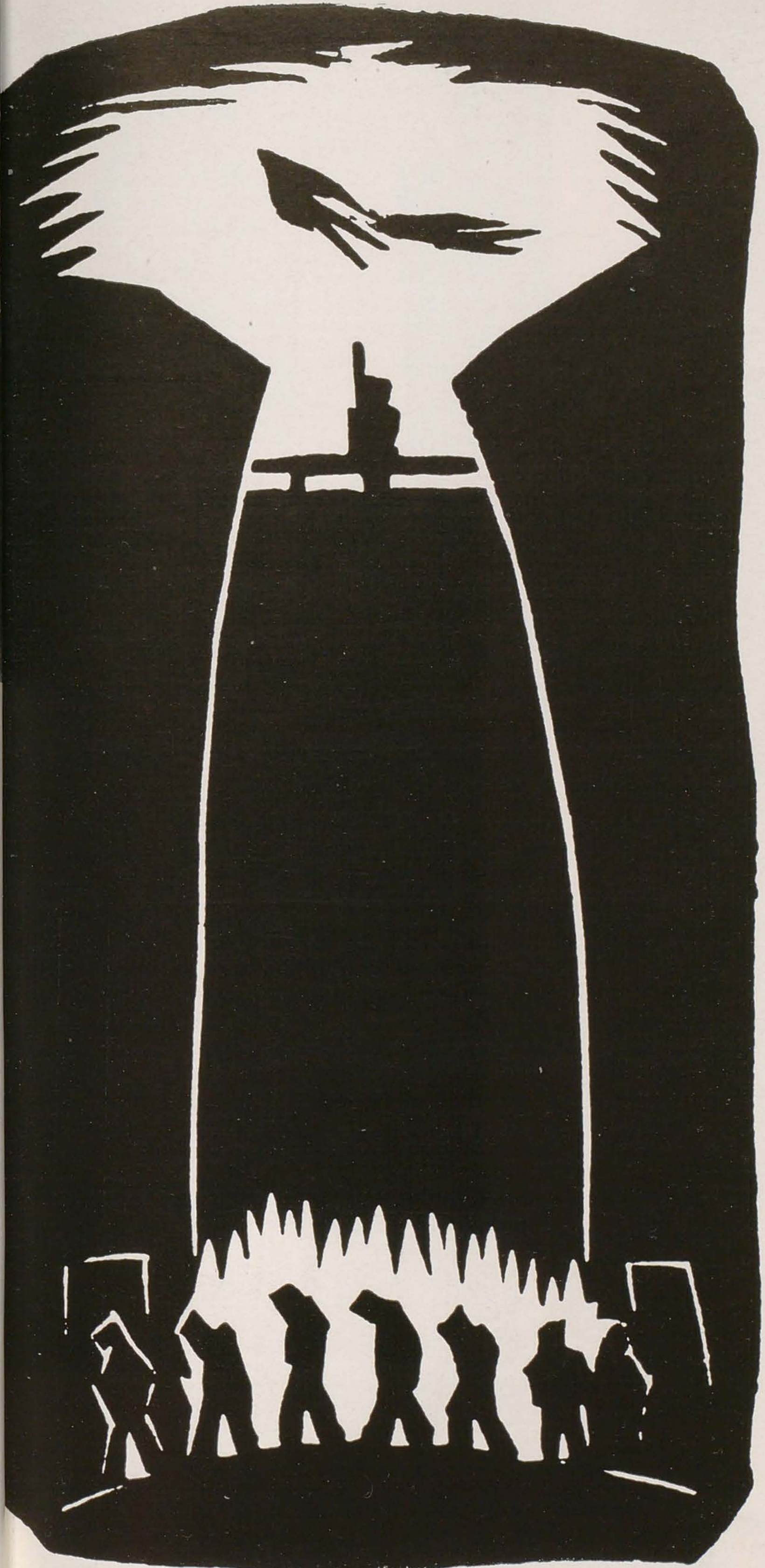

GY SZABO BELA, Deținuți — *gravură în lemn, 1934*

direct al eroilor zugrăviți cu cadrul în care se desfășoară acțiunea lor. Tonitza, prin cîteva linii, energice și simplificate la maximum, eliberate de detalii inutile, caută prin reliefarea unei stări sufletești să descrie contradicțiile sociale. Perahim vede personajele negative ca pe niște marionete jucînd o tragică comedie. Satirică, grafica lui Perahim rămîne însă optimistă, încrezătoare în viitor. Lupta socială, dorința de sfărîmare a orînduirii nedrepte, stimulează creația graficienilor din această perioadă.

Eliberarea țării noastre, transformările radicale survenite în situația politică și economică a Romîniei după 23 August 1944, au determinat trecerea graficii noastre, de la o grafică militantă specific realist-critică — la o grafică militantă realist-socialistă.

Militarea pentru ideile progresului, pentru țelurile poporului, și necesitatea de a fi actuală, contemporană, de a mobiliza masele în jurul acestor idei, a contribuit intens la lărgirea orizontului tematic al graficii.

Gravura, caricatura, ilustrația, afișul au sprijinit încă din primele zile după Eliberare lupta și munca poporului nostru, au popularizat realizările sale, cu combătut rămășițele mentalității vechi, burgheze și au înfierat pe dușmanii din interior și din afară. Necesitatea de a fi incisivă, dinamică, expresivă, actuală și convingătoare, a determinat folosirea multora din mijloacele și procedeele artistice uzitate înainte de Eliberare. Astfel se explică unele trăsături expresive ale imaginii, laconismul, exagerarea și sintetizarea liniei la maximum, existente în multe din desenele apărute în presă în primii ani după E iberare. Păstrînd ceea ce era mai prețios din acest bagaj de mijloace de expresie, sub influența ideilor și îndrumării partidului nostru, artiștii au învățat să privească în viitor, în perspectiva realizărilor clasei muncitoare. Ei s-au străduit să făurească o artă izvorîtă din munca și viața poporului, cu un limbaj clar, accesibil. Lucrări ca « Totul pentru front, totul pentru victorie », afiș de G. Gusti, apărut în 1945, ca și celelalte afișe semnate de N. Popescu, I. Cova, Gh. Labin ș.a. din același an, suita desenelor în guașă ce demascau atrocitățile fascismului, realizate de Jules Perahim și prezentate în expoziția sa personală din 1945, caricaturi incisive și mobilizatoare semnate de Doru, Ross, M. Gion, N. Cobar și publicate în presa cotidiană, ca și desenele de Ligia Macovei, înfățișînd brigăzi de tineret pe marile șantiere ale patriei, desenele lui Vasile Kazar, înfățișînd într-un stil personal complexitatea aspectelor din viata țăranilor maramureșeni, de asemenea lucrări semnate de Gh. Löwendal și Ceglokoff, portretizînd figurile dîrze și optimiste ale minerilor, sau lucrări de Aurel Jiquidi, Florica Cordescu, Gy Szabo Bela, Gh. Naum ș.a. ori ilustrațiile lui Corneliu Baba la « Mitrea Cocor » (lucrări prezentate și în expoziția retrospectivă), sînt dovezi ale participării active a artiștilor la actualitate, exemple de lărgire a orizontului tematic și ideologic al graficienilor după 23 August.

Realism, combativitate, dinamism, romantism revoluționar — iată cîteva din trăsăturile graficii contemporane făurită de artiști cu personalități viguros conturate, posesoare a unui limbaj expresiv al desenului, spontan, inspirat, simplu, sugestiv, rezultat din legătura tot mai strînsă dintre artiști și realitatea înconjurătoare, ca urmare a înțelegerii de către aceștia a rosturilor artei socialiste.

Graficienii au cîștigat în expresia artistică, în iscusința de a rezolva original, în mod personal, un subiect, de a pune probleme de măiestrie specifice genului, de a adînci posibilitățile nelimitate ale mijloacelor de exprimare ale graficii. Lucrările actuale se deosebesc prin bogăția tematică, prin redarea unei atmosfere optimiste în care se desfășoară viața omului muncii. Din lucrările artiștilor contemporani se degajă un sens social unic, nou.

Există o evoluție evidentă a graficii contemporane lesne de remarcat și în cadrul expoziției retrospective. Destinată să participe la educația artistică și cetățenească a maselor, grafica — gen prin excelență popular — și-a dezvoltat, în mod deosebit, acele ramuri care prin specificul lor constituie o eficientă armă agitatorică.

Cu totul neglijate înainte de 1944, aproape absente din cîmpul artei, afișul și caricatura constituie două foarte prețuite domenii de creație. Ingeniozitatea, expresivitatea și fantezia, toate pe baza unei tematici în permanență inspirată din actualitate, pe baza unui conținut major de idei, sînt din ce în ce mai des întîlnite și aceasta nu numai la afișiști cu o experiență mai îndelungată ca N. Popescu, I. Cova, I. Molnar, P. Grant, V. Grigorescu, fiecare dintre ei complet diferit ca personalitate și ca viziune, dar și la generația tînără de afișiști, Ilie Schön, Gh. Costiurin, C. Plăcintă, P. Bedivan, Radu Veluda ș.a.

Inventivitatea, capacitatea de a surprinde și de a exprima esențialul în imagini sintetice, clare și laconice, sînt însușiri pe care pictorii afișiști de astăzi le pun în slujba unui conținut bogat de idei.

Și caricatura cunoaște o amplă dezvoltare. Tradițiile sale militante din trecut au fost în mod creator însușite și dezvoltate. Procedeele artistice, limbajul plastic în caricatură sînt astăzi tot așa de simple ca și în trecut: un desen laconic, o pată de culoare vie subordonată desenului și contribuind la crearea « atmosferei » psihologice; dar cu astfel de mijloace, caricaturiști ca I. Ross, M. Gion., E. Taru, Cik Damadian, I. Doru, A. Lucaci, Nell Cobar, Rik Auerbach, G. Chiriac, extrag din actualitate ceea ce merită a fi ironizat sau combătut. Se manifestă în ultimele creații ale lui Cik, Taru, Lucaci o cristalizare tot mai accentuată a stilului lor — primii doi mergînd spre un desen vioi și neprevăzut în poante, iar Lucaci aprofundînd compoziția în detaliile ei, într-o gamă cromatică picturală. Trebuie remarcate de asemenea și direcțiile spre care se îndreaptă umorul la fiecare din caricaturiștii amintiți. Unii scot în evidență grotescul personajelor corespunzînd situațiilor și evenimentelor politice satirizate, alții creează satira prin contrapunerea mai multor elemente, creînd o situație, un conflict. Cei mai mulți din

caricaturişti — şi aceasta este un fapt pozitiv — au deprins, cu măiestrie, ştiinţa folosirii exagerării, a alegoriei, a convenţiei — care permite o cît mai veridică caracterizare a fenomenelor sau personajelor negative.

Problemele cele mai complexe ale dezvoltării graficii noastre sînt ridicate însă de grafica de şevalet. Aşa cum dovedeşte şi expoziţia amintită, există în acest domeniu o creştere evidentă. Prezenţa activă, permanentă, a graficienilor în actualitate şi înţelegerea menirii sociale a creaţiei lor, i-a determinat să lupte pentru realism şi caracter popular în operele lor. În tematica graficii de şevalet, locul esenţial îl ocupă omul nou, constructor al socialismului, cu aspiraţiile şi gîndurile sale. Portretul realist a constituit o etapă necesară în analiza şi definirea noului conţinut uman al artei noastre. Este adevărat că omul apare în grafică mai mult în compoziţii, decît în « portrete » propriu zise. Dar aceasta a creat posibilitatea adîncirii a cît mai multe laturi ale vieţii sale. Necesitatea aprofundării trăsăturilor, aspectelor esenţiale care îl pot caracteriza pe omul constructor al socialismului a făcut ca mulţi artişti să recurgă la o sintetizare a datelor realităţii, să folosească alegoria sau chiar simbolul, creînd în acest mod un dialog viu cu privitorul. Această tendinţă poate fi remarcată îndeosebi în lucrările create în ultimii ani.

Aproape în toate lucrările sale recente: « Viermele pădurii », « Tehnicul călătoreşte », « Lumină în pădure », Vasile Kazar sintetizează elementele din realitate, le condensează pe cele esenţiale, aducîndu-le în prim plan într-un mod şi într-un stil care, cu totul personal, se integrează perfect în specificul graficii. La personajele principale, pozitive, artistul scoate în evidenţă în mod expresiv direcţia şi expresia privirii şi mişcarea mîinilor; apoi, vin celelalte detalii mai importante care sînt mai mult sugerate şi au sensuri de simbol: un felinar în « Lumină în pădure », un cîrlig de cuier într-un vagon de călătorit de care este atîrnată o haină în « Tehnicul călătoreşte », un baston, un guler de blană şi o pălărie vînătorească în « Viermele pădurii » ş.a.m.d. Fără a fi narative sau descriptive, desenele lui Kazar sînt epopeice, au sensuri de legendă, realizate într-un desen linear ce pune pe primul plan forţa expresiei. Această tendinţă spre expresivitatea maximă a imaginii este dusă în lucrările altor artişti, bunăoară în cele semnate de Clarette Wachtel, şi mai mult spre alegoric şi simbol, ca în « Metalul » (în metalul care curge sînt desenate trenuri, strunguri, autocamioane etc.), sau în « Lumina » (aici, în globul becului, sînt desenate case, fabrici etc.). Acestor elemente alegorice — puţin minuscule, aproape jucării în proporţiile lor — artista le alătură un personaj uman central şi real ca proporţii — deobicei reprezentat numai prin cap, simbolizînd constructorul, realizatorul bunurilor înfăţişate. În imaginea grafică, artista în mod deliberat mai introduce şi o mînă — la rîndul ei simbol al forţei, al muncii şi îndemînării. Şi Iulian Olariu foloseşte simbolul în linogravurile sale « Republica » sau « Pregătirea grevei — 1933 », şi Ludovic Bardocz în « 1921 », căruia pentru a reconstitui o scenă, un eveniment, nu-i trebuie decît un simplu element dotat însă cu putere de evocare şi sugestie. Într-un mod mai atenuat, de o factură personală, şi Corina Beiu-Angheluţă în desenele în tuş şi acuarelă din ciclul « Femei ieri şi azi » urmăreşte realizarea caracterului epopeic amintit la Kazar, spre deosebire de Vasile Dobrian, la care pasiunea pentru gravura în culori predomină şi care în « Greva » sau în « Uzinele noastre » foloseşte simbolul în sine ca o preocupare centrală.

Pe un asemenea drum se situează şi unele lucrări semnate de J. Perahim, în care privitorul este solicitat să colaboreze cu artistul, de Paul Erdös cu o linie şerpuitoare, capricioasă, de Florica Cordescu cu o imaginaţie impetuoasă, şi unele ilustraţii cu un desen irezistibil, vioi, imaginativ, de Ethel Lucaci-Băiaş care prin cîteva puncte de reper sugerează privitorului o întreagă acţiune, sau de Eugen Mihăescu, Harry Guttman ş.a., diferiţi prin nuanţe şi temperament.

Alături de această tendinţă de a reda simbolic şi epopeic realitatea, se observă la foarte mulţi artişti şi aceea de a insista asupra unui moment concret din realitate, istoriceşte determinat, de a reda întreaga sa poezie, dramă, tensiune etc., prin studierea concretă, în amănunt, a stărilor emotive ale omului, a mişcărilor, a detaliilor. O asemenea tendinţă poate fi ilustrată de desenele semnate de Corneliu Baba şi Florica Cordescu, de Marcel Chirnoagă, Ştefan Szönyi, Traian Vasai, N. Popescu, de unele lucrări de Jules Perahim, îndeosebi în ilustraţiile sale, de Ligia Macovei, Gh. Naum, desene cu o desfăşurare clară a compoziţiei şi liniei, de o rară poezie a grafiei liniilor. În această categorie se înscriu şi portretele lui Schweitzer Cumpănă, George Juster sau Gh. Löwendal, compoziţiile lui Aurel Jiquidi la care nimic nu este neglijat, ale lui Gh. Ivancenco, Mihail Gion şi Emilia Dumitrescu, unele lucrări ale lui Iosif Matyas. Fără îndoială că lucrările de acest gen sînt mai larg accesibile. Caracterul lor narativ, folosirea umbrei şi luminii, a perspectivei, permite artiştilor să stăruie asupra portretelor, asupra detaliilor, realizînd veritabile biografii. La ei legile perspectivei, ale proporţiilor sînt respectate şi chiar obligatoriu a fi respectate. Fiecare obiect, graţie interesului pe care îl oferă, este examinat şi desenat în forma sa reală. Sub acest raport nimic nu este secundar, în ansamblu dau puternic sentimentul realităţii.

În afară de aceste căutări de interpretare artistică a realităţii, putem să mai distingem şi unele căutări de interpretare prin mijloace decorative, de stilizare a formelor — evidente în unele desene de Cornelia Daneţ, prin îngroşarea liniei sau prin jocul de alb şi negru, sau în desenele în care liniile devin aproape arabescuri — ca la Vasile Celmare.

De asemenea remarcăm desenul ingenios, reţinut, bogat în fantezie, liber, spontan al lui Constantin Baciu sau Ana Iliuţ.

Varietatea căutărilor creatoare este o dovadă a dezvoltării continue a graficii noastre, a existenţei unor personalităţi artistice. La cei mai

CONSTANTIN CIUVETESCU, Afiş — *tempera*, 1961

VASILE DOBRIAN, Uzinele noastre — *gravură colorată*, 1961

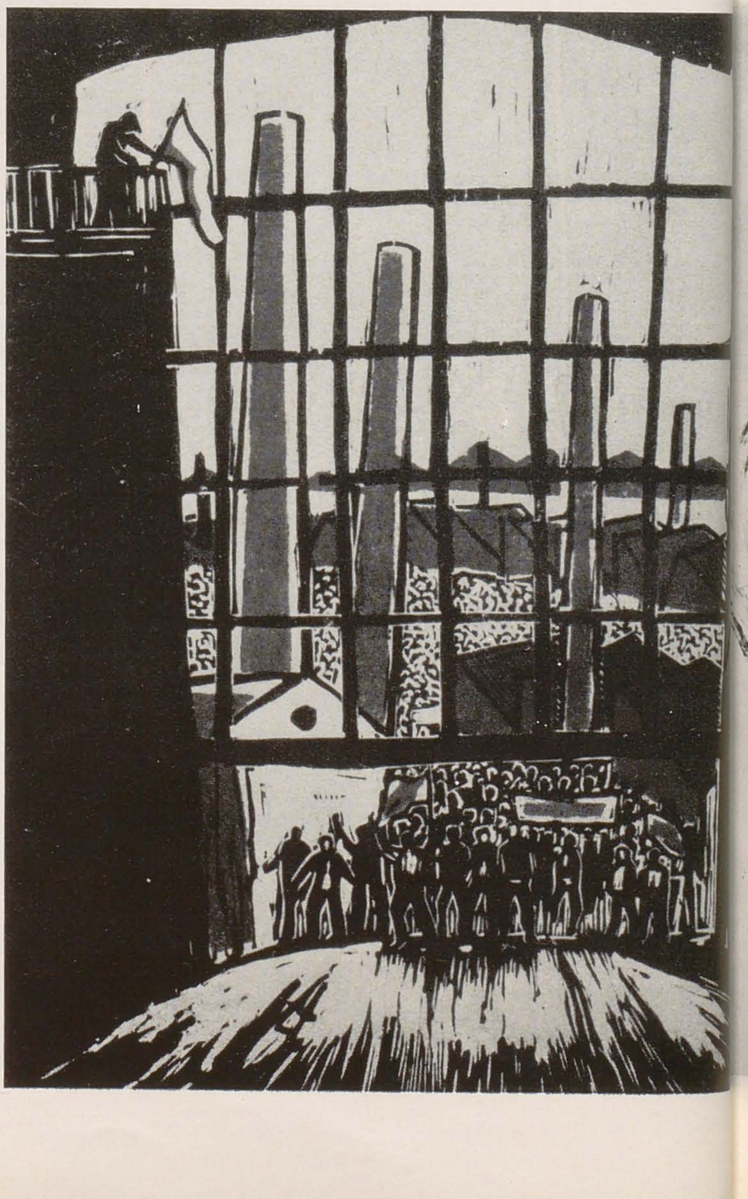

PAUL ERDÖS, S-a călit oțelul — *tuș, 1961*

LUDOVIC BARDOCZ, « 1921 » — *litografie, 1961*

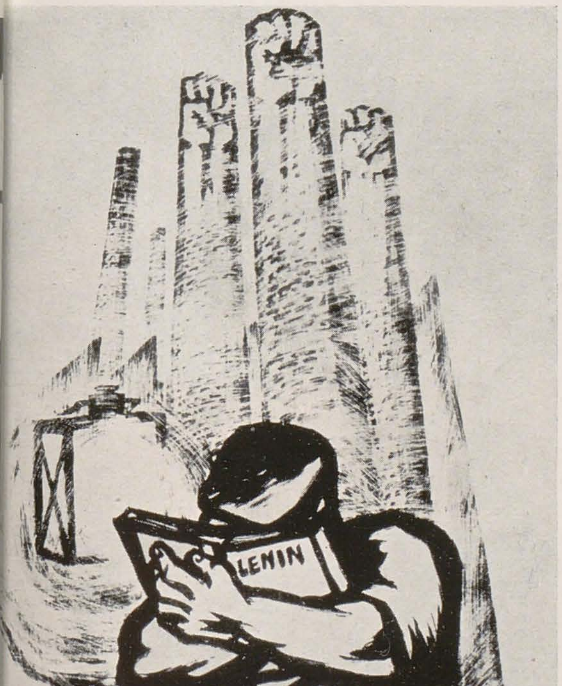

CORINA BEIU-ANGHELUȚĂ, Manifestație pentru pace — *tuș și acuarelă, 1961*

MARCEL CHIRNOAGĂ, Au construit — acvaforte, *1961*

MIHAIL GION, Represalii — *linogravură, 1961*

FLORICA CORDESCU, Cor de bărbați — *tușuri colorate, 1961*

mulţi artişti sensibilitatea artistică şi dorinţa de a fi personali şi originali se uneşte cu suflul uman larg şi contemporan, capabil să-i înalţe pînă la ideile cele mai generoase ale socialismului şi luptei pentru pace — transpuse în imagini emoţionante, de o impunătoare ţinută etică şi artistică.

Astfel, alăturînd unitar tradiţiile graficii de realizările actuale — Expoziţia retrospectivă de grafică militantă constituie, cu adevărat, o manifestare puternică a unei arte plastice militante, închinate luptei pentru pace şi construirea socialismului.

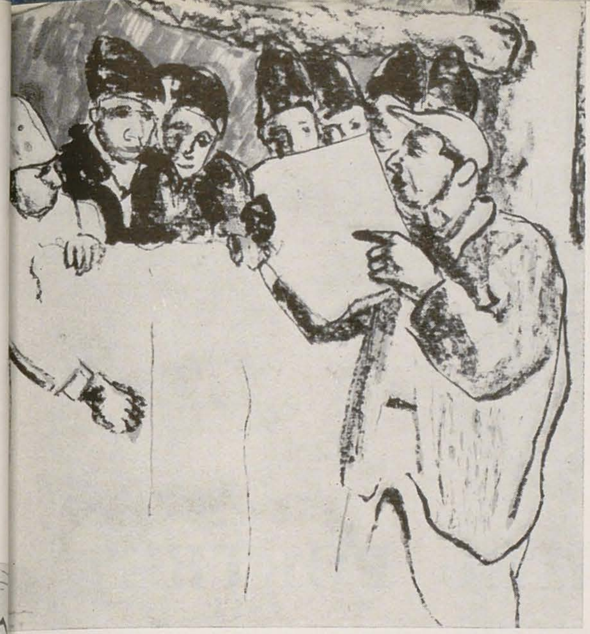

CONSTANTIN BACIU, Scrie despre gospodăria noastră — *tuşuri colorate, 1961*

VASILE KAZAR, « Tehnicul » călătoreşte (din ciclul « Amintiri de la firmă ») — *tuş, 1961*

PLEDOARIE PENTRU PORTRET

MIRCEA POPESCU

Întrunind lucrări de pictură și sculptură — în majoritate creații recente ale artiștilor noștri — Expoziția de portrete deschisă la București în cinstea celei de a 40-a aniversări a Partidului a reflectat în ansamblu eforturile creatoare și preocupările artistice ale autorilor. Nu însă toate rezultatele au fost satisfăcătoare, făcîndu-se adesea simțită o înțelegere unilaterală a artei portretistice realist-socialiste.

În dorința de a ridica o serie de probleme ale creației genului, redacția revistei « Arta Plastică » a socotit oportună inițierea unei discuții privind arta portretului contemporan, discuție pe care o deschide articolul criticului de artă Mircea Popescu. Invităm, cu acest prilej, pe artiști și critici să-și spună cuvîntul.

În cadrul marii lupte care se dă astăzi pentru reafirmarea și consolidarea principiilor umaniste în artă, artiștilor realismului socialist le revine datoria de a repune, prin conținutul și calitatea operei lor, și portretul în toate drepturile ce i se cuvin în cetatea artelor și în viața obștească a poporului. Poate mai mult decît în legătură cu orice alt gen al artelor plastice, sofismele care circulă de mai multe decenii despre rostul sau lipsa de rațiune în epoca noastră a figurativului în artă și-au exercitat înrîurirea profund negativă asupra evoluției și înțelegerii portretisticii contemporane. Principalul sofism, în virtutea căruia se postulează inutilitatea efortului figurativ în artă este acela că sarcina fixării, multiplicării, difuzării chipului uman ar aparține astăzi altor domenii — fotografiei, cinematografului, televiziunii, — față de care artele plastice nu și-ar mai putea afirma autonomia decît fie recurgînd la stilizări și schematizări, transformînd elementele figurative în pure ideograme plastice, fie — ceea ce e consecința extremă, dar logică, a acestei atitudini — renunțînd la orice figurare a omului în artă. Nimic din prestigioasa istorie a portretului nu justifică asemenea teorii, nu îndreptățește, la nivelul unei măiestrii autentice, teama de interferențe și confuzii între domeniile diferitelor arte. Extrema minuțiozitate și precizie a detaliilor din portretele lui Holbein sau Dürer sau din unele portrete ale Renașterii italiene nu are totuși nimic de-a face cu exactitatea înregistrării fotografice a imaginii portretistice. La celălalt pol al viziunii și formei plastice, arta lui Rembrandt, la rîndul ei, se sustrage în chip peremptoriu oricărei posibilități de confuzie a planurilor, afirmînd, cu o prestanță excepțională, specificul și posibilitățile unice de expresie ale picturalității în artă. Caracterul pseudoștiințific al afirmațiilor despre caducitatea inevitabilă în epoca noastră a figurativului în arta plastică apare cu aceeași evidență dacă ne referim la sculptură. Nimeni nu poate în chip serios susține că mulajul constituie vreodată un substitut valabil pentru imaginea sculpturală realizată de un artist autentic. Sofismele proclamate în domeniul picturii în virtutea existenței și extinderii artei fotografice își exercită totuși în lumea capitalistă acțiunea nocivă și asupra sculpturii, ce se transformă, pe această atît de șubredă bază teoretică, într-un domeniu al coșmarului și al hidoșeniei absolute. Este limpede că toate aceste teorii, toată această prefăcută grijă pentru păstrarea și afirmarea specificului artei plastice ascunde de fapt o teribilă găunoșenie spirituală, o comoditate și o adoptare a liniei minimei rezistențe, o abandonare a interesului pentru problemele majore ale vieții sufletești și intelectuale a omului care duc treptat, dar inevitabil, și cu o rapiditate impresionantă, la pierderea simultană a calității umane și a calității formale însăși a creației artistice.

Destrămarea și dispariția figurii umane în arta ce se întemeiază pe astfel de teorii și concepții este așa dar consecința uneori a unei tragice erori, dar cel mai adesea a încercării de escamotare, din motive evazioniste și dintr-o evidentă superficialitate, a sarcinilor adevărate ale artei. Ignoranța cea mai crasă se îmbină adesea la teoreticienii unor asemenea poziții, cu disprețul și îngîmfarea ridicolă față de întregul patrimoniu artistic al trecutului. Munca stăruitoare, efortul perseverent al gîndirii, intensitatea sentimentelor sînt tot mai mult înlocuite cu dezlănțuirile primitive și necontrolate ale stihiei inconștientului și instinctelor oarbe. Într-un asemenea climat al automatismelor tipice, al spaimei existențialiste în fața vieții concrete, proliferează în chip firesc dezagregarea și desfigurarea oricăror forme umane, a oricăror imagini ale lumii concret-senzoriale.

La antipodul acestor concepții, al acestui climat stau condițiile în care se dezvoltă arta în țara noastră și în țările socialiste. Antiteza individ-societate, ireductibilă în lumea capitalistă pentru masa imensă a oamenilor muncii, este astăzi lichidată, o dată cu lichidarea bazei ei materiale, eliminîndu-se astfel principala sursă de înstrăinare a omului de munca sa și prin aceasta de societatea însăși. Se creează astfel premizele dezvoltării armonioase a tuturor facultăților umane, pe baza îmbinării și condiționării reciproce a individualului și socialului. Se formează un tip nou de umanitate pentru care viața și munca în și pentru societate sînt principalele surse de dezvoltare și îmbogățire a individualității proprii. Analiza

CONSTANTIN LUCACI, Oțelar — *granit*

multilaterală și întruchiparea veridică în imagini artistice a unui asemenea om deschide perspectiva înțelegerii nu numai a coordonatelor personalității lui proprii, ci a trăsăturilor mai generale ale epocii însăși, ale societății în dezvoltarea și tendințele ei înnoitoare. Iată de ce nu cred că pentru artistul care năzuiește să înțeleagă și să exprime, prin portret ca de altfel prin oricare alt gen al artei sale, spiritul adevărat și profund al epocii, portretul intimist, psihologizant mai poate constitui, chiar dacă nu dispare, cum nu dispar peste noapte tipurile ce îl alimentează, preocuparea principală. Iată de ce cred că portretul esențialmente contemporan are, indiferent de destinația lui, un caracter reprezentativ, cuprinde elemente generalizatoare mai ample decît în oricare din epocile trecute ale istoriei. Nu este vorba însă aici nicidecum de vreo asemănare cu portretul exterior reprezentativ, al aristocraților feudali sau al burghezilor în epoca lor de ascensiune.

Configurarea portretului contemporanului nostru nu poate fi numai o problemă plastică și nici doar o chestiune de intuiție psihologică. Ea nu poate fi rezolvată în afara unei concepții despre lume și viață care să se axeze pe coordonatele pe care se desfășoară marea muncă de construcție a vieții și a societății. Ea este o problemă de înțelegere politică, partinică, a spiritului epocii, o luare de poziție fermă, neabătută, pentru un anume tip de om, pentru valorile morale și intelectuale care duc astăzi înainte istoria și societatea. La calitățile cerute în toate vremurile de arta portretistică, partinitatea se adaugă astăzi ca busola cea mai sigură, singura capabilă să asigure justețea atît a analizei psihologice individuale, cît mai ales a selecționării trăsăturilor și tipurilor în care se revelează și se exprimă tendințele cele mai autentic contemporane, cele mai profund semnificative și mai exemplare în același timp.

Trăim într-o epocă pe care o caracterizează avîntul gigantic al gîndirii și al muncii creatoare ce transformă într-un ritm impetuos relațiile politice, economice și sociale. Fără a cuprinde ceva din dinamismul și forța, intelectuală și morală, ce definesc fizionomia acestei epoci, fără a-și îndrepta atenția în primul rînd asupra oamenilor care întruchipează

OVIDIU MAITEC, Tînără utemistă — *bronz*

VIDA GHEZA, Cap de țăran — *sculptură în lemn*

ȘTEFAN SZÖNYI, Lazăr Cernescu — *ulei*

BRĂDUȚ COVALIU, Șefă de brigadă — *ulei*

LELIA ZUAF, Maria Dogaru, deputată în Marea Adunare Națională — *piatră*

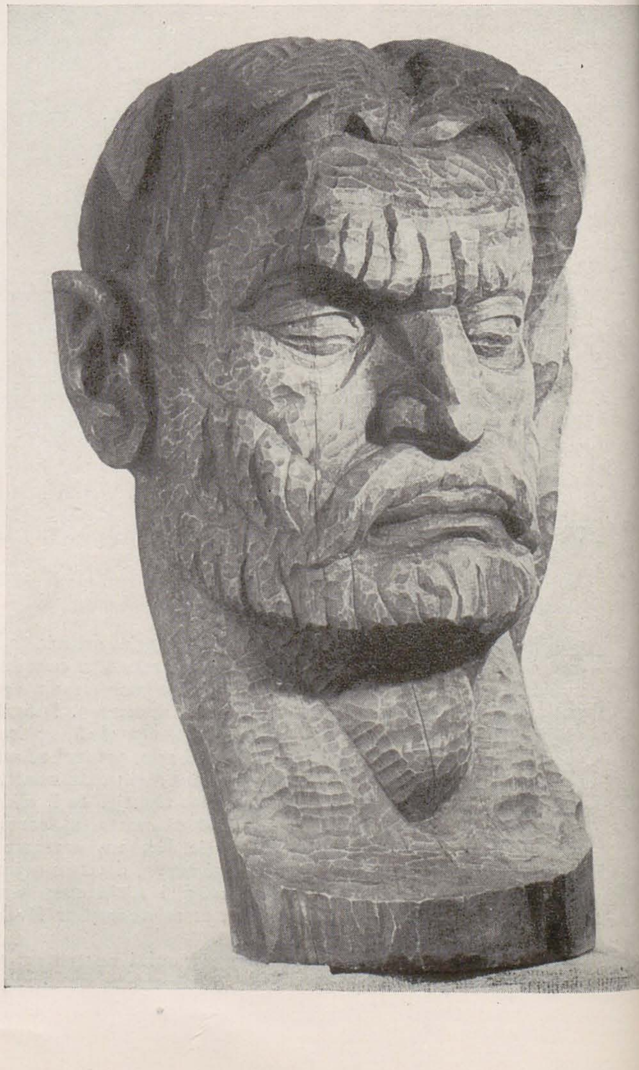

conștiința și etica nouă de astăzi, portretul nu va putea ieși din sfera intimismului, a caracterizării minore, irelevante sau cel mult definitorii pentru categorii și tipuri ce se află în prezent la periferia vieții social-istorice.

Să fim însă bine înțeleși. Făcînd aceste considerații, nu vreau cîtuși de puțin să încurajez tendința unor artiști de a rezolva problema contemporaneității pornind de la scheme mentale preconcepute. În materie de portret, apriorismul duce mai mult decît oriunde la superficialitate și schematism. Trăind din plin viața contemporană, însușindu-și concepția marxist-leninistă despre lume și societate care-i oferă criterii superioare de înțelegere și valorificare a realității, artistul zilelor noastre nu va rezolva marile sarcini ale portretisticii realist-socialiste decît pe baza acelei studieri profunde a concretului, a oamenilor reali, care a constituit din toate timpurile condiția oricărui succes în domeniul artei portretului. Mai mult decît oricînd este necesară stabilirea dialogului celui mai intim, a celei mai strînse și statornice legături între artist și noul său model — omul muncii, făuritorul conștient și entuziast al societății socialiste. Numai pe această bază poate fi depășită optica învechită asupra omului, numai în felul acesta vor dispărea treptat generalizările pripite, lipsite de substanță care dau naștere pozei exterioare și neconvingătoare. Întotdeauna neplăcute și cel mai adesea ridicole, afectarea și poza sînt cu totul străine de conținutul real și profund al portretului contemporan. Poza, gestul exterior și retoric creează întotdeauna distanță între privitor și modelul portretizat. Modelul de astăzi nu mai este însă nici aristocratul inaccesibil, nici burghezul egocentric, nici intelectualul închis în sine; el este un om între oameni, un om ale cărui însușiri oricît de înalte nu pot fi înțelese decît în raport cu întreaga colectivitate din care face parte. Iată de ce, în bunele portrete contemporane, caracterul exemplar se aliază în chip firesc cu simplitatea și naturalețea atitudinilor, cu căldura emoțională, cu acea comunicativitate și elocvență directă care fac ca mesajul operei de artă să-și găsească drumul spre inima privitorului, să-și exercite din plin acțiunea educativă și edificatoare.

Sinteză superioară a celor mai bune însușiri ale genului, portretistica realist-socialistă nu poate eluda, chiar dacă tinde să le depășească printr-o tipizare mai largă și mai profundă, niciuna din etapele și con-

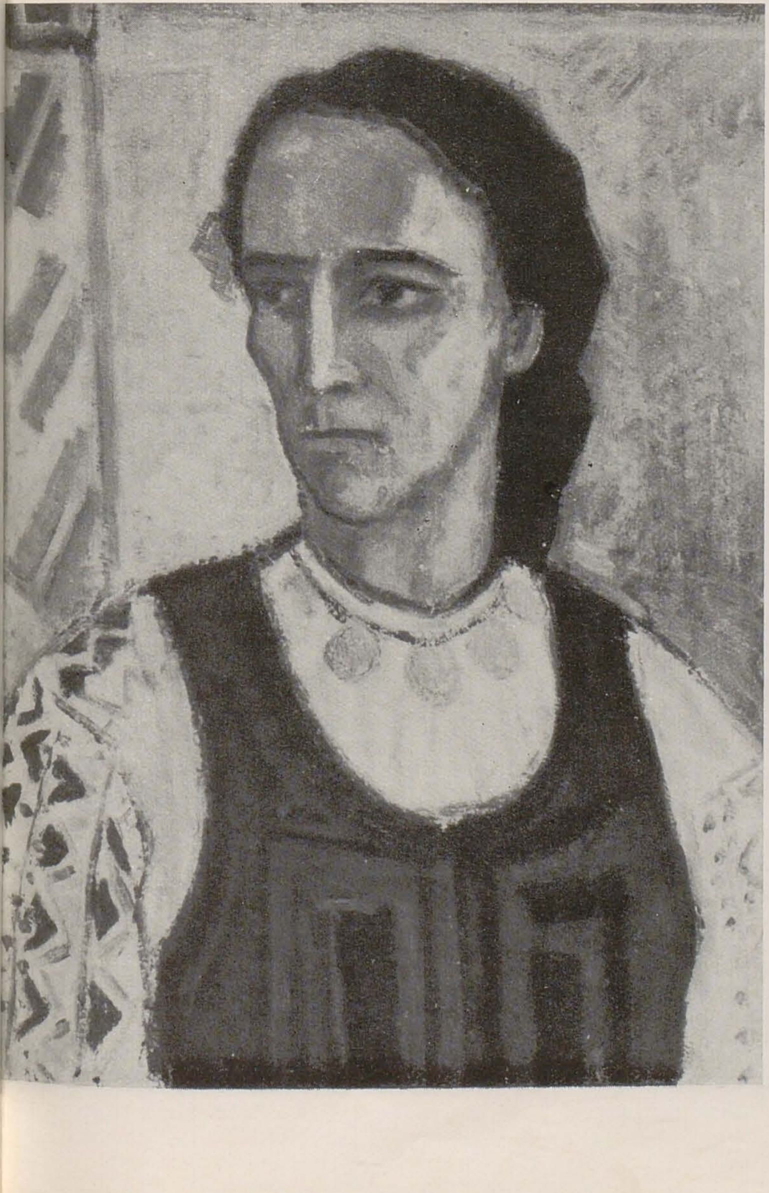

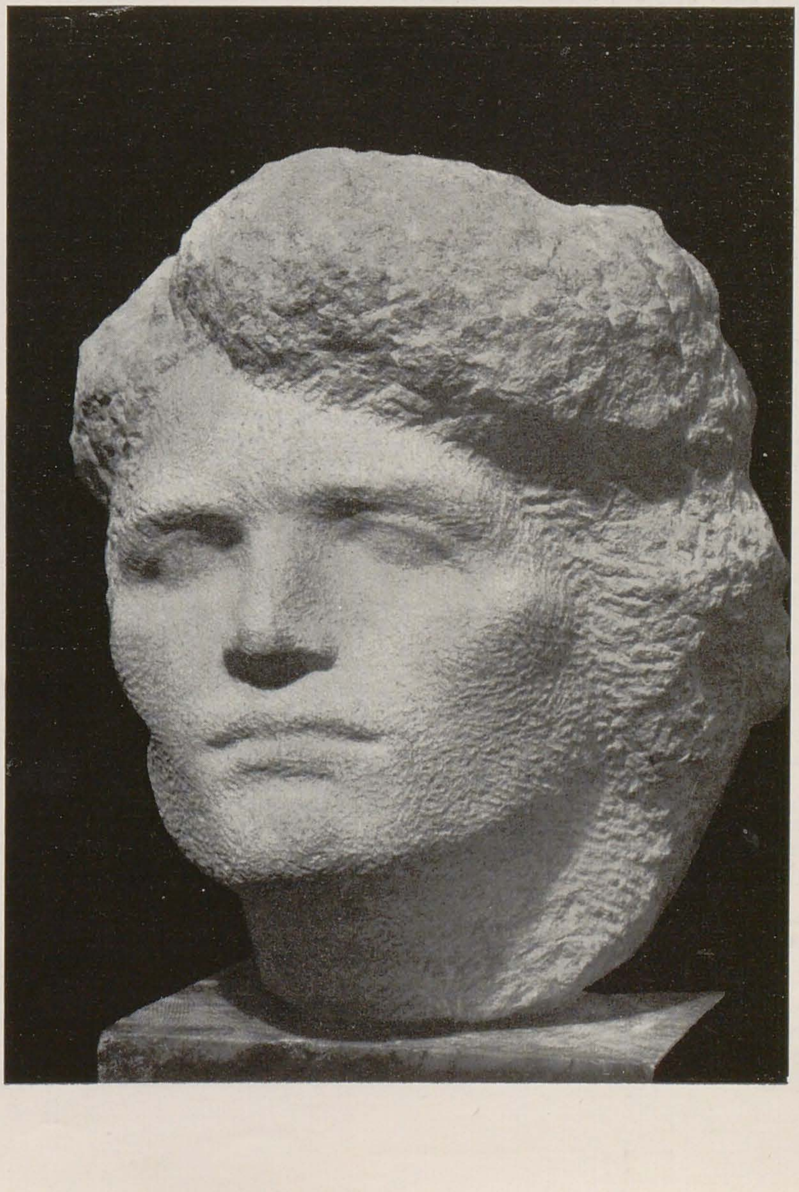

dițiile realizării portretului și a operei de artă realiste în genere. Puține sînt de aceea domeniile în care se verifică astăzi mai bine măiestria adevărată a artistului, în care este nevoie de o mai mare încordare a tuturor calităților de care acesta dispune pentru a reflecta întreaga bogăție a lumii de idei și sentimente a omului. Lipsa de experiență, superficialitatea concepției, unilateralitatea viziunii se trădează imediat în genul acesta în care viața autentică și plină trebuie să pulseze intens și nuanțat în același timp, în care orice trăsătură și orice gest trebuie să fie încărcate de expresie și forță de sugestie. Puține lucruri pot fi mai emoționante și mai captivante decît un portret de înaltă măiestrie și de mare expresivitate, dar în același timp nimic nu e mai plictisitor decît o imagine portretistică ștearsă, anodină, exterioară și stîngaci executată.

Există în societatea noastră toate condițiile pentru ca portretul să dobîndească expresivitatea și calitatea necesare exprimării și definirii trăsăturilor intelectuale și morale ale contemporanului nostru. Există în arta noastră și o tradiție valoroasă a cărei studiere atentă nu ar putea decît să încurajeze și să îndrume pe căile cele mai drepte eforturile portretiștilor. De la Aman și Grigorescu la Luchian, Ressu și Steriadi investigarea lumii de gînduri și sentimente a omului și configurarea ei plastică a înscris succese dintre cele mai remarcabile. Peste tendințele care abăteau arta de la adevăratele ei rosturi, operele lor întind punți trainice spre portretistica contemporană. Ele sînt un îndemn în permanență valabil spre seriozitate, concentrare, perseverență, spre dobîndirea acelei pasiuni autentice pentru valorile omului care constituie condiția primordială a artei portretistice.

Totul în societatea nouă pe care oamenii muncii o înalță astăzi în patria noastră stimulează orientarea spre aceste țeluri, spre formarea și dezvoltarea la maximum a acestor calități în munca de creație artistică. Înțelegerea în adîncime și întruchiparea în imagini plastice convingătoare, semnificative, a omului nou, al muncii demne și libere, a devenit pentru tot mai numeroși artiști o necesitate firească, o preocupare statornică și pasionantă. Multitudinea eforturilor ce se îndreaptă în această direcție este fără îndoială un semn al vremii. Munca stăruitoare, sistematică și tenace în acest domeniu are mai ales darul de a apropia pe artist de eroul cel mai de seamă al artei sale, și prin aceasta de cele mai profunde și mai semnificative realități contemporane.

Pe această bază arta noastră se ridică treptat la o calitate nouă, socialistă. Pe această bază au fost obținute, și în domeniul portretului, primele succese remarcabile în rezolvarea artistică a chipului omului din popor, a muncitorului din uzine și de pe ogoare. Critica a consemnat totuși, pe bună dreptate, o oarecare rămînere în urmă a artei plastice în această privință față de ritmul în care, paralel cu marile prefaceri din structura societății romînești, se transformă și se dezvoltă oamenii înșiși. Arta este chemată să înregistreze cu sensibilitatea unui seismograf etapele și nuanțele acestor transformări. Portretul poate și se cuvine să aibă în cadrul acestui efort de cunoaștere și reflectare a tendințelor principale ale epocii, o funcție revelatoare și totodată profund educativă, a cărei importanță nu poate fi îndeajuns subliniată.

Expoziția de portrete inițiată și organizată în cinstea aniversării partidului este înainte de toate o expresie cît se poate de clară și elocventă a locului deosebit de însemnat pe care portretul îl ocupă în arta noastră contemporană și a grijii ce se manifestă, pe căile cele mai diverse, pentru stimularea sistematică a muncii creatoare a pictorilor și sculptorilor noștri în această direcție. Nu putem în ansamblu decît să salutăm îndrumarea artiștilor din toate generațiile spre realizarea unor portrete de oameni reprezentativi în cel mai bun înțeles al cuvîntului, fruntași ai muncii productive și ai vieții noastre obștești. În studierea atentă și aprofundată a vieții sufletești a unor asemenea oameni, în acumularea, prin experiența cea mai directă, de date și impresii concrete din mediul cel mai dinamic, hotărîtor pentru dezvoltarea întregii noastre societăți, stă în chip neîndoios garanția consolidării continui a trăsăturilor realist-socialiste în arta romînească contemporană.

Energia spirituală, vitalitatea puternică, triumfătoare, omenia caldă, încrederea în viață și în propriile forțe creatoare ce caracterizează pe muncitorul epocii socialiste își găsesc adesea o expresie clară, vibrantă, în portretele prezentate la această expoziție, ca de altfel în cele mai bune realizări ale portretisticii noastre din anii din urmă. Cerința ca portretul să evoce viața lăuntrică a omului în complexitatea ei, să îmbine individualizarea cît mai bine conturată cu revelarea tipicului, impune și în domeniul portretului — lucru pe care mulți dintre artiștii noștri îl înțeleg din ce în ce mai bine — o selecție și ierarhizare riguroasă, eliminarea a ceea ce e puțin semnificativ, accentuarea trăsăturii sau trăsăturilor dominante ale caracterului, în funcție de care se organizează toate detaliile fizionomiei și structura însăși a limbajului plastic. În unele lucrări este pusă îndeosebi în lumină tensiunea lăuntrică, energia spirituală a modelelor portretizate, însușiri care, în condițiile luptei cu forțele lumii vechi și ale muncii eroice pentru construirea societății noi, capătă semnificații și rezonanțe dintre cele mai ample. Mi-au plăcut lucrările care au izbutit într-o mai mare măsură să concretizeze această stare de spirit în limitele sobrietății și ale firescului expresiei. «Cap de țăran» de Gheza Vida, «Oțelarul» de Constantin Lucaci, «Mama Iconia» de Mara Bîscă Neleanu, «Baciu Alexandru, laminorist fruntaș la Atelierele C.F.R. ,,Grivița Roșie''» de Puskas Alexandru, «Colectivist» de Huniady Laszlo în sculptură, sau în pictură un portret ca acela al lui Spiru Chintilă — «Tudor Berbecaru, maistru cazangiu la Atelierele C.F.R. ,,Grivița Roșie'', deputat în Marea Adunare Națională», — au o sinceritate de sentiment și o acuitate a expresiei care le așează, dincolo de orice alte considerente, pe linia portretisticii

SPIRU CHINTILĂ, Tudor Berbecaru, maistru cazangiu la Atelierele C.F.R. « Grivița Roșie », deputat în Marea Adunare Națională — *ulei*

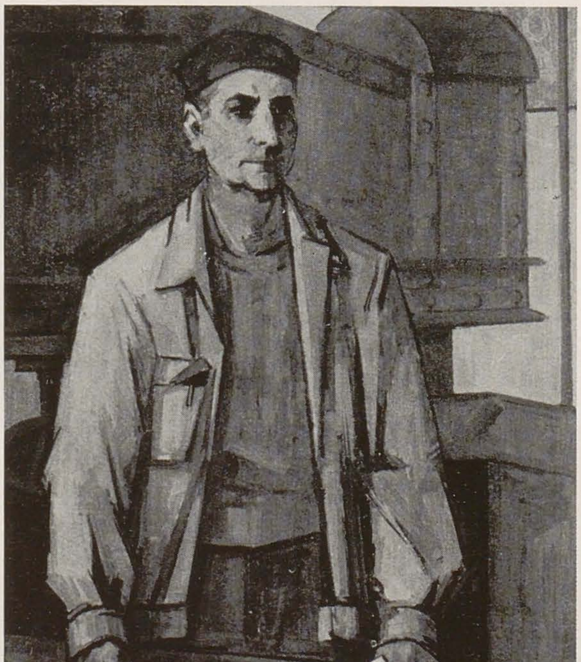

ISZAK MARTIN, Kovács Doria, electriciană — *piatră artificială*

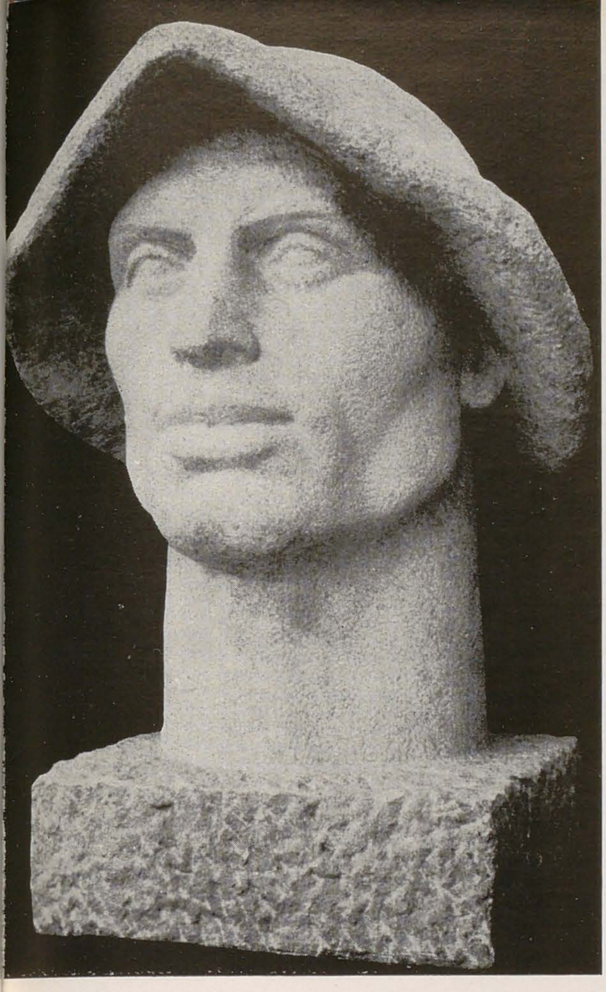

ANDREI SZOBOTKA, Portret de muncitor — *piatră*

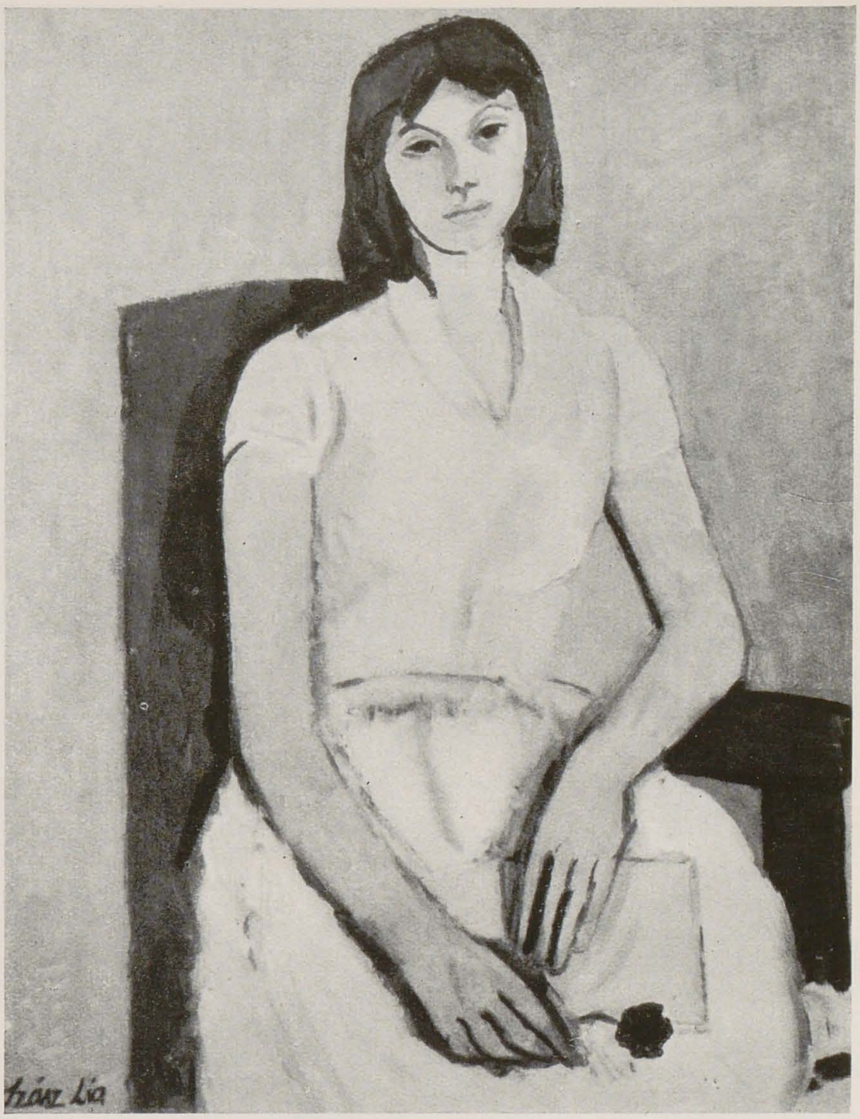

LIA SZASZ, Doina Raicu, studentă fruntașă — *ulei*

GHEORGHE ȘARU, Sava Ștefan, fruntaș în producție la Uzinele « Tudor Vladimirescu » — *ulei*

esențialmente contemporane. Limbajul plastic energic, concentrat, viguros este, în aceste lucrări, adecvat în genere cerințelor expresive, subliniind și reliefînd esențialul și eliminînd ceea ce ar putea fărîmița și dilua efectul de ansamblu.

Registrul expresiv și limbajul plastic al portretisticii prezente în expoziție nu se limitează însă la aceasta. Întîlnim, alături de lucrările amintite, portrete în care efortul de interiorizare a figurii este dus mai departe, ca în « Portretul deputatei Maria Dogaru » de Lelia Zuaf, sau în care sînt îndeosebi subliniate căldura, sinceritatea, încrederea în oameni care înfrumusețează chipul tînărului, ca în « Utemistă » de Ovidiu Maitec, ori în portretul lui Paul Dîndăreanu, ștanțator fruntaș la fabrica Kirov, de Mihai Danu. O frumusețe caldă, fără prea multă profunzime, dar care vine totuși dinăuntru o are și chipul țărăncii din Mărtiniș, sculptat de Victor Roman. M-am bucurat, repet, ori de cîte ori am întîlnit în expoziție acest accent simplu, firesc, comunicativ, care apropie opera și modelul portretizat de privitor.

El este prezent, evident, în lucrările expuse de artiști ca Ion Jalea, Ion Irimescu, Boris Caragea, cărora portretistica noastră contemporană le datorează unele din succesele sale cele mai autentice. Operele lor din acest domeniu, la baza cărora stă o muncă tenace și o bogată experiență, merită să fie mai atent studiate de artiștii tineri.

Alexandru Ciucurencu a prezentat portretul muncitorului Gheorghe Belu, erou al muncii socialiste, pictat într-o gamă cromatică luminoasă, caldă. Artistul rămîne totuși dator modelului în ce privește caracterizarea lui ca un om de seamă al zilelor noastre. « Portretul de muncitor » al lui Corneliu Baba, un nou rezultat al eforturilor pe care eminentul portretist le îndreaptă în această direcție, vădește, o dată mai mult, resursele sale expresive complexe și înclinarea spre o interpretare dramatică, monumentală, a figurii umane. Urmărirea efectului este însă

ION PACEA, Țesătoarea fruntașă Stoica Ecaterina de la « Flamura Roșie » — *ulei*

DORIO LAZĂR, Oțelar — *bronz*

prea vizibilă, ceea ce dă expresiei tînărului muncitor portretizat un aer cam artificial și exterior, care îmi place mai puțin.

Demonstrînd adeziunea sinceră și caldă a sculptorilor și pictorilor la această atît de generoasă temă a zilelor noastre, expoziția rămîne în multe privințe doar expresia unor posibilități a căror deplină valorificare cere o muncă susținută și clar orientată. Este evident, de pildă, că legătura strînsă, afectivă, profundă a artiștilor cu oamenii muncii pe care năzuiesc să-i portretizeze este încă, în multe cazuri, superficială și sporadică. Lucrările mai puțin reușite din expoziție arată limpede că nu este posibilă analizarea și înțelegerea în adîncime și totodată surprinderea trăsăturilor care relevă cel mai pregnant spiritul general al epocii, pe baza unei documentări grăbite și a cîtorva ședințe de poză. Sărăcia de conținut a multor lucrări prezentate își are în bună măsură originea în slaba și superficiala cunoaștere atît a modelului respectiv cît și a oamenilor și a vieții de astăzi în genere. Prima nu este de altfel posibilă fără ultima. Fără un fond aperceptiv bogat, fără o vastă experiență de viață, artistul nu este capabil nici să intuiască psihologia modelului și cu atît mai puțin să descifreze ceea ce este caracterizant și tipic în multitudinea de trăsături și expresii umane ce i se oferă privirii. Selecția sa devine întîmplătoare și nesemnificativă, sau, ceea ce este și mai grav, interesul său pentru problemele de conținut se dispersează, rămînînd numai, obsedantă, preocuparea pentru aspectele pur plastice, pentru caracterul decorativ al formei, urmărit în sine, fără legătură cu problemele expresivității și ale mesajului ideologic al lucrării. Sînt încă numeroase lucrările în care forma mi se pare gîndită independent de sarcinile portretului, în care arbitrariul culorilor și conturelor deformante, schematice, urîțesc chipurile și sărăcesc vizibil expresivitatea generală, în numele unui laconism fetișizat, dar nesusținut de știința corespunzătoare a desenului și a meșteșugului în genere.

Lipsa detaliului sugestiv, generalizarea arbitrară a formelor ne întîmpină încă în prea multe lucrări din expoziție. E deajuns să întreprindem o analiză mai atentă a felului în care sînt rezolvate, de pildă, mîinile, în ansamblul imaginii portretistice. Despre puterea de expresie a mîinilor, despre viața și frumusețea plastică pe care le pot cuprinde s-au scris și se vor mai scrie, în legătură cu marile opere ale artei universale, pagini entuziaste. Este tocmai de aceea turburător faptul că în atîtea lucrări acest element prețios al compoziției rămîne inert, nu contribuie în nici un fel la sporirea și îmbogățirea expresivității imaginii, vădește dimpotrivă defecte și stîngăcii de construcție și desen care ridică problema însăși a desăvîrșirii pregătirii profesionale a artistului.

Sînt pe de altă parte panouri din expoziție în care culorile reci, conturele colțuroase, frînte, dau imaginilor un aer înghețat și necomunicativ care le îndepărtează considerabil, așa cum am arătat, de cerințele portretisticii contemporane. Ascetismul excesiv al expresiei, ariditatea compoziției își au mai puțin decît oriunde locul în portretele de șevalet, unde paleta și construcția formelor trebuie să fie vibrante, dar în același timp nuanțate, străbătute de la un capăt la altul de fluidul vieții. Din foarte multe din busturile expuse lipsește acest suflu viu, acea plasticitate bogată care nu poate fi confundată cu exagerarea accidentelor suprafeței. Busturi ca acelea ale lui Al. Deacu, Edith Orlovsky Balogh, C. Foamete, rămîn, indiferent de deosebirea de dimensiuni, insignifiante și, cu siguranță, mult sub posibilitățile oferite de modelele respective. Suprafețele inerte, sau în pictură asperitățile gratuite ale desenului și coloritului diminuează, cînd nu anulează cu totul, expresivitatea caldă, cuceritoare, pe care sîntem îndreptățiți să o cerem portretului.

Este destul de răspîndită o manieră în care petele de culoare dominant vinete-albăstrui apar mai mult sau mai puțin delimitate de conture negre, cel mai adesea angulare, întotdeauna aproape rigide și seci, fără cursivitatea necesară pentru a caracteriza o atitudine, o nuanță, o fizionomie, un gest. Rezultatele sînt niște lucrări înghețate, distante, între care și privitor cu greu se poate stabili fluxul afectiv necesar perceperii operei de artă. Marius Cilievici, Ion Sălișteanu, Iacob Lazăr,

MIHAI DANU, Paul Dîndăreanu, ștanțator fruntaș la fabrica « Kirov » — *ulei*

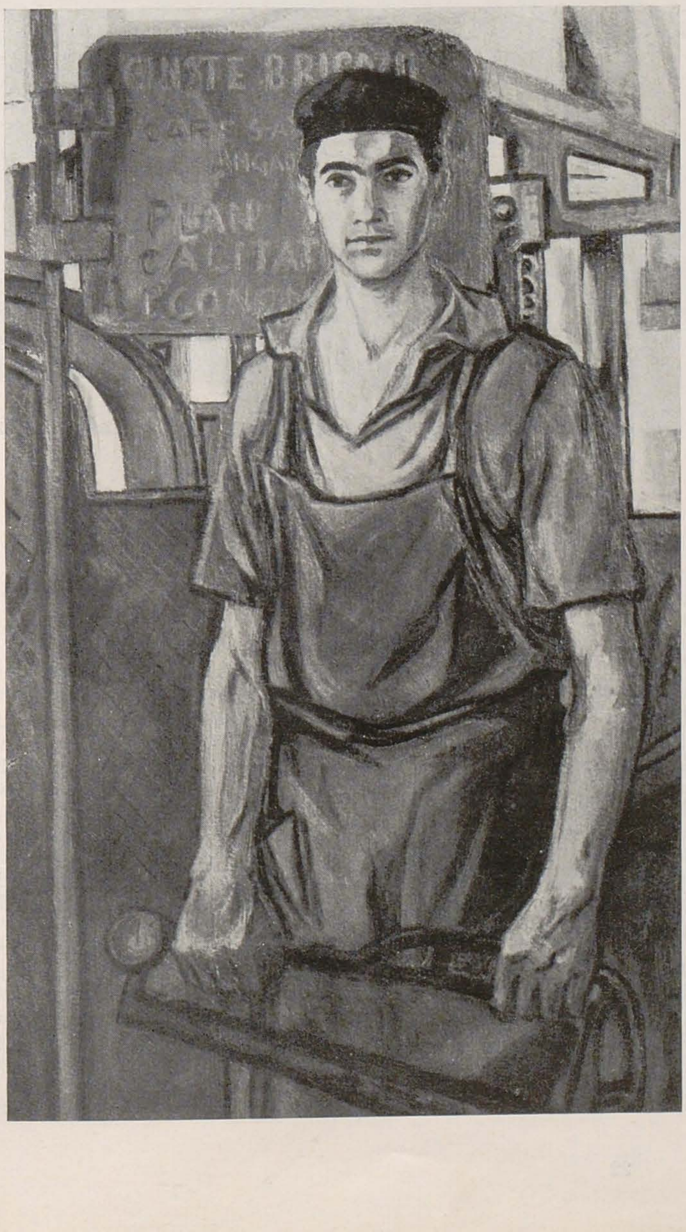

HENRI CATARGI, Muncitor — *ulei*

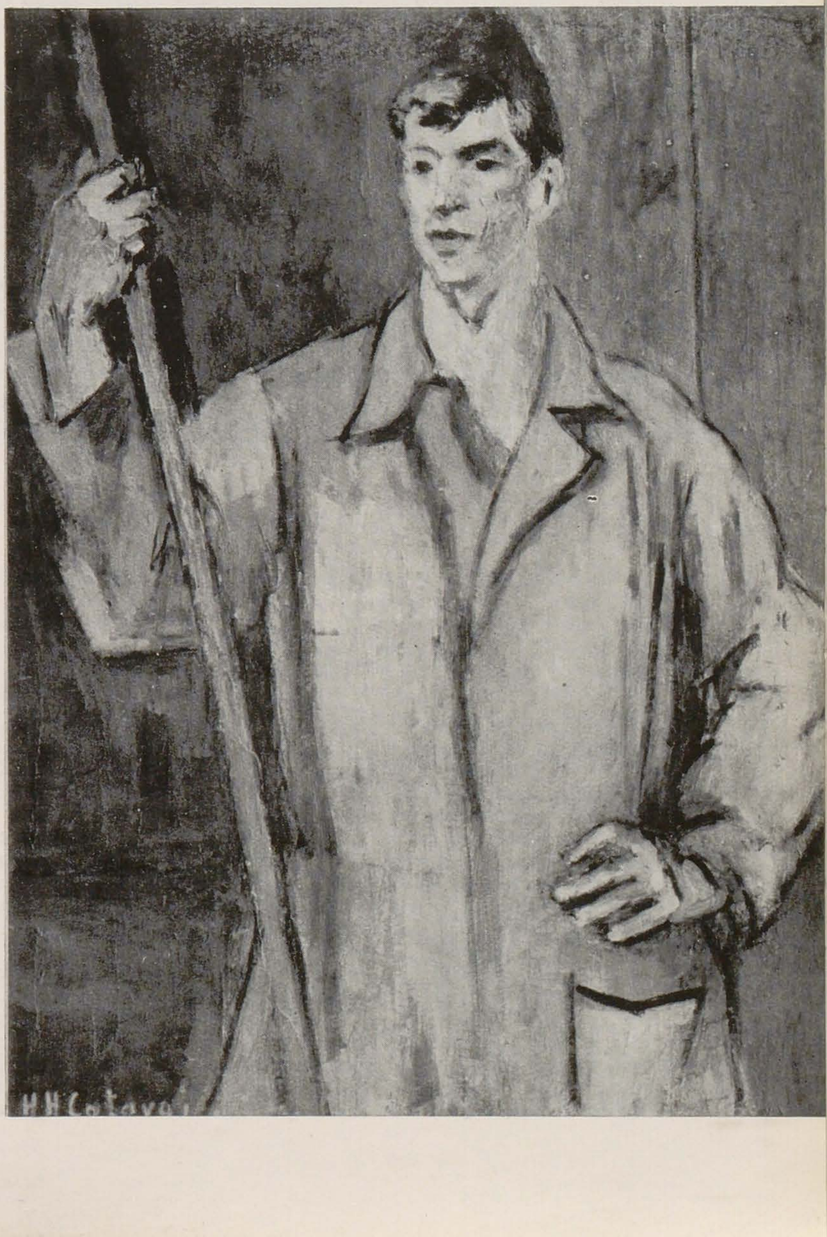

prinderi, din ce în ce mai automatizate, pentru muncitorul ce obţine în procesul însuşi al producţiei, ca şi în şcolile superioare, o calificare din ce în ce mai înaltă, mi se pare în genere insuficient pusă în lumină de portretele din expoziţie. Prejudecăţile despre un anume tip de muncitor, închis în sfera îngustă a meseriei sale, acţionează încă limitativ în însăşi selecţia tipurilor şi a dominantelor caracterologice din multe portrete. « Nituitorul » de Mircea Ştefănescu este exemplul evident al acestei înţelegeri înguste, învechite, a tipului muncitorului industrial.

Uşoara morbideţe a expresiei tinerei fete, pictate de Lia Szasz, cu un real simţ al nuanţelor şi al armoniei cromatice, nu mi se pare nici ea în spiritul vremii, după cum portretul de femeie, altfel foarte plăcut ca suprafaţă pictată, de Lucian Grigorescu, rămîne în afara problematicii contemporane.

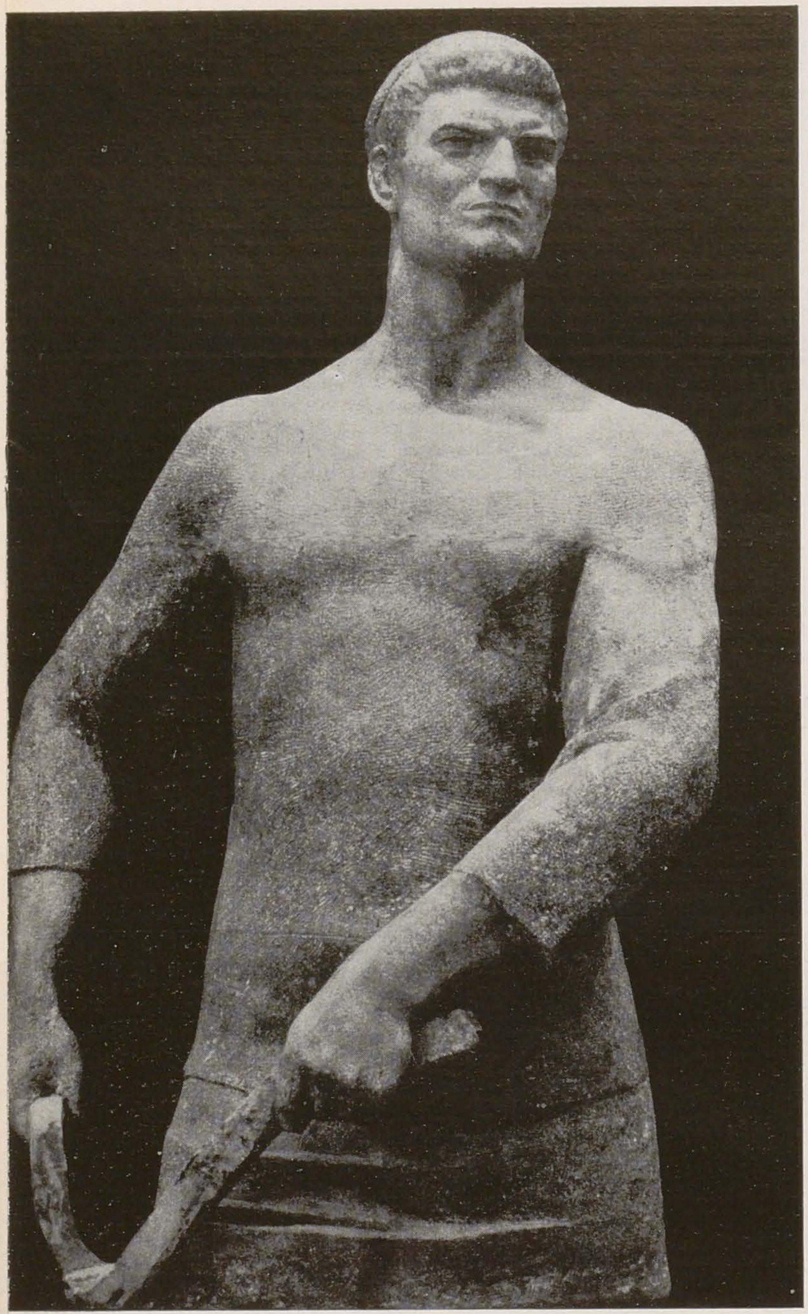

ALEXANDRU PUSKAS, Baciu Alexandru, laminorist fruntaş la uzinele «Ind. sîrmei» din Cîmpia Turzii — *piatră artificială*

ION BIŢAN, Voleibalista Viorica Herişanu — *ulei*

artişti tineri de incontestabil talent, îşi sărăcesc propriile posibilităţi, limitîndu-se la procedee stilistice preconcepute şi preocupîndu-se insuficient de probleme intrinsece ale portretului. Şi Constantin Crăciun, al cărui portret de tînăr este mai plăcut, dar în care sînt încă atîtea împăstări gratuite, parazitare, este în cealaltă lucrare expusă tributar aceleiaşi viziuni şi maniere. Culori arbitrare, stridente, care abat atenţia de la problemele expresivităţii şi atitudinii omului, se întîlnesc şi în « Portretul unui ciclist » de Ion Biţan, după cum în « Portretul profesorului Alexandru Iordache » figura rămîne mai mult o construcţie de forme prin culoare decît oglinda unei vieţi intelectuale şi sufleteşti bogate şi complexe.

O altă problemă o constituie modul în care unii artişti continuă să înţeleagă trăsăturile tipice ale omului nou de astăzi. Masivitatea pur exterioară pe care o întîlnim în portretele prezentate de Ion Pană este departe de a evoca personalitatea muncitorului de astăzi, pe care-l caracterizează mult mai mult inteligenţa inovatoare decît pieptul bombat, musculatura abundentă şi statura copleşitoare. Latura intelectuală care devine esenţială pentru omul ce lucrează în mari şi complexe între-

Dezvoltarea şi consolidarea trăsăturilor înaintate în conştiinţa omului este una din sarcinile importante ale luptei însăşi pentru socialism. În această luptă arta, şi în speţă portretul, pot aduce o contribuţie dintre cele mai valoroase. Înţelegerii acestui lucru i se datoreşte însăşi expoziţia căreia îi este consacrată această, sumară încă, discuţie a problemelor portretului contemporan. Confirmînd justeţea generală a orientării artiştilor noştri plastici, reprezentînd în acest domeniu o contribuţie vrednică de toată atenţia, expoziţia invederează şi o serie de deficienţe de ordin plastic şi interpretativ totodată, cum sînt mai ales generalizările greşite şi unilaterale, schematismul inexpresiv şi uniformizant, care situează lucrările în atemporalitate, decalcul naturalist, care nu alege şi nu ierarhizează detaliile. Înlăturarea lor este o cauză permanentă a artei noastre realist-socialiste care năzuieşte spre o cît mai mare forţă emoţională şi capacitate de înrîurire a conştiinţelor. Situîndu-se cu şi mai multă fermitate pe poziţiile partinităţii şi contemporaneităţii autentice, perfecţionîndu-şi neobosit mijloacele de expresie, pictorii şi sculptorii noştri au posibilitatea şi îndatorirea să ridice portretistica romînească pe o treaptă mereu mai înaltă de expresivitate şi măiestrie artistică.

PROBLEME ALE GRAFICII CONTEMPORANE

Expoziția de grafică militantă deschisă în cinstea celei de a 40-a aniversări a Partidului Comunist din Romînia a constituit un eveniment de o deosebită importanță în viața culturală a țării noastre.

Prin numeroasele lucrări expoziția a demonstrat felul în care artiștii graficieni și-au pus talentul în slujba idealurilor înalte ale poporului muncitor: expoziția a demonstrat totodată felul în care graficienii noștri contemporani, prin participarea lor pasionată la viața patriei noastre, prin prezența lor în mijlocul celei mai stringente actualități, prin afirmarea entuziastă a victoriilor poporului nostru condus de Partid, continuă și dezvoltă minunatele tradiții militante ale graficii romînești.

Revista «Arta Plastică» a invitat un număr de artiști graficieni să-și împărtășească în paginile sale impresiile lor în legătură cu această expoziție, precum și cu perspectivele de dezvoltare ale graficii noastre. Publicăm mai jos cuvîntul lor.

CORNELIA DANEȚ, Muncitori la fabrica de șamotă—*linogravură, 1961*

• VASILE DOBRIAN

Actuala expoziție de grafică mi se pare cea mai interesantă manifestare de acest gen din ultimul timp, atît prin conținutul ei, cît și prin modul de prezentare. Evenimentul de seamă care a generat această expoziție este aniversarea a 40 de ani de la înființarea Partidului, aniversare la care, la fel cu toți oamenii muncii, artiștii plastici au înțeles să fie prezenți cu roadele muncii lor.

Interesul stîrnit de prezența în expoziție a unui mare număr de lucrări de grafică militantă, realizate de o serie de artiști de-a lungul anilor, de la înființarea Partidului și pînă în prezent, oferă o vedere largă asupra tradiției de luptă a graficii noastre. Legătura dintre grafica de pînă la Eliberare și creația ultimului an este realizată tot retrospectiv și formează o altă etapă care înscrie o pagină nouă în istoria graficii noastre, aceea a realismului socialist. O alegere mai judicioasă a lucrărilor create în perioada de după 23 August 1944 ar fi dat un tablou mai veridic al creației în grafică din acești ani.

Aș vrea să spun cîteva cuvinte despre gravură, care, ca tehnică, predomină în creația din ultimii ani a artiștilor graficieni. Dacă în trecut numărul gravurilor în expozițiile oficiale era extrem de neînsemnat, acest gen a ajuns astăzi, datorită condițiilor create, la o creștere nemaiîntîlnită. Gravura pe lemn sau metal, în linoleum sau piatră, prin specificul ei, este capabilă să exprime gînduri și sentimente cu multă putere și acuitate. Spiritul mereu inventiv al gravorilor noștri găsește pentru fiecare temă expresia plastică cea mai potrivită, deoarece gravura, ca expresie a unei arte de idei, cere rezolvări mereu inedite, proprii nenumăratelor teme care se cer abordate. Laconismul, în gravură, departe de a sărăci conținutul de idei, îl transmite spectatorului mai direct și mai dinamic. A te adresa oamenilor simplu și clar și a fi înțeles de ei mi se pare lucrul cel mai de preț. Ceea ce vreau să subliniez în privința expoziției este tocmai existența acestor moduri de expresie folosite în scopul transmiterii a tot ce este mai pregnant, mai nou, în realitatea noastră socialistă, capabile să transmită întreg patosul și lirismul vieții noastre noi.

• FLORICA CORDESCU

Cred că importanța expoziției retrospective a graficii militante rezidă în primul rînd în posibilitatea pe care ne-o oferă de a îmbrățișa evoluția unui gen de artă caracterizat printr-un profund democratism, de la naivele desene, ades stîngace dar emoționante ale anonimilor artiști populari, la operele caustice ale maeștrilor dintre cele două războaie, și pînă la eflorescența graficii actuale. Legătura indisolubilă cu masele largi, cu aspirațiile și lupta lor împotriva exploatării, pentru libertate și progres, a dat graficii noastre militante vigoare și semnificație, a îngăduit apariția și dezvoltarea unor talente ce pot sta cu cinste alături

de reprezentanţii de frunte ai graficii mondiale. E prima concluzie pe care o desprind vizionînd expoziţia.

În perioada dintre cele două războaie, cînd oficialitatea încerca promovarea «artei pentru artă» şi recomanda imitarea fiecărui nou curent sau fiecărei personalităţi artistice franceze, un important număr de graficieni au izbutit — datorită desigur şi specificului artei lor, legăturii cu presa militantă — să se descurce în hăţişul evenimentelor, să vadă limpede şi să se situeze pe poziţiile cele mai avansate. Fireşte, protestul faţă de injusteţea orînduirii burghezo-moşiereşti era propriu şi unor pictori şi sculptori, dar graficienii au avut posibilitatea să se exprime mai direct şi mai vehement aşa cum au procedat Iser, Jiquidi, Cristea, Perahim, pentru a nu da decît cîteva nume. Aş spune chiar că, raportată la pictură şi sculptură, grafica dovedeşte că a fost înainte de Eliberare singura ramură a artelor plastice care şi-a concentrat toate posibilităţile în vederea demascării regimului trecut şi a triumfului luptei revoluţionare. Contactul celor mai buni graficieni cu ideile marxist-leniniste, cu mişcarea muncitorească, le-a fundamentat combativitatea, le-a dat perspectiva luptei şi nu e bineînţeles întîmplător faptul că tocmai lor le datorăm cele mai depline biruinţe artistice.

Mi se pare că grafica rămîne, ca şi în trecut, şi după 23 August 1944 ramura cea mai puternică, cea mai expresivă, cea în care s-au cristalizat cele mai multe personalităţi din domeniul artei noastre plastice. Îmi amintesc de elanul revoluţionar cu care în anii imediat următori Eliberării, artiştii au militat pentru cauza clasei muncitoare şi mi se pare firesc să regăsesc în expoziţie, printre operele valoroase, unele din lucrările de atunci şi cele create de ei ulterior, alături de cele ale tinerilor porniţi pe acelaşi drum.

Etapa actuală de dezvoltare a graficii îmi apare dominată de ataşamentul sincer faţă de politica înţeleaptă a partidului nostru, pe de o parte şi, pe de alta, de încercările de a reda realitatea zilelor noastre într-o formă nouă, cît mai expresivă, în stare să vehiculeze mesajul pe care artiştii noştri vor să-l transmită. Nu vreau să spun că nu mai există tendinţe idealizante sau naturaliste, constat însă că predomină căutările cinstite şi izbînzile pe care tocmai ele le fac posibile. Tot mai mulţi artişti înţeleg că nici dulcegăria, nici naturalismul fotografic şi nici deformaţiile nejustificate de vreo idee (şi tocmai de aceea hidoase) nu pot constitui modalitatea de expresie a artei noastre. Mi se pare totuşi că unele lucrări sînt prea cerebrale, şi cred că pricina apariţiei unor asemenea lucrări trebuie căutată în insuficienta cunoaştere a vieţii, în preluarea unor experienţe ale altora, fără filtrare prin prisma propriei sensibilităţi. Este necesară o mai vie participare, o mai profundă integrare în epoca noastră — şi cînd spun asta mă gîndesc fireşte la mine. Cît adevăr e în cuvintele lui Paul Eluard: «*a vedea înseamnă a înţelege şi a iubi, a participa, a te angaja şi judeca, a construi şi a te cunoaşte pe tine pe măsura oamenilor şi a epocii tale !*»

Vorbeam despre preocuparea graficienilor noştri pentru găsirea unor noi forme de exprimare. E o tendinţă sănătoasă. Nici un grafician n-ar trebui să se mulţumească, în epoca lui Iuri Gagarin, cu formule descoperite acum o sută de ani, dar esenţial este ca reînnoirile să vină din gîndurile şi emoţiile pe care viaţa le deşteaptă şi nu din răsfoirea unor albume sau din imitarea mecanică a unor procedee. «*Omul care înaintează descoperă la fiecare pas un orizont nou* — spunea tot Paul Eluard. *Nu există tinereţe imobilă, statică, fără elan, fără încredere, fără speranţă. Artistul ştie că trecutul nu poate fi reînviat, că lumea se deschide în faţa noastră, că totul este de făcut, nu de «refăcut». Timpul nu trece, el începe*». Pe acest drum al înnoirii mi se pare citabil efortul unor artişti ca Paul Erdös, Vasile Kazar, Clarette Wachtel, Corina Beiu Angheluţă. C. Baciu mi se pare de asemenea interesant, pentru că izbuteşte să transmită «ceva».

Din realizările perioadei de după 23 August socot că trebuie subliniată dezvoltarea extraordinară a genului ilustraţiei de carte subestimat în trecut. Problemele de compoziţie, de culoare, de psihologie, de pătrundere în universul scriitorului şi de realizare a unui acord între acesta şi propria viziune plastică — iată doar cîteva dintre problemele pe care trebuie să le rezolve un bun ilustrator. Niciodată n-am avut ilustraţii de valoarea celor create azi — şi acesta e încă unul din multele adevăruri pe care importanta expoziţie a graficii militante ni-l aminteşte.

• MIHAIL GION

Caricatura, odinioară cenuşăreasa plasticii romîneşti, a devenit în anii de după Eliberare o ramură a graficii cu coordonate precise şi slujind scopul principal către care s-au îndreptat toate eforturile.

Astfel i s-a redat caricaturii rolul ei adevărat, i s-au creat condiţiile necesare pentru dezvoltarea ei nestînjenită pe linia unei poziţii principiale şi de perfectă onestitate profesională. Dintr-un instrument pe care presa burgheză îl folosea întotdeauna în scopuri străine artei, caricatura s-a transformat într-o armă ascuţită, folosită pentru izbînda noului, pentru ceea ce am numi «defrişare», pentru biciuirea vechilor moravuri, pentru eliminarea tuturor racilelor moştenite de la regimul burghezo-moşieresc. Nu s-a neglijat în acelaşi timp nici calitatea artistică, privindu-se totul de pe poziţiile unor exigenţe îndreptăţite de scopurile cărora le serveşte astăzi caricatura.

Avem astăzi prilejul, în expoziţia de grafică militantă deschisă în cinstea a 40 de ani de la înfiinţarea partidului, să recapitulăm înfăptuirile de pînă acum ale acestui gen de grafică, să discutăm unele aspecte principiale ale problemei, să jalonăm mersul nostru înainte, ţintind mereu spre o necontenită îmbunătăţire a activităţii noastre. Viaţa însăşi, aşa cum o trăim noi azi la înaltă tensiune, însufleţiţi de nobile idealuri, cere ca cei care muncesc în această ramură să fie perseverenţi în eforturile lor.

Au existat la noi în trecut artişti, numeroşi la număr, cu o înaltă conştiinţă cetăţenească, care au ridicat caricatura la un nivel superior. E suficient să numim pe Dembitzki, Iser, Şirato, Ressu, Constantin Jiquidi, Murnu, B'Arg şi Ross. Munca lor a fost un adevărat pionierat. Ei s-au remarcat în presă, opinia publică i-a cunoscut, i-a stimat, i-a iubit. Erau ziare care-şi datorau reputaţia, tirajul, paginilor de caricatură ce apăreau periodic. Erau acolo biciuite moravuri şi fapte. Ei au ironizat parvenitismul politic, metodele electorale, ei au ridicat cortinele

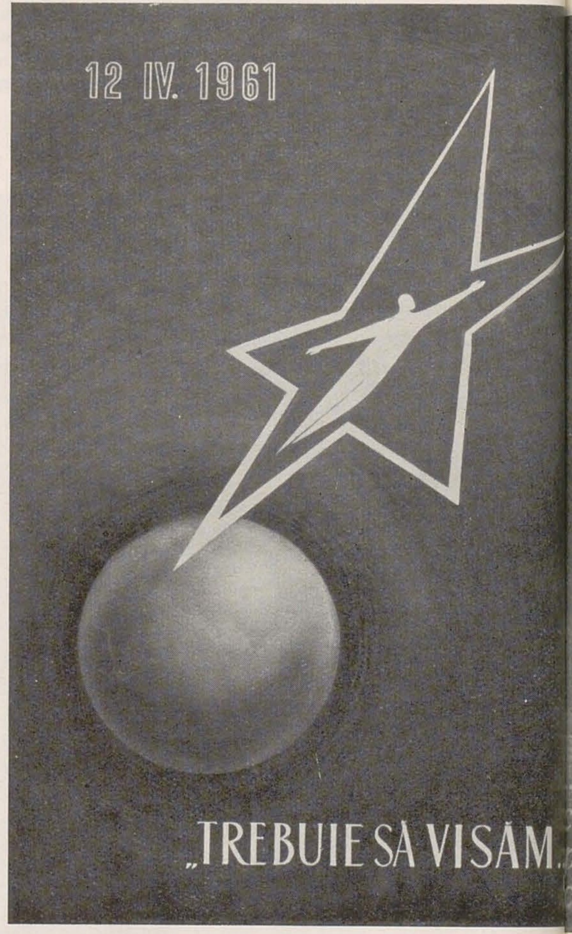

IOSIF MOLNAR, Afiş — *tempera, pastel, aplicaţii de hîrtie, 1961*

CONSTANTIN NIŢULESCU şi PETRE BEDIVAN, Afiş — *tempera, 1961*

IOSIF COVA, Afiş — *tempera, 1961*

demagogic colorate arătînd lumii, cu ajutorul condeiului ascuţit, acid, ce se petrecea înapoia lor. Să ne amintim de Iser, de neuitatele sale desene demascatoare în legătură cu răscoala din 1907 şi epoca din preajma primului război imperialist; să ne amintim de desenele simple, sugestive, pline de acuitate ale lui Tonitza.

După Eliberare, caricaturişti talentaţi s-au angajat în lupta pentru victoria noului, folosind din plin talentul şi ingeniozitatea lor, avînd o orientare principială în felul de a gîndi şi de a crea, pe care o datorau posibilităţii de a privi problemele de pe poziţii partinice. Ei au combătut cu curaj, în perioada imediat următoare anilor 1944—1945, ei au continuat să militeze mai departe pe drumul des his de partid.

Presa noastră a încurajat munca lor, i-a ajutat ca tăişul satirei să opereze adînc, fără contenire, unde era nevoie. În jurul acestui mănunchi de caricaturişti talentaţi şi perseverenţi, s-au strîns cei tineri, cu mai puţină experienţă profesională, dar nu mai puţin entuziaşti. Ei au combătut ceea ce a fost negativ, folosind procedee artistice noi şi variate, punîndu-şi personalitatea lor artistică în slujba unui scop unic. Ei au stat în focul activităţii zilnice a oamenilor muncii, creionul lor a prins binele şi răul, frumosul şi urîtul, au scos de guler din vizuina lor călduţă pe leneşi, pe sabotori, pe inconştienţi sau pe indiferenţi, elemente retrograde, au contribuit cu alte cuvinte cu ajutorul ironiei incisive şi al rîsului demascator şi curativ la marea operă de educaţie cetăţenească.

A reieşit deci limpede din experienţa acestor ani de lupte şi victorii hotărîtoare, trăiţi cu intensitate, că artistul caricaturist trebuie să fie plantat în cea mai stringentă actualitate. Nici o absenţă nu îi e iertată, nici o rămînere în urmă nu este justificată.

Trebuie totuşi remarcat că, de cîtva timp, în presa noastră se inregistrează la capitolul caricatură o rămînere în urmă din punct de vedere al calităţii, fenomen care — ni se pare — se datorează, pe de o parte, faptului că artişti caricaturişti cunoscuţi au o prezenţă sporadică în coloanele gazetelor, iar, pe de altă parte, exigenţei scăzute faţă de valoarea artistică a celor care în redacţii se ocupă de problema caricaturii.

Caricatura trebuie să-şi recapete prestigiul pe care-l merită, să militeze riguros şi eficace, la un înalt nivel artistic, fiind un preţios instrument de educaţie. Ţara noastră merge rapid spre ştergerea definitivă a ultimelor rămăşiţe ale trecutului. Creşte o dată cu şantierele ţării o nouă conştiinţă cetăţenească. Educaţia se împlineşte necontenit, ceas de ceas, clipă de clipă, fiecare loc de muncă e un şantier în plină activitate.

Călăuza noastră sigură este Partidul şi dorinţa noastră fierbinte este de a contribui cu toate puterile la desăvîrşirea construirii socialismului în ţara noastră.

• GHEORGHE IVANCENCO

Se poate afirma cu toată certitudinea că expoziţia retrospectivă de grafică militantă a constituit un eveniment de o deosebită importanţă. Este prima expoziţie de asemenea proporţii organizată la noi, expoziţie care dă publicului posibilitatea să cunoască îndeaproape drumul parcurs de grafica noastră din 1848 pînă în prezent, precum şi poziţia artiştilor noştri progresişti, mulţi la număr, care şi-au pus talentul şi energia lor creatoare în slujba răspîndirii unor idei înaintate, care şi-au îndreptat tăişul desenelor lor împotriva regimului burghezo-moşieresc, împotriva regimului de mizerie şi asuprire. Tradiţiile militante ale graficii noastre au fost preluate şi continuate de artiştii noştri după Eliberare, căpătînd, datorită îndrumării şi sprijinului direct dat artiştilor plastici de către partid, o dezvoltare deosebită. Condiţiile noi create au adus după sine o dezvoltare vertiginoasă a graficii; grafica s-a transformat astfel într-o mişcare colectivă bine conturată ca formă şi conţinut, atrăgînd un număr din ce în ce mai mare de artişti care, prin gama largă de posibilităţi pe care le-o oferă acest gen plastic, prin desen, gravură, caricatură sau afiş, — oglindesc noua noastră realitate, personalitatea şi individualitatea fiecărui artist în parte conturîndu-se amplu şi puternic.

Diversitatea tematicii abordate, a modurilor de expresie, convieţuirea şi întrepătrunderea în spirit creator a atîtor genuri de grafică şi, în primul rînd, legătura strînsă, pasionată a artiştilor cu viaţa, prezenţa lor permanentă în mijlocul realităţii au făcut ca grafica să devină cel mai activ gen de artă plastică.

Personal, practicînd gravura, ea fiind pentru mine modul cel mai iubit şi mai apropiat de a mă exprima, sînt fericit să constat, parcurgînd expoziţia, că acest gen se dezvoltă şi capătă tot mai mulţi adepţi între artiştii noştri. Consider că gravura se află în mare progres. Ea nu se mai prezintă ca o preocupare de «duminică» a artiştilor graficieni, ci a devenit una dintre cele mai răspîndite forme de grafică. Este şi normal să fie aşa, deoarece prin posibilităţile sale de exprimare, ne imitat , prin bogăţia limbajului său, prin caracterul său accesibil, gravura prezintă unul dintre cele mai eficace mijloace de pătrundere a graficii, a artei, a frumosului în mase.

Cred că pentru a progresa, artiştii gravori trebuie în viitor să fie şi mai exigenţi în munca lor, atît în ceea ce priveşte conţinutul, tematica abordată, cît şi în desăvîrşirea măiestriei lor artistice.

• GETA BRĂTESCU

Expoziţia retrospectivă de artă militantă reprezintă un moment în viaţa graficii.

Ea dă posibilităţi privitorului să cuprindă dintr-o dată toată istoria artei noastre militante şi să aprecieze ce enorm flux de energie creatoare trece prin aceste lucrări închinate libertăţii şi vieţii omului.

Aici se poate vedea consecvenţa artiştilor cinstiţi din ţara noastră care începînd cu anonimii de acum un secol predau din mînă în mînă, pînă astăzi, torţa creaţiei militante.

Faptul că lucrările celor mai tineri — ale celor care sîntem în formare — se află expuse în apropierea maeştrilor este un bine: este un bine pentru că ne simţim legaţi de ei prin aceeaşi poziţie faţă de lume — deşi pe altă treaptă istorică.

Parcurgînd sălile şi fiind prin însăşi natura expoziţiei pusă în situaţia să fac comparaţii — mi se impune cu fermitate întrebarea: « De ce elementul de şoc nu este întotdeauna egal de puternic în unele lucrări din grafica actuală? ».

Faptul că burghezia de la noi a dispărut, nu răpeşte graficii militante caracterul ei militant. Omul luptă continuu: ieri a luptat împotriva exploatării burgheze, astăzi luptă pentru construirea socialismului, pentru nimicirea rămăşiţelor burgheze, pentru pace, pentru demascarea politicii cercurilor agresive imperialiste, pentru desfiinţarea colonialismului, pentru stăpînirea naturii prin ştiinţă.

Şi vreau să subliniez cuvîntul luptă în sensul că realizarea scopurilor înşiruite nu este un lucru uşor.

În trecut, artistului progresist i se impunea problematica tragică a omului oprimat pe de o parte, pe de altă parte satira împotriva opresorului.

Astăzi artistul reflectă problematica omului nou, a creatorului, a aceluia care, liber şi conştient de răspunderea sa faţă de colectivitate şi faţă de viitor, construieşte. Puterea omului şi bucuria izbînzilor sale, nu exclud frămîntările lui. Ba chiar sînt rodul lor, al selecţionării contradicţiilor. Un constructor care concepe proiectul unui mare baraj stă aplecat peste planuri şi calculează concentrat debitul enorm de ape împotriva cărora va da bătălia. El este hotărît să facă totul pentru a învinge; altfel nu s-ar apuca de treabă. Iată un optimist care în momentul acela nu zîmbeşte, dimpotrivă, are faţa încordată şi spinarea încovoiată peste hîrtiile cu cifre. Orice muncă, în orice domeniu, pentru ca să fie cu adevărat creatoare, cere de la cel care o săvîrşeşte o intensificare a energiilor sale lăuntrice în acest sens, o concentrare, un autocontrol deosebit, totul alimentat de pasiunea omului pentru munca sa. Aceasta este starea creatorului.

Încordarea în muncă alternează firesc cu bucuria victoriilor succesive. Această bucurie, tot atît de firesc, trebuie exprimată în artă în nici un caz abstract, detaşat; aceasta are drept antecedent tocmai încordarea de care vorbeam, care prin victorie se transformă în bucurie. Această bucurie e dialectic legată de efortul precedent.

În expoziţie sînt multe lucrări care cer o rezolvare mai complexă a fizionomiei omeneşti. Mă gîndesc în special la problema dificilă a portretului multiplu, des întîlnit pe panourile expoziţiei.

Pe aceeaşi bucată de hîrtie sînt înfăţişate mai multe chipuri animate de acelaşi sentiment, unite fie prin lupta comună pentru libertate, fie prin solidaritatea socială a omului nou. În unele din aceste compoziţii, figurile oamenilor sînt lipsite de trăsături concrete, particulare, în care să se oglindească trăirea interioară a fiecăruia, trăire care, deşi colorată la fel, într-un moment dat, este aşa de diversă şi divers manifestată la fiecare individ în parte. Prin ce devine activă asupra privitorului problema de portret pe care şi-o pune artistul? Tocmai prin fixarea în forme particulare concrete a unei realităţi generale interioare.

Cred că grafica militantă de astăzi este aceea care reflectă elementele vieţii în dialectica lor vie.

Vasile Kazar a înţeles folosul reprezentării noilor personalităţi într-un sens complex şi adînc omenesc. Portretul activistului în camion pe care îl cunoaştem cu toţii — este un exemplu. Chipurile din gravura «Pornesc cu puteri unite» de Fritz Carola impresionează prin aceeaşi plinătate concretă de viaţă. La fel « Colectivista din Suceava » a lui Maria Plăcintă.

Cum se traduce trăirea intensă a artistului şi participarea lui activă la procesul de construire a unei vieţi noi în elementele de limbaj plastic şi cum capătă acestea valoare de şoc?

Există o necesitate interioară manifestată în raportul dintre elementele compoziţiei — dintre cantităţile de alb şi negru — raport care trebuie să fie cel mai potrivit pentru exprimarea ideii şi sentimentului încercat de artist.

Această necesitate a fiecărui element plastic pentru exprimarea ideii este teribil de evidentă la Tonitza, la Iser, în altfel la Jiquidi.

Adecuarea riguroasă a formei la conţinut, în grafica militantă, precizia şi conciziunea duc la maxima pregnanţă a ideii, adică la manifestarea activă asupra privitorului a partinităţii acestei arte. O idee exprimată cît mai clar — nu mă refer la claritatea fotografică — se impune şi operează asupra privitorului.

O artă partinică socialistă, gîndită ca o armă de luptă pentru promovarea valorilor umane este neapărat o artă de idei exprimate clar, convingător.

Claritatea plastică izvorîtă dintr-o necesitate interioară şi fixarea în formă a acestei necesităţi implică poezia, adică acea latură care exprimă pe lîngă idee şi sentimentele generate de această idee.

Dacă negăm poezia graficii satirice a lui Tonitza (atît de precisă), negăm atunci şi poezia pamfletelor lui Arghezi.

Portretul lui Lenin — gravură de Perahim — este de fapt o creaţie poetică echivalentă în literatură unui poem. Departe de mine să spun că grafica îşi capătă poezia printr-un caracter literar ilustrativ. Grafica are mijloace proprii, altele decît literatura.

Pentru desăvîrşita exprimare a conţinutului unei sonate, pianistul trebuie să stăpînească pianul, tehnica, altfel este handicapat. Acelaşi

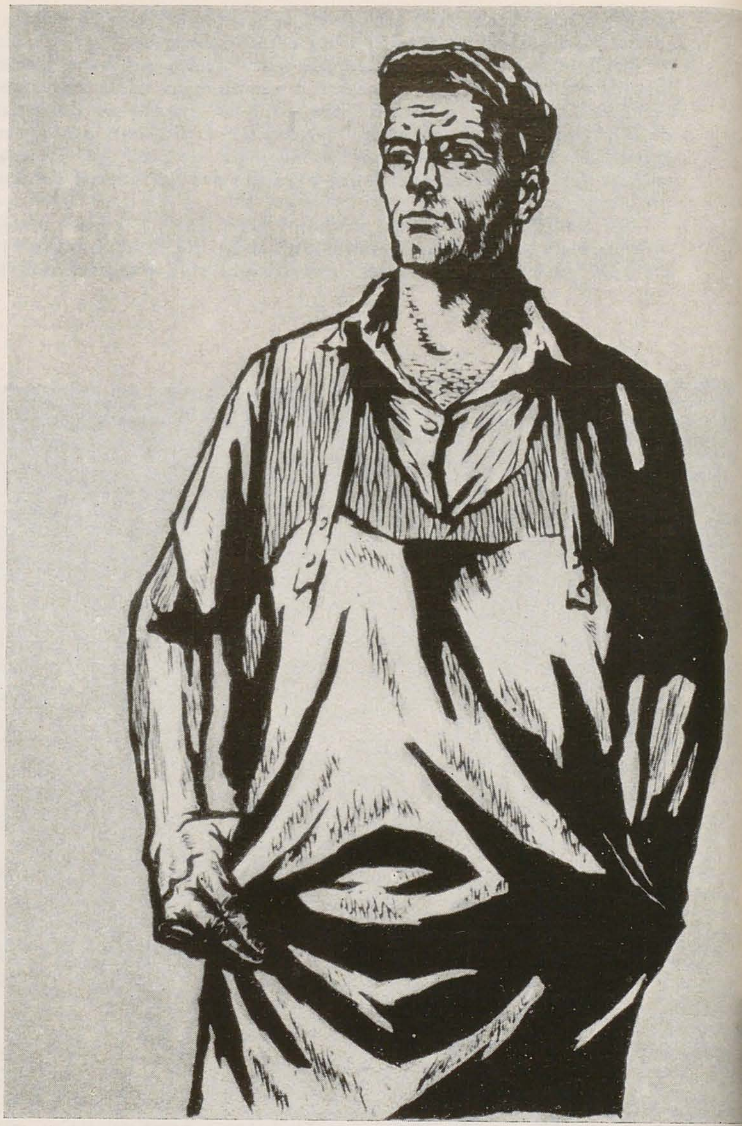

MIRCEA BĂLĂU, Petraş Vasile, trefilator la « Industria sîrmei », Cîmpia Turzii — *linogravură*

EUGEN TARU, La remorcă — *litografie, 1961*

lucru despre desenator. În acest sens, însăşi receptarea realității este mărginită de insuficiența tehnică.

Stîngăcia îngustează pe artist şi doare pe privitor.

Expoziția recentă de artă militantă a lui Hans şi Lea Grundig a fost o pildă din punct de vedere al conținutului şi al patosului revoluționar, care atunci cînd există îşi creează mijloace potrivite de exprimare. Acolo se vedea un mare efort de a comunica gînduri şi sentimente, de a fixa pe hîrtie, cît mai exact, cît mai concentrat, şi de aceea puternic, lumea obiectivă.

Şi această lipsă de preocupare formală, bazată însă pe o mare ştiință a expresiei, dă friu liber fanteziei, adică eliberează pe artist de orice prejudecată în compoziție şi tratare. Artistul poate da astfel ideilor şi sentimentelor sale formele cele mai necesare şi tocmai de aceea cele mai elocvente.

Mă gîndesc la lucrarea lui Tonitza intitulată : « Libertate ? Ce e aia ! ?».

Jandarmul cade, cu atributele uniformei sale faciale şi vestimentare, asupra unui om care închează toată tragedia unui popor oprimat şi jignit. În timp ce jandarmul este înzestrat cu toate detaliile arbitrarei puteri oficiale, lipsit de orice semn de umanitate, omul este numai umanitate, reprezentată grafic doar printr-o pată lirică, lipsită de apărare, dar atît de densă, încît exprimă o înfringere relativă, temporară şi totodată imposibilitatea nimicirii definitive.

Există prejudecata unei fidelități excesive față de materia imediată a obiectului, a unei servituți care în ultimă instanță e naturalism şi care rămîne în afara adevărului profund, în afara esențialului. Există uneori un fel de evitare a figurilor de stil — metafora, hiperbola plastică, care s-a văzut cît sînt de eficiente în grafica militantă a unui Tonitza.

A intui esența lucrurilor, cum am arătat mai sus că face Tonitza, şi a o reprezenta dezbărată de accidente, e însă cu totul altceva decît a utiliza simboluri vide de concretețe. Desenatorul trebuie să vadă ideea şi să o figureze ca pe lucrurile văzute în mod obişnuit. A afla, în mod abstract, că la bucurie omul zîmbeşte şi la tristețe plînge, a nu avea în minte o figură anume care rîde sau plînge, a aplica rîsul sau plînsul convențional pe figuri — şi ele convenționale — dăunează artei.

A alcătui tot aşa, abstract, metafore plastice şi a le aplica unor idei sau situații, dăunează artei, pentru că ele nu aduc ideea pe tărîmul concret, propriu artei.

ALMA REDLINGER, Sub steagul Partidului — *gravură în lemn, 1961*

VINCENȚIU GRIGORESCU, Afiş — *tempera şi litere aplicate, 1961*

Astfel, unele lucrări mi se par făcute pe dinafară, din auzite. Eu însămi sînt nemulțumită, în acest sens, de gravura mea « Familia colectivistului ».

Pentru a ilustra actual această idee a metaforei îndrăzneţe, a viziunii înaripate, care se impune numai printr-o materialitate pregnantă a fiecărui centimetru patrat din lucrare, voi recurge la exemplul gravurii lui Perahim, avînd drept personaj central pe Lenin.

În gravura lui Perahim, apropierea planului în care mulțimea aleargă mobilizată de gestul clar al lui Lenin, apropierea acestui plan de însuşi portretul lui Lenin, este un simbol greu de realitate : auzi pasul multiplu şi apăsat al oamenilor, prins în vibrația gîndirii geniale a conducătorului. Chipul lui Lenin este un portret în deplinul înțeles al cuvîntului. Astfel Perahim a realizat pe aceeaşi bucată de hîrtie un portret şi un monument istoric.

Plecînd de la o experienţă mai directă, mai susţinută, şi mai amplă a vieţii, pătrunzînd mai adînc în psihologia eroilor şi înţelegînd necesitatea de a aduce la suprafaţă lumea nouă de valori sociale şi morale a acestora cred că vom reuşi să dăm imaginilor noastre, o dată cu complexitatea, şi puterea de şoc pe care o solicită înseşi necesităţile conţinutului.

• VLAD CRIVĂŢ

M-am întîlnit pe sălile expoziţiei retrospective de grafică militantă cu un vechi prieten, om fără contingenţe profesionale cu arta plastică. De aceea, cerîndu-i părerea despre expoziţie, mi-era oarecum teamă să nu aud unul din acele răspunsuri infailibile: «bună» sau «interesantă».

Dar aprecierea pe care mi-a dat-o prietenul meu nu făcea parte din această categorie. «Aţi pus mult suflet în treaba aceasta», şi constatarea i se părea atît de evidentă şi atît de cuprinzătoare, încît n-a argumentat-o decît cu un gest larg, îmbiindu-te parcă să te convingi singur.

Şi într-adevăr, proporţiile neobişnuite ale expoziţiei de la Palat, conţinutul înalt de idei şi vasta tematică a expoziţiei, valoarea ei documentară, calităţile artistice ale lucrărilor, sensibilitatea coloristică a unora, subtilităţile tehnice, plastica liniei sau a tuşei, forţa compoziţională a altora, puterea de evocare, avînd ca temă lupta omului pentru demnitate şi fericire, toate acestea se pot însuma într-o particularitate dominantă a acestei expoziţii: s-a pus suflet, mult suflet în tot ce s-a realizat. Şi e normal să fie aşa, cînd este vorba de o aniversare atît de scumpă întregului nostru popor, — patru decenii de la înfiinţarea Partidului Comunist din Romînia.

În ceea ce priveşte lucrările de caricatură prezente în această expoziţie, aş avea ceva de spus. În primul rînd, consider ca un fapt foarte pozitiv preocuparea pe care au manifestat-o unii artişti pentru găsirea unor noi forme de exprimare grafică, unii reuşind să realizeze lucrări de o remarcabilă ţinută artistică.

Într-adevăr, de ce n-am încerca şi noi, caricaturiştii, să folosim o mai mare varietate de procedee tehnice, de ce n-am folosi, de pildă, gravura în lemn sau în linoleum, de ce n-am folosi gravura policromă, monotipia, litografia, în măsura în care o foloseşte grafica de şevalet? De ce numai tuş şi tempera, de ani de zile? Este o limitare complet nemotivată, care sărăceşte caricatura.

Să nu uităm că, fie că adoptăm un gen sau altul, sîntem, înainte de toate, graficieni şi întregul arsenal tehnic al graficii ne stă la dispoziţie şi aşteaptă să fie folosit. Caricatura nu este un gen minor, dar noi o putem face, în măsura în care vom uita că, înainte de a fi gen aparte, caricatura este artă grafică şi că trebuie s-o slujim ca atare.

Nu susţin că un desen satiric sau o caricatură pot avea viaţă fără a avea la bază o idee satirică, o «poantă» în termeni uzuali. Dar la noi s-a încetăţenit printre unii caricaturişti părerea, evident păgubitoare, că o «poantă» bună compensează lipsa desenului de calitate. Pentru a justifica această practică care se manifestă mai ales în desenul din presă, unii caricaturişti s-au grăbit să tragă concluzia că întrucît viaţa unei caricaturi este în general efemeră, durînd numai atît cît subiectul ei se menţine în actualitate, preocuparea pentru nivelul artistic al desenului ar fi, oarecum, nejustificată.

De aici şi apariţia unui gen, de sine stătător, al «caricaturii de expoziţie», rezultat al unei scurte activităţi «sezoniere», cu care prilej ne aducem aminte că totuşi sîntem artişti plastici şi că este necesar să demonstrăm acest lucru. Apariţia genului de «caricatură de expoziţie» este de fapt un fenomen cît se poate de pozitiv; negativ este faptul că activitatea noastră în presă nu reuşeşte să fie la un nivel corespunzător. Negativ este şi faptul că unii dintre caricaturişti au abandonat aproape cu totul activitatea în presă şi au devenit «caricaturişti de expoziţie».

Caricatura noastră merge pe un drum categoric ascendent, dar pe acest drum se poate merge cu mai multă hotărîre şi mai repede. Cred că lucrările noastre vor avea numai de cîştigat dacă vom folosi, repet, şi alte tehnici grafice decît cele obişnuite pînă acum, dacă vom căuta noi unghiuri de vedere, renunţînd, pe cît posibil, la compoziţiile şablon, cu unul, două personaje în prim plan, dacă vom îmbogăţi tipologia eroilor noştri, dacă vom acorda mai multă atenţie expresiei şi atitudinii lor în raport cu tema lucrării, dacă vom renunţa, însfîrşit, la acele simboluri suprasolicitate care fac, uneori, din caricatură un panopticum cu lei, crocodili şi alte apariţii, mai mult sau mai puţin zoologice.

Este adevărat că potecile bătătorite sînt căutate pentru că pe ele se merge mai uşor, dar nu este mai puţin adevărat că pentru a culege roadele trebuie să păşeşti, cu hotărîre, peste arătură.

GH. BOŢAN, Tinereţe — *litografie, 1961*

• ADRIAN LUCACI

Vizitatorul care parcurge minunatele săli ale Palatului Republicii şi priveşte cu luare aminte panourile expoziţiei retrospective de grafică militantă răsfoieşte paginile pline de luptă, de speranţe şi victorii luminoase ale istoriei patriei.

Poate că tocmai acest vizitator care păşeşte cu atîta siguranţă şi demnitate pe pardoseala de mozaic a palatului *său*, a palatului *nostru* al tuturor, este unul dintre nepoţii înfometatului şi oropsitului ţăran zugrăvit cu atîta măiestrie de înaintaşul nostru, artistul Francisc Şirato.

Organizată în cinstea aniversării a 40 de ani de la înfiinţarea Partidului Comunist din Romînia, Expoziţia retrospectivă de grafică militantă e cea mai importantă manifestare a acestui gen, care a avut loc vreodată în ţara noastră.

Ea ne oferă posibilitatea de a urmări evoluţia graficii noastre militante în ultimii 90—100 de ani, rolul ei în răspîndirea ideilor înaintate. În această privinţă, desenul satiric ocupă un loc deosebit de important.

Caricatura romînească se poate mîndri că printre precursorii ei se înscriu nume ca cele ale lui Dembitzki, Iser, Ary Murnu, Şirato, Nicolae Mantu, Camil Ressu, Bărbulescu (B'Arg), Tonitza, Mărculescu, Aurel Jiquidi şi alţi artişti de mare talent.

În paginile publicaţiilor progresiste ale vremii, ca «Ghimpele», «Facla», «Furnica», «Cuvîntul liber», «Lumea romînească» etc. ei şi-au alăturat glasul la protestul celor mulţi şi oropsiţi, într-o epocă de mari frămîntări sociale şi de cruntă opresiune burghezo-moşierească. În desenele lor pline de patetism, ei demască cruzimea şi huzurul, politicianismul veros şi jaful legiferat al claselor dominante în frunte cu «ploşniţa» regală şi iau apărarea celor flămînzi şi lipsiţi de drepturile cele mai elementare.

Victorioasa Revoluţie din Octombrie a proletariatului rus, înfiinţarea Partidului Comunist din Romînia dă aripi noii activităţi rodnice a acestor artişti.

Un loc aparte în evoluţia caricaturii romîneşti îi revine lui Perahim, unul dintre cei mai talentaţi graficieni din ţara noastră. El face parte din pleiada acelor artişti conştienţi şi curajoşi, care, în timpul ilegalităţii — înfruntînd adeseori persecuţiile organelor de represiune burgheze — se alătură luptei partidului, sub a cărui îndrumare desfăşoară o activitate rodnică în folosul celor ce muncesc. Grafica lui Perahim îmbrăţişează întreaga gamă a genului. Ea este o artă partinică, revoluţionară. Satira lui e necruţătoare, este acidul cel mai concentrat. Desenul lui se distinge printr-un stil personal, prin claritatea ideii, şi printr-o linie precisă, energică.

Generaţiile vîrstnice ca şi cele tinere de azi s-au familiarizat cu numele lui Iosif Ross, a cărui activitate prodigioasă în domeniul caricaturii politice se întinde de-a lungul ultimelor trei decenii şi jumătate. Desenele sale, care se numără cu miile, constituie un aspru rechizitoriu la adresa moravurilor politice de altă dată, a «führerilor» de tot soiul din întunecata epocă fascistă, ca şi a propagatorilor şi susţinătorilor şantajului nuclear.

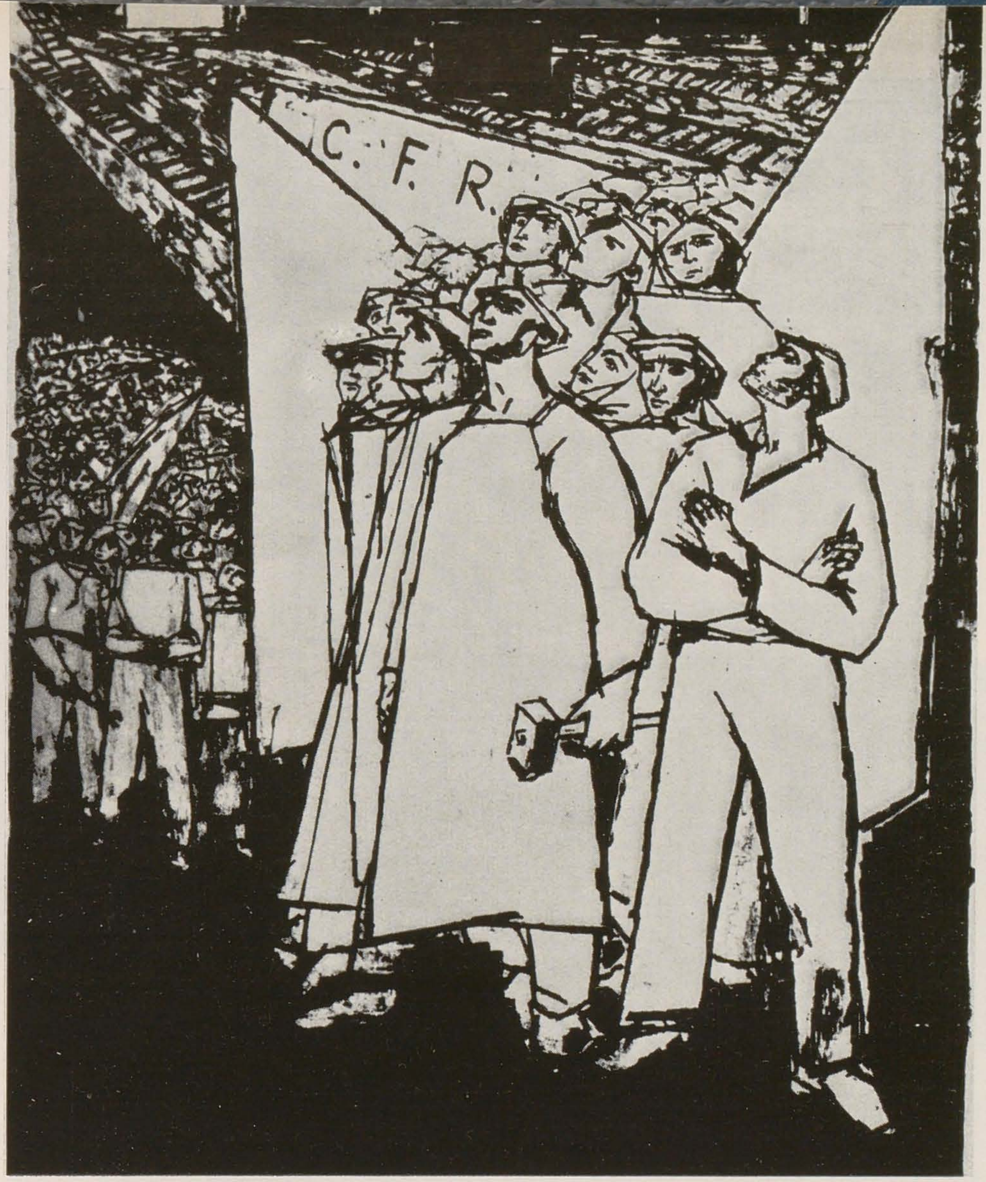

VASILE CELMARE, La îndemnul sirenei lui Roaită — *litografie, 1960*

În domeniul portretisticii cu caracter de şarjă amicală, artistul s-a afirmat şi continuă să se afirme ca un veritabil virtuos al caracterizării psihologice.

Desenul lui Ross e de o mare forţă expresivă. El a rămas fidel, ca poate nimeni altul, profesiunii de caricaturist. Stilul său cizelat şi foarte personal şi-a păstrat caracteristicile de-a lungul anilor.

O popularizare binemeritată şi-a cucerit încă în anii antebelici talentatul caricaturist Mihail Gion. El s-a manifestat în paginile unor reviste progresiste, încă din anul 1936, ca un adversar hotărît al politicianismului burghez şi al singerosului regim hitlerist din Germania.

Gion este un excelent desenator, un artist multilateral, care se manifestă cu egal succes în caricatură, ilustraţie de carte şi alte genuri de grafică. El poate servi drept exemplu demn de urmat în zugrăvirea tipurilor, în redarea autenticităţii caracterului lor.

După 23 August, partidul nostru crează artei condiţii care nici nu puteau fi visate vreodată sub regimul burghezo-moşieresc. Paginile mari ale presei libere, de mare tiraj, se deschid larg în faţa caricaturiştilor.

Astfel, alături de Perahim, Ross şi Gion, semnăturile lui Nell Cobar, Ion Doru, Cik Damadian, Eugen Taru, Rik Auerbach, H. Leru, Gheorghe Chiriac capătă o largă circulaţie, iar caricatura noastră devine cunoscută şi preţuită în toate colţurile ţării. Treptat, un nou contingent de talente vine să întregească rîndurile caricaturiştilor. Printre ei se remarcă Albert Poch, Benedict Gănescu, Vlad Crivăţ, Nicolae Claudiu, Fred Ghenădescu şi alţii.

Colaborarea în presă contribuie permanent la ridicarea nivelului ideologic şi politic al caricaturiştilor, iar spiritul sănătos de întrecere — la desăvîrşirea necontenită a măiestriei artistice.

Combativitatea, principialitatea şi accesibilitatea sînt trăsături caracteristice ale caricaturii noastre de astăzi. Ea este profund integrată în lupta partidului, în lupta întregului popor pentru necontenita ridicare a nivelului de trai al oamenilor muncii, pentru stîrpirea rămăşiţelor moravurilor înapoiate, pentru promovarea unei noi etici socialiste, pentru desăvîrşirea construcţiei socialiste. Caricatura noastră este o armă de preţ pentru apărarea păcii, pentru demascarea necontenită a celor ce visează la un nou război. Simpatia noastră se îndreaptă spre popoarele care sîngerează în luptele de dezrobire colonială şi pentru apărarea demnităţii omului în orice colţ al lumii.

• MARCEL CHIRNOAGĂ

Prezentarea graficii militante în desfăşurarea ei retrospectivă scoate în evidenţă în mod pregnant caracterul ei de combativitate, capacitatea ei operativă.

Concluziile asupra realizărilor şi mai ales problemele ce le ridică această expoziţie capătă o amploare şi o generalitate mai mare decît în cazul expoziţiilor obişnuite.

Două aspecte esenţiale m-au solicitat în special: primul, *trecerea procesului de creaţie în grafică spre forme superioare* atît din punct de vedere al conţinutului de idei, cît şi din acela al limbajului plastic.

Se poate urmări uşor precizarea ideilor: artiştii trec de la poziţia de protest împotriva tuturor formelor de asuprire şi nedreptate socială (chiar vehemente şi caustice, dar de pe poziţii general democratice — Iser) la manifestarea simpatiei şi solidarităţii cu clasa revoluţionară — proletariatul (Tonitza, N. Cristea etc.). Această poziţie se precizează pe măsură ce lupta de clasă se ascute: grafica răspunde prompt, fixînd în imagini clare un mesaj direct adresat maselor.

Apariţia după 1921, sub influenţa luptei desfăşurate de partid, a artiştilor comunişti marchează un moment important în această desfăşurare. Imaginile capătă un caracter activ, mobilizator, perspectiva emoţională se modifică în esenţă, artistul participă la evenimente conştient şi direct, simpatia pentru proletariat e înlocuită printr-o identificare cu concepţia superioară a proletariatului în luptă, noului conţinut de idei îi corespunde un limbaj plastic şi mai viguros (din multiplele exemple din expoziţie îl citez numai pe Vida Geza, ale cărui gravuri pline de energie combativă transmit o adevărată chemare la luptă).

Un alt moment remarcabil este marcat de participarea graficienilor la efortul constructiv. După Eliberare se constată că optica artistului se modifică treptat. Preocuparea pentru omul ce creşte o dată cu realizările sale, ce se transformă prin marele său efort, împinge pe artist într-un nou domeniu de investigaţii, axate pe entuziasm şi participare activă.

Modurile de expresie ale graficii s-au îmbogăţit evident: actualitatea pretinde o mare putere de expresie, o mai mare varietate de modalităţi de expresie (ca exemplu: progresul realizat în tehnicile gravurii).

EUGEN MIHĂESCU, Arestarea U.T.C.-istului — *monotip și desen, 1961*

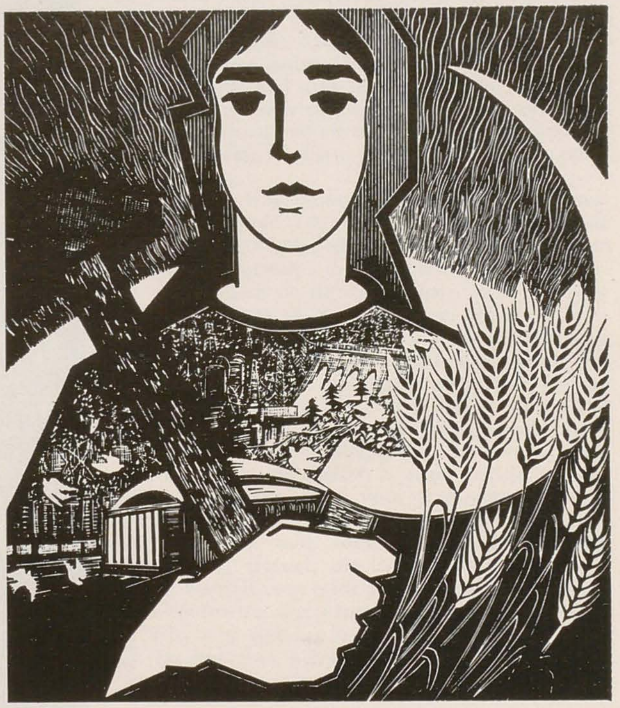

IULIAN OLARIU, Republica — *linogravură, 1961*

În acest stadiu se află astăzi grafica. Mi-am permis această marcare a etapelor creșterii graficii militante, pentru a întemeia mai puternic afirmația progresului realizat.

Contactul artistului cu realitatea, condițiile în care decurg documentările creează premize optime de creație. Totuși senzația neputinței de a percepe pulsația evenimentelor cred că a fost încercată de mulți. Constat de multe ori, după un timp, că în unele lucrări am prezentat «aspecte» semnificative poate, sau paginate interesant, dar imaginea a rămas la aspect, fără să pătrundă în structura lucrului și deci fără putere de a transmite esențialul. În complexitatea elementelor ce contribuie la facerea unei lucrări de reală valoare, înțelegerea teoretică a temei nu este suficientă, integrarea afectivă în realitate este absolut necesară.

Un alt element esențial pentru realizare este expresia plastică. Dacă în expoziție este vizibil progresul de ansamblu, pe etape mari, al posibilităților de exprimare, în grafică, îndrăznesc să spun, judecînd după mine, că simptomele unei înclinații spre manierism se resimt într-un număr de lucrări. Cauzele pot fi multiple și diverse: dorința de efecte sau, dimpotrivă, scontarea unor succese obținute anterior cu același gen de tratare și uneori chiar un soi de comoditate.

Problemele de creație ridicate artelor plastice în general și graficii în special de ritmul în care se desfășoară construirea socialismului sub ochii noștri cer un efort susținut și metodic.

Expunerea de mai sus se referă la unele probleme de creație și la posibilitatea rezolvării lor optime, care este legată exclusiv de raportul dintre artist și realitate și de valoarea eforturilor sale. Al doilea aspect ce m-a reținut în expoziție este determinat de *aportul, de participarea graficii militante actuale la revoluția culturală în desfășurare.*

Participarea este importantă dar cred că este mult sub posibilități. Grafica a avut și are un caracter publicistic, are posibilități de răspîndire excepționale prin mijloace tehnice diverse ca nici o altă formă de manifestare plastică.

Afișul, caricatura, grafica de presă și ilustrația își îndeplinesc rolul și își desfășoară posibilitățile în acest sens, dar grafica de șevalet și în special gravura este văzută doar de un public de expoziție, relativ restrîns, pe o durată și mai restrînsă. Și, totuși, centrul de greutate al expoziției este grafica aceasta: compoziție, peisaj, portret, indiferent de tehnica realizării. Efortul graficienilor este sortit să rămînă aici; cele mai bune lucrări de grafică de acest gen nu au o acțiune adîncă, de durată, nu contribuie decît în mică măsură la educarea gustului maselor.

Grafica militantă actuală trebuie să-și accentueze și mai mult caracterul de producție socială și publică de artă. Propun cu titlu de sugestie ca, pe lîngă realizarea pliantelor de reproduceri de artă ale editurii «Meridiane», forurile de resort (M.I.C., U.A.P. și F.P.) să găsească o formă de a abona toate muzeele de artă din țară (regionale, expoziții permanente, colecții sătești etc.) la cîte un exemplar din tirajul suplimentar al gravurilor al căror tiraj de artist este achiziționat din expoziții; prețul acestor exemplare fiind redus, problema fondurilor nu poate fi un impediment, iar cu exemplarele achiziționate muzeele respective își pot reînnoi de două ori pe an secția de grafică, fapt care ar contribui la o creștere periodică a numărului vizitatorilor și la dezvoltarea gustului pentru grafică.

• CORNELIA DANEȚ

Privită în ansamblu, expoziția retrospectivă de grafică militantă, deschisă cu prilejul aniversării a 40 de ani de la înființarea Partidului, este o realizare unitară închegată, impresionantă prin amploarea ei.

Selecționată cu grijă, expoziția oglindește cele mai variate și în același timp cele mai semnificative aspecte ale etapelor drumului de luptă și victorii parcurs de poporul nostru în decurs de mai bine de o sută de ani.

Panourile cu lucrările artiştilor militanţi a căror activitate se desfăşoară de-a lungul anilor pînă în 1944 ocupă în expoziţie un loc important. Grafica acestor artişti, încadraţi în frontul de luptă pentru libertate, orientată pe linia realismului critic, a avut o funcţie socială bine stabilită. Ea şi-a pus tot arsenalul de mijloace în slujba demascării realităţilor acelei societăţi, a exploatării, a mizeriei şi asupririi. Sugestive şi emoţionante sînt aceste lucrări semnate de artişti ca Aurel Mărculescu, Nicolae Cristea, Nicolae Mantu, B'Arg, Tonitza, Jiquidi, Ştefan Dimitrescu, Ressu, Steriadi, Iser, Perahim, Kazar, Vida Gheza şi alţii. Pornind de la aceste realizări cu dată veche pînă la cele mai recente, expoziţia în totalitatea ei constituie o cronică vie, pasionată a luptei celor mai buni fii ai poporului, a victoriei Partidului, a construcţiei socialiste.

Comparativ cu cele anterioare, expoziţia — mă refer la producţia ultimului an — are un nivel calitativ mult mai ridicat, datorită nu atît diversităţii tematice, cît patosului prezent în multe dintre lucrări, profunzimii de idei, tendinţelor de generalizare, caracterului de autenticitate propriu creaţiei unei întregi categorii de artişti graficieni şi mai ales prin evidenta prezenţă a lor în mijlocul vieţii.

Compoziţia tematică este preponderentă în cadrul expoziţiei, evidenţiindu-se tot mai mult diversitatea procedeelor artistice şi stilistice, ceea ce demonstrează conturarea unor noi individualităţi artistice, fapt pozitiv demn de remarcat. Numărul covîrşitor în expoziţie al lucrărilor serioase, aprofundate, absenţa aproape în totalitate a monotipurilor sau a schiţelor superficiale de simplă înregistrare cu un caracter aşa zis «spontan», denotă, pe lîngă creşterea calităţii măiestriei artistice, o mai judicioasă folosire a posibilităţilor nelimitate pe care le are grafica.

Cred că în creaţia de grafică, care în primul rînd este o artă de idei, eforturile pentru transmiterea cît mai directă a acestor idei trebuie susţinute în permanenţă. Dar referindu-mă la accesibilitatea ideii, fie că ea este direct transmisă, fie că cere din partea privitorului o mai îndelungă citire, această accesibilitate exclude simplismul în formă, naturalismul, schematismul, manierismul, într-un cuvînt exclude poziţia formală faţă de realitate, poziţia formală faţă de redarea acestei realităţi. Asemenea aspecte sînt din ce în ce mai rar înregistrate de grafica noastră.

Participarea conştientă şi afectivă a artiştilor graficieni la tot ceea ce se petrece în jur constituie cea mai sigură premiză că grafica noastră se va dezvolta şi mai departe ca o artă a maselor, o artă militantă pentru ideile comunismului.

• EUGEN MIHĂESCU

Definirea tradiţiei artei plastice romîneşti, — în mai toate paginile de istoria artei apărute înainte de Eliberare, — se făcea rezumînd-o doar la cunoaşterea senzorială a lumii, oglindită şi reflectată printr-un colorit sensibil, frumos armonizat. Astfel s-a căutat să se răpească artei noastre tocmai miezul ei ideologic, tocmai conţinutul ei de idei înaintat, care asigura reflectarea conştientă şi veridică a vieţii sociale şi care a determinat caracterul realist şi militant al plasticii noastre.

Expoziţia de grafică militantă ne oferă exemple preţioase care dovedesc că în decursul a o sută de ani grafica noastră s-a orientat spre poziţiile cele mai înaintate, lucrările reuşind să transmită un conţinut de idei militant, care constituie adevărata tradiţie a artei romîneşti. Acest lucru nu trebuie să-l scăpăm din vedere noi, graficienii mai tineri, şi să ne lăsăm furaţi de jocul gratuit de linii şi pete frumos armonizate, în detrimentul ideii pe care vrem s-o slujim, căci astfel caracterul militant se pierde şi opera noastră devine inutilă.

Prefer un desen mai puţin « virtuos », dar plin de pasiune, acelor desene — din păcate prezente încă şi în expoziţie — în care unii graficieni dovedesc că ştiu să îmbine cîteva culori, să mînuiască cu uşurinţă cărbunele sau dălţiţa, dar care îţi lasă impresia unui lucru făcut de dragul lucrului în sine.

Mai există încă în expoziţie unele lucrări care, în ciuda faptului că sînt create în anul 1961, nu-ţi dau pe deplin impresia unor lucrări contemporane şi aceasta pentru că creatorii lor nu trăiesc la înalta tensiune a evenimentelor care înscriu zborul omului în cosmos, străpungerea gheţurilor arctice sau crearea vieţii în laborator, complăcîndu-se uneori doar a înregistra aspecte, nu totdeauna cele mai semnificative şi reprezentative pentru zilele noastre. Şi numai cînd ideile şi aspiraţiile sînt cele ale artistului militant contemporan, forma de expresie a acestor lucrări îşi conturează aspectul ei contemporan.

În ce mă priveşte, aş vrea cu tot dinadinsul ca lucrările mele să poarte măcar o părticică din strălucirea şi ascuţişul revoluţionar al versurilor lui Maiakovski.

• HARRY GUTTMAN

Pentru un tînăr artist, realizarea năzuinţelor sale creatoare se plasează fără îndoială în viitor. O privire retrospectivă asupra creaţiei generaţiei mai vîrstnice îi va înfăţişa nu numai trecute realităţi sociale, ci şi modul în care au răspuns artiştii chemărilor timpului lor.

Va trage în cele din urmă concluzia, după o analiză temeinică, că prezenţa în actualitate este factorul decisiv pentru creaţia unui artist. Cu atît mai mult cu cît el este grafician, cu atît mai mult cu cît arta sa este militantă.

În acest sens, un fericit prilej îl constituie Expoziţia retrospectivă de grafică militantă.

Parcurgînd sălile expoziţiei, tînărului creator i se înfăţişează, în toată complexitatea ei, lupta artiştilor care au militat consecvent pentru realizarea idealurilor clasei muncitoare, înfruntînd deschis şi curajos mizeria şi asuprirea societăţii burghezo-moşiereşti, demascînd fără cruţare în lucrările lor exploatarea, teroarea, fascismul.

Va vedea apoi ce forţe creatoare a descătuşat Eliberarea patriei noastre, ce imbold în muncă a constituit pentru artist îndrumarea permanentă şi sprijinul acordat de partid. În faţa evoluţiei ascendente a unor artişti ajunşi azi la o maturizare deplină va înţelege că acest lucru se datoreşte muncii de creaţie strîns împletite cu munca întregului popor pentru construirea socialismului. Mijloacele folosite — înţelegînd prin aceasta alegerea subiectelor, tematica lucrărilor precum şi limbajul plastic întrebuinţat — îi vor demonstra că alegerea lor este condiţionată nu numai de înclinaţiile personale, de stilul propriu, ci

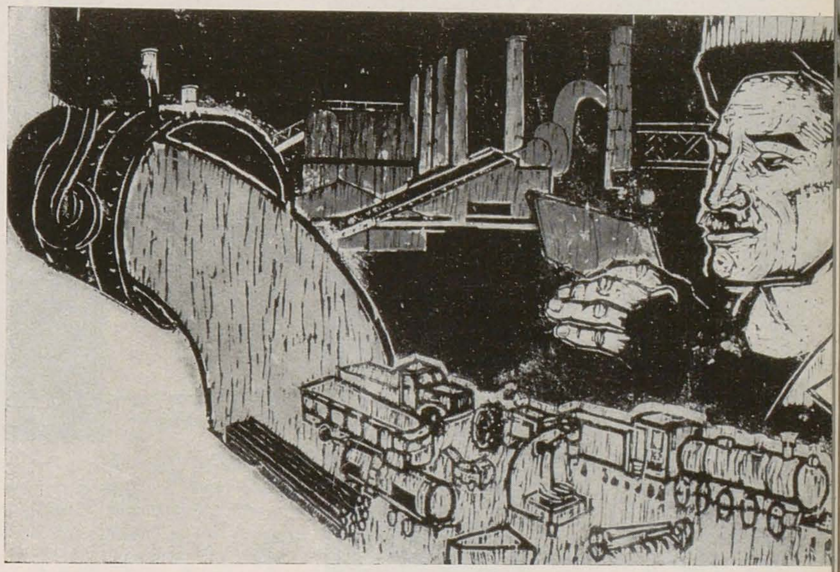

CLARETTE WACHTEL, Metalul — *gravură colorată, 1961*

şi de necesitatea momentului, de caracteristicile lui, într-un cuvînt, de nevoia de a fi axat cît mai puternic în actualitate.

Avînd el însuşi o conştiinţă socialistă, un nivel politic ridicat, el va contribui la procesul de formare a conştiinţei socialiste a maselor cărora li se adresează, din mijlocul cărora îşi trage forţele şi se inspiră. Cunoscînd viaţa poporului, oglindind în lucrările sale multiplele ei aspecte, tînărul artist va fi cu adevărat contemporan, cu adevărat modern. Stilul său de muncă va fi aidoma stilului de muncă al fiecărui muncitor conştient, pasiunea sa va fi egală cu pasiunea celor pe care îi observă, îi înţelege şi îi redă.

Această muncă nu este uşoară, ea presupune un efort continuu şi susţinut, suplu şi nu anchilozat în forme uscate, perimate, un efort care trebuie să ţină pasul mereu mai rapid al societăţii în mijlocul căreia el se află.

Multitudinea mijloacelor de expresie pe care i le pune la dispoziţie grafica trebuie să fie un arsenal mereu la îndemînă, mereu primenit, inovat şi folosit cu maximum de eficacitate.

Cu adîncă satisfacţie se poate vedea că în marea lor majoritate artiştii înţeleg rolul lor în cadrul artei realist-socialiste, că în lucrările lor se reflectă realitatea bogată a zilelor noastre.

Expoziţia retrospectivă de grafică militantă demonstrează cu prisosinţă evidenta creştere a măiestriei artistice, precum şi maturitatea concepţiei, atît la artiştii cu o bogată experienţă, cît şi la tineri.

Viitorul apropiat va arăta, fără îndoială, o dezvoltare impetuoasă a artei grafice în toate genurile ei. O doresc milioanele de iubitori de frumos răspîndiţi în toată ţara, milioanele de oameni ai muncii care doresc să-şi împletească munca de fiecare zi cu momente de înaltă satisfacţie estetică.

Toţi artiştii plastici, tineri şi vîrstnici, trebuie să răspundă acestei dorinţi.

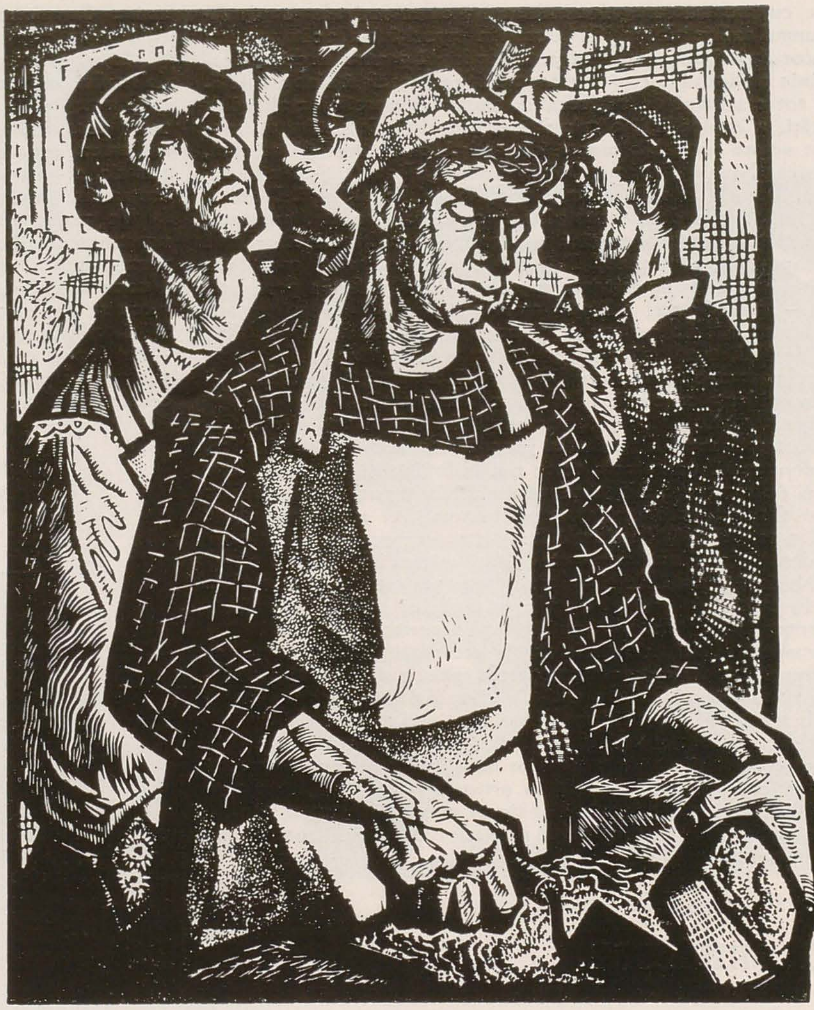

GH. IVANCENCO, Construim pentru pace — *linogravură,* 1961

ADRIAN LUCACI, Ciocnire de idei — *tempera şi tuş,* 1959

HARRY GUTTMAN, Momentul mult aşteptat — *tuş,* 1961

VLAD CRIVĂŢ, *11 iunie 1948* — *tempera,* 1961

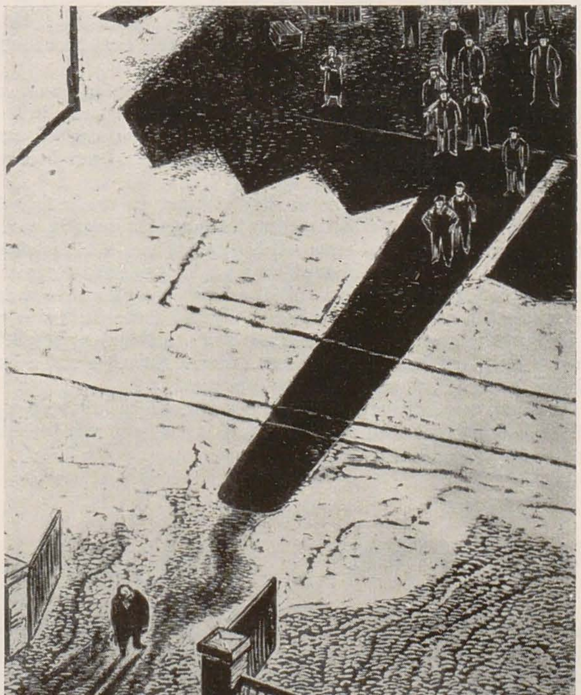

DERKOVITS GYULA

BRĂDUŢ COVALIU

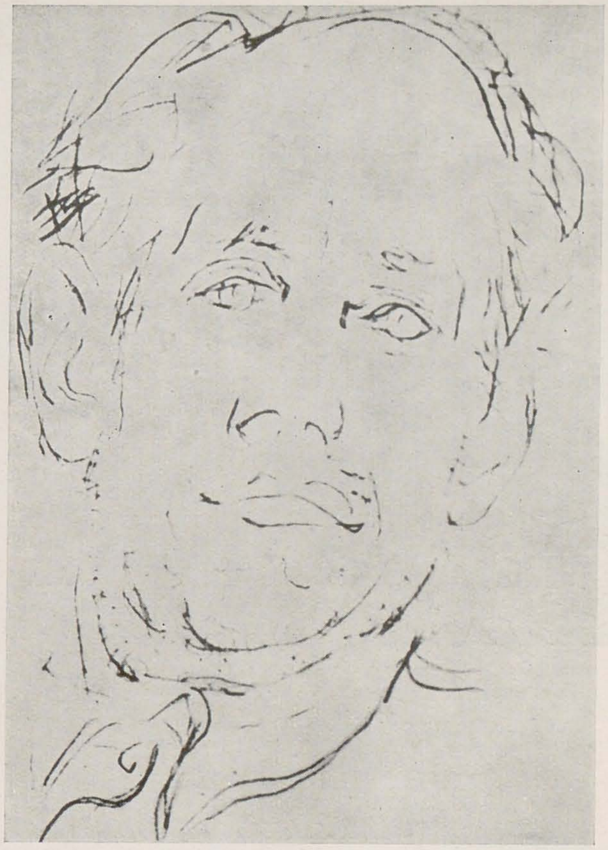

DERKOVITS GYULA, Autoportret

Derkovits Gyula, a cărui operă am putut-o cunoaşte mai amplu cu ocazia unei călătorii la Budapesta, s-a născut la 13 aprilie 1894, în oraşul Sambîntei, oraş ridicat pe urmele unei vechi aşezări romane din Panonia Veche. Aici a trăit Derkovits jumătate din viaţă.

Figura artistului care se înscrie printre personalităţile cele mai reprezentative ale plasticii ungare, ne apare multiplă, amplă şi conturată de o activitate creatoare bogată. Omul şi artistul au militat pentru o viaţă mai bună a oamenilor muncitori, pentru progresul social al poporului maghiar.

Fiul unui meşter tîmplar care mai avea trei copii, Derkovits a dus şi el, pînă la 20 de ani, viaţa unui meseriaş, lucrînd alături de tatăl său. Muncea toată ziua, din greu, ca împreună cu ai săi să poată avea o bucată de pîine. Erau ani de muncă disperată, ani ce au lăsat asupra sa o impresie adîncă. Cei patru fraţi îşi purtau hainele pe rînd, toată familia se muta mereu, căci niciodată n-aveau cu ce-şi plăti chiria.

Tînărul Derkovits dovedise aptitudini de desenator, iar meşterul de firme Marici, din oraş, vroia să şi-l facă ajutor. Tatăl pictorului se opunea însă, căci şi el avea nevoie de un ajutor pentru a agonisi cele necesare familiei. După ce în 1914 îi moare mama, iar tatăl ajunge la spital, tînărul Derkovits intră în armată şi ia parte la primul război mondial. Cu această ocazie va pleca definitiv din oraşul natal. În timpul războiului desenează, face numeroase schiţe, pictează. Dar războiul l-a dus în cele din urmă într-un spital. Abia în 1917 reuşeşte să intre într-o şcoală particulară; picta, dar totodată lucra ca meseriaş ca să-şi cîştige existenţa.

Războiul l-a zguduit profund. Derkovits şi-a dat seama de imoralitatea războiului imperialist. Dorinţa de a lupta pentru condiţii mai bune de viaţă pentru omul muncitor se reliefează acum puternic. El se maturizează politic şi în 1918 intră în Partidul Comunist.

Derkovits se zbate cu greutăţile vieţii şi se căleşte în mijlocul unor lupte continui alături de cei oropsiţi. Pe această cale grea şi anevoioasă artistul care sălăşluia în firea tînărului fiu de tîmplar se contura treptat. Iubeşte oamenii simpli, este alături de ei. Trece prin viaţă cu ochii larg deschişi, observă, analizează critic şi desenează mereu. El a vrut să fie, cum va afirma singur mai tîrziu, un artist care reflectă viaţa din jurul său; şi-a pus arta în slujba clasei muncitoare şi a poporului său.

La 21 martie 1919, cînd ia naştere Republica Sovietică Ungară, coloanele de demonstranţi poartă un afiş al lui Derkovits. În timpul Republicii, el duce o viaţă activă, organizează expoziţii, ateliere, ia parte la demonstraţii. După căderea Republicii, pentru Derkovits începe o lungă şi grea perioadă de silnicii şi oprimări. Fratele mai mare al artistului e nevoit să fugă din ţară şi artistul închină acestei plecări tabloul « Cina cea de taină ».

În 1923 e dat afară din casă şi în urma neîncetatelor presiuni din partea autorităţilor este silit, în acelaşi an, să plece la Viena, unde va rămîne pînă în 1926.

La Viena, arta lui Derkovits se perfecţionează şi se amplifică. El este necontenit preocupat de compoziţia tematică, inspirată din faptele vieţii înconjurătoare; totodată îşi îmbogăţeşte mijloacele de expresie plastică. Vede muzee şi-şi însuşeşte un limbaj expresiv, rafinat, plin de subtilităţi.

Arta lui este o artă plină de idei, de idei progresiste, umanitare. În cîteva rînduri el îşi exprimă respectul pentru suprafaţa tabloului care trebuie « pictată », se declară ostil utilizării elementelor iluzioniste în artă, e pentru o monumentalitate a viziunii plastice. El afirmă, de asemenea: « Trebuie să legăm arta plastică de conţinut, căci omul are întotdeauna ceva de spus ». Ca om şi ca artist, el caută să fie profund contemporan.

În perioada vieneză artistul se formează pe deplin. El are respectul formei pe care caută s-o reliefeze într-o gamă bogată de nuanţe şi în armonii calde. La fel va picta după 1926, cînd se întoarce în ţară.

Ca grafician, artistul a lăsat o operă bogată din care se desprinde, într-o viziune puternică, inspirată, ciclul «Doja». El reînvie în 13 gravuri în lemn tot zbuciumul iobagilor din 1514, apriga năzuinţă a ţărănimii asuprite spre libertate. În acest ciclu el face totodată o analogie cu timpul său, un rechizitoriu al asupritorilor din toate vremurile. Şi deşi ciclul apare sub titlul « 1514 » el va fi considerat de către autorităţile hortiste ca un manifest revoluţionar de o profundă actualitate. În gravurile pe lemn el utilizează contraste puternice de alb-negru care reliefează conţinutul impregnat de forţă, de dramatism, de revoltă. Formele intră în tipare sintetice, cu o desfăşurare amplă. Compoziţional strălucit văzute, gravurile au un viu dinamism, linia îmbracă forme grăitoare şi se remarcă printr-o mare expresivitate. Oamenii pe care-i creează artistul vorbesc, se zbuciumă şi mai ales luptă. În schiţele sale grafice artistul a surprins cu o linie cînd sinuoasă, cînd energică tot ceea ce realitatea i-a revelat mai semnificativ — portrete, ca cel al fratelui său, scene de luptă de stradă, aspecte de la demonstraţii, scene de grup etc. Stilul său e incisiv, spontan, de o expresivitate grăitoare. Lupta cotidiană a maselor muncitoare maghiare pentru o viaţă mai bună a găsit în Derkovits un strălucit cronicar.

La 1 septembrie 1930 pictorul şi soţia sa iau parte la demonstraţiile revoluţionare de la Budapesta. Acest moment pe care artistul îl trăieşte cu intensitate şi cu o participare activă va fi ilustrat în lucrarea — «Pentru pîine ». Lucrarea acuza imperativ despotismul regimului burghezo-moşieresc şi dă naştere în sufletul privitorului la revoltă şi protest. Artistul este asaltat de alte măsuri represive, de greutăţi şi lipsuri. Dar pictează mereu, face schiţe şi lucrează la un nou ciclu despre Doja, gravuri pe aramă de astă dată.

Deşi ultimii ani ai vieţii lui Derkovits se caracterizează prin realizări artistice remarcabile, deşi el se impusese ca un maestru prestigios chiar de la întoarcerea sa de la Viena, oficialitatea artistică, subordonată intereselor politice ale regimului hortist, exercita asupra pictorului presiuni în toate chipurile; i se reproşează că n-are şcoală, este exploatat de colecţionari, iar în jurul celor mai ascuţit revoluţionare opere ale sale se ridică un zid al tăcerii.

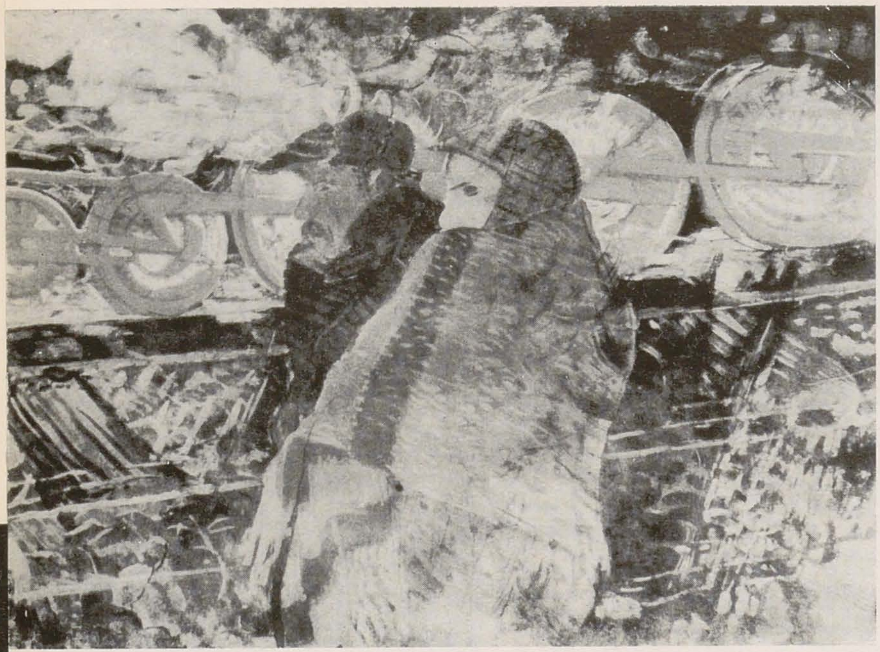

DERKOVITS GYULA, De-a lungul căii ferate

DERKOVITS GYULA, Reprimarea unei demonstrații — schiță

DERKOVITS GYULA, Din ciclul « Doja »

DERKOVITS GYULA, Pe furtună

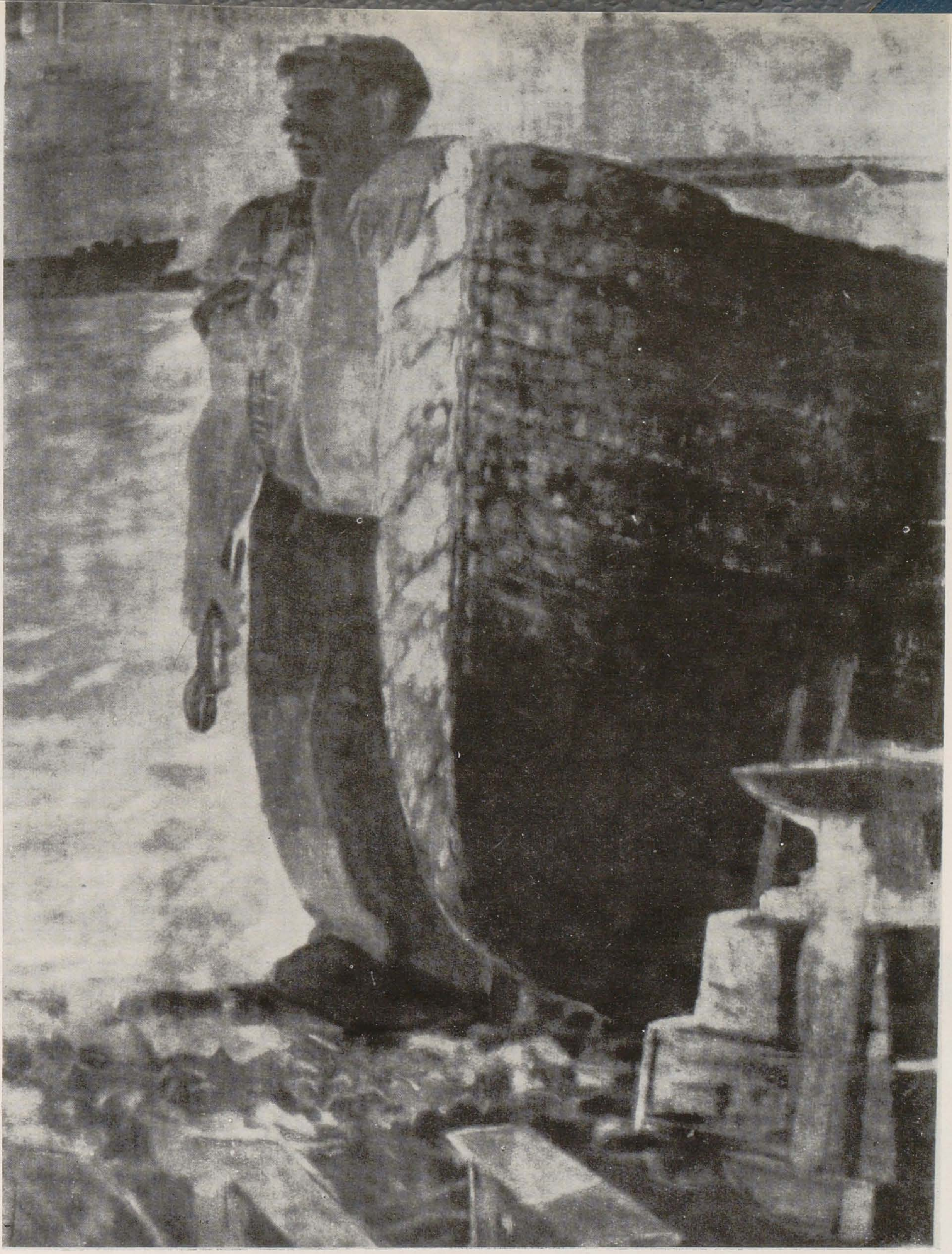

DERKOVITS GYULA,
Meşterul de corăbii

Astăzi Derkovits ne apare ca un om integru, hotărît şi de o înaltă ţinută morală, atît în ce priveşte viaţa, cît şi opera sa. El înscrie în plastica ungară una din cele mai frumoase pagini, dar totodată din cele mai zguduitoare. Tragismul din opera sa, care nu plăcea de loc lumii burgheze, izvora de fapt din sentimentul său de revoltă. Mare iubitor de oameni şi un îndrăgostit de natură, el a pus în centrul atenţiei sale aproape întotdeauna omul, omul impilat, pentru care a luptat neobosit şi căruia i-a închinat viaţa şi opera.

Pictura sa se caracterizează prin forţă de expresie, împlinită de un mare rafinament, printr-un flux continuu de idei. Materia picturală are o fluiditate şi o sonoritate discretă. Spirit căutător şi neliniştit, el a recurs la diverse tehnici: ulei, tempera şi argint sau aur, cu unele artificii, ca celofan etc. Totdeauna desenator, Derkovits îşi îmbogăţeşte treptat paleta cu culori luminoase, vibrante. Gama sa coloristică ne dovedeşte că iubea viaţa şi ar fi vrut-o frumoasă. Însă toţi cei 40 de ani pe care i-a trăit n-au fost decît un neîncetat zbucium, o veşnică luptă, dăruire în slujba unor idealuri mărețe. Opera lui e o cronică vie, pasionată, zguduitoare, de neuitat, a realităţilor sociale din vremea sa.

Pictura sa « Cina cea de taină » e închinată plecării fratelui său despre care am pomenit. « Maistru de mobilă » (1933) ni-l înfăţişează pe el însuşi cu vinclul în mînă, preocupat de munca sa de meseriaş. Într-un colorit fără violenţe, în armonii de roşu cu adausuri de argint, într-o compoziţie pe diagonală, el ni se prezintă ca un simplu muncitor. Se înfăţişează cu aceeaşi modestie şi onestitate cu care Luchian se înfăţişase în autoportretul intitulat « Zugravul ». « Generaţiile » (1932), tablou lucrat de asemenea în tonalităţi de roşu, gri şi argint, înfăţişează o familie de oameni simpli, surprinsă într-o scenă semnificativă: bărbatul citeşte, mama-şi hrăneşte copilul. Sensul tabloului este transmis îndeosebi de portretul lui Marx care se află pe un perete al camerei unde se desfăşoară această scenă. Compoziţia slujeşte fericit ideea, iar tonalităţile se leagă într-un tot unitar, cu nuanţe blînde, rafinate, evocatoare. Cartea pe care o citeşte muncitorul îi îndreaptă paşii spre viitorul de azi. Tabloul « Decizia » ni-l înfăţişează pe artist împreună cu soţia sa citind ordinul prin care era evacuat din casă. Pe geam, sub o bucată de pîine se află decizia anterioară. Strîngerea de inimă pe care o au cei doi soţi e parcă tradusă de priveliştea ce se vede prin

fereastră — un zid pe care se profilează silueta unei pisici ce vrea să înhaţe o pasăre. Imaginea e susţinută de un colorit cald, armonios. Tabloul e compus uşor decorativ. E interesant cum, în repetate rînduri, în operele lui Derkovits, sensul unei imagini se relevează prin cîte un amănunt plasat în planul doi al tabloului. Aici — simbolul cu pisica ce se vede prin geam. În tabloul anterior — copilul din braţele mamei şi portretul lui Marx. În compoziţia « Pentru pîine », în planul doi apar cizmele ucigaşilor şi patul armei. În « Pe furtună », prin uşa întredeschisă se văd asupritorii. Această compoziţie, lucrată în 1931, e de o vervă şi subtilitate cromatică deosebite. Ideea acestei lucrări este relevată cu deosebită claritate, iar soluţia compoziţională este cu pricepere echilibrată. « Pentru pîine » (1930) e o lucrare de sinteză unde, într-o imagine simplă, ne apare dintr-o dată toată drama trăită de oamenii muncii din acele timpuri. Prezentată subtil şi încadrată original în pagină, scena e zguduitoare. Totul e tratat în tonuri transparente, e pictat cu o discreţie plină de respect, cu un sentiment de mare elevaţie sufletească. E una din cele mai frumoase lucrări ale artistului. Dominanta de alb-gri a tabloului aduce reflexe de sidef, iar tonurile de roşu şi ocru, cu care este pictat trupul muncitorului ucis se înscriu discret în tablou. O notă cromatică deosebită — voit violentă — a utilizat artistul în redarea cizmelor şi a armei ucigaşului plătit. Alt tablou pictat cu mijloace simple, compus pe verticală, ne prezintă un alt moment dramatic: « Execuţia ». Din nou un moment culminant din lupta celor ce muncesc: jertfa supremă. Gama cromatică adecuată, desenul expresiv, conferă tabloului o mare unitate în exprimarea sentimentului artistului. Bine compus, cu tendinţă spre monumental, este şi tabloul « Meşterul de corăbii ». Curba dinamică a corabiei e urmată de înscrierea personajului pe care-l simţi legat de munca sa. Coloritul, plecînd de la galben spre oranj, are căldură. Tabloul e pictat cu aceeaşi materie fluidă, transparentă, mată, caracteristică măiestriei lui Derkovits. Tonurile de gri-bleu şi violet completează fericit armonia. « Podul iarna », « De-a lungul căii ferate », « Femeie dormind », « Natură moartă cu peşti », sau tabloul « Mama » (1934) — creat în ultimele zile ale vieţii — ne dau o imagine vie a realizărilor sale. În « Mama » artistul a realizat o adevărată simfonie de culoare, cu subtilităţi imperceptibile, cu vibraţii adînci de sentiment, cu întrepătrunderi de tonuri, demne de un Bonnard. Lucrarea e impregnată de calm, de duioşie, de un sentiment sfios şi profund uman. Cu acest tablou calm, parcă prevestitor, s-a despărţit artistul de viaţă.

Derkovits a lăsat plasticii ungare un nume unanim respectat. Ideile, gîndurile, viaţa sa au fost impregnate de suflul unei puternice personalităţi. A fost un artist progresist, un militant neobosit, un exemplu de ţinută etică. Arta lui e vie, ne vorbeşte, ne emoţionează şi astăzi.

DERKOVITS GYULA, *Decizia*

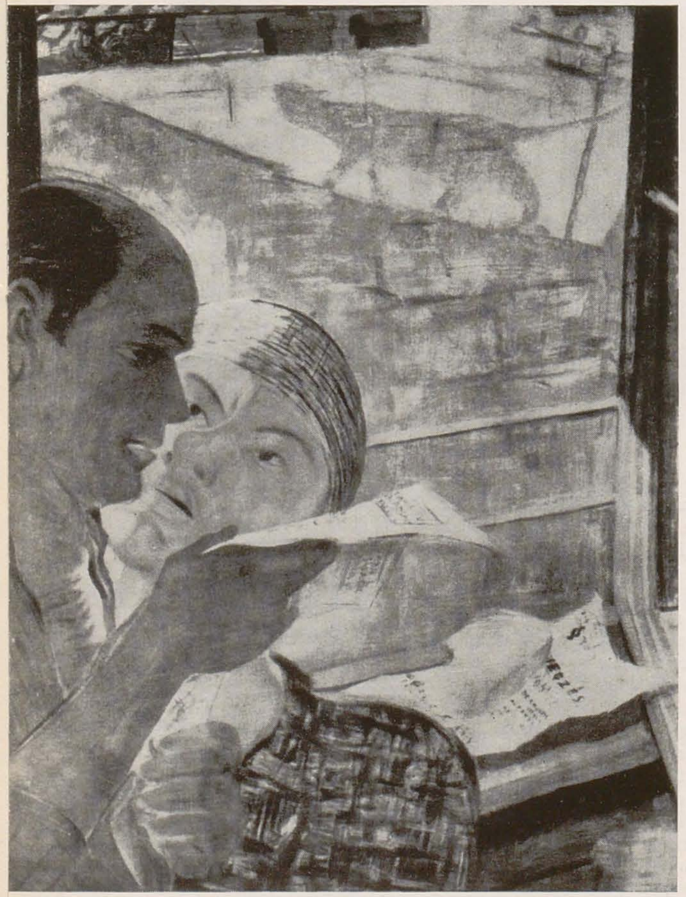

LUCA ADALBERT, Muncitorul fruntaş Hujui Aristir — *ulei*

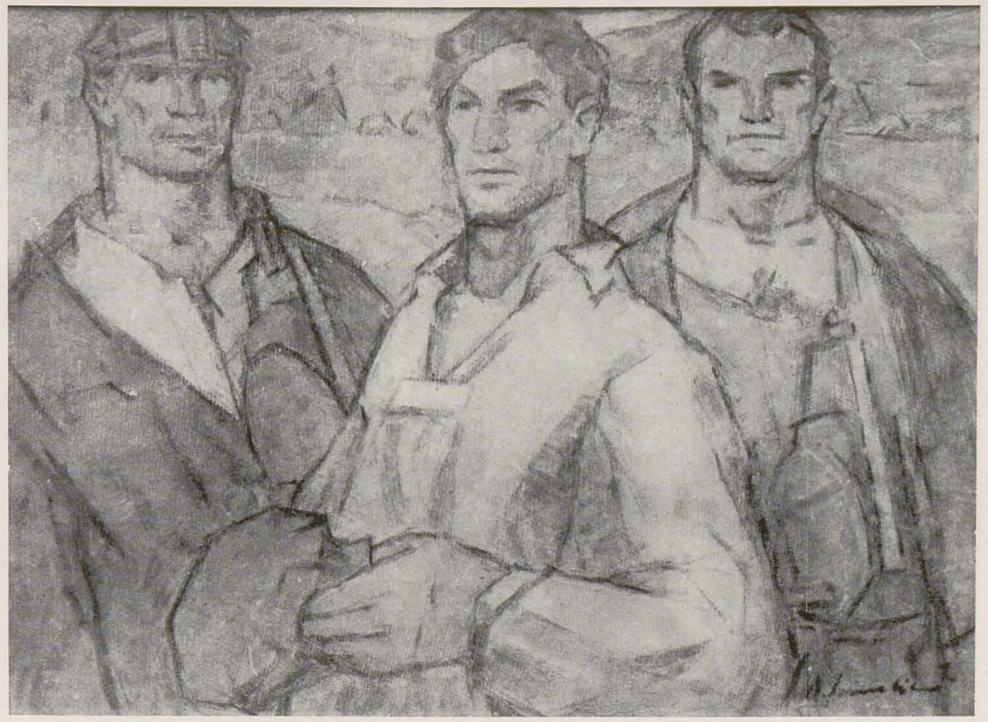

ALEXANDRU ŞAINELIC, Primul meu şut — *ulei*

MANIFESTĂRI PLASTICE ÎN REGIUNI ÎN CINSTEA CELEI DE A 40-A ANIVERSĂRI PARTIDULUI COMUNIST DIN ROMÎNIA

IAŞI

Creatorii plastici ieşeni au întîmpinat aniversarea Partidului cu lucrări noi, pe care le-au expus în cadrul expoziţiei colective deschise cu acest prilej. Împreună cu artiştii cunoscuţi din localitate au expus şi un număr de tineri, absolvenţi ai institutelor de artă plastică din Bucureşti şi Cluj. Privită în ansamblul ei, expoziţia creatorilor ieşeni pare să marcheze un succes în dezvoltarea artelor plastice locale. Acest lucru nu rezultă însă numai din abordarea cu precădere de către artişti a fenomenelor vieţii contemporane noi, ci şi din folosirea unui limbaj artistic ce trezeşte rezonanţe în sensibilitatea omului nou. Pictorul Nicolae Popa, în portretul compoziţional «Muncitor textilist», se dovedeşte preocupat de înnoirea mijloacelor plastice — de simplificarea trăsăturilor imaginii şi, totodată, de sporirea expresivităţii acesteia — în scopul de a oglindi cu claritate şi cît mai sugestiv optimismul şi bogăţia sufletească a omului nou, roadele muncii sale şi ale tovarăşilor săi. Frumuseţile noi ale Moldovei, înfăptuirile socialiste de la Bicaz capătă în arta lui Eugen Bouşcă o interpretare plastică cu vădite accente de monumental. Ciclul său de imagini se caracterizează printr-o vibrantă poetizare a locurilor şi a realizărilor grandioase de pe malurile Bistriţei, degajă o atmosferă de un profund lirism. V. Mihăilescu Craiu expune cîteva frumoase guaşe, remarcabile prin expresivitatea lor. Şi de data aceasta, lucrările expuse de Dan Hatmanu: «Ilie Pintilie la proces», «Autoportret» şi schiţa pregătitoare pentru compoziţia «Masa colectiviştilor» reţin atenţia prin meşteşugul şi ingeniozitatea formelor cu care artistul urmăreşte să sublinieze caracterul şi personalitatea modelului ca atare, expresia vieţii sale sufleteşti. Nu acelaşi lucru s-ar putea spune despre o altă lucrare din expoziţie, cea a pictorului Constantin Agafiţei, — portretul muncitorului «Iancu Olaru de la Atelierele C.F.R.-Paşcani». Realele posibilităţi artistice de care dispune Constantin Agafiţei n-au fost concentrate de astă dată, în suficientă măsură, în vederea realizării unei imagini plastice convingătoare, emoţionante. Petru Hîrtopeanu expune două peisaje industriale din Iaşi precum şi un portret de «Fruntaş în muncă». Din rîndul artiştilor tineri, G. Leonard figurează în expoziţie cu un portret ce-l reprezintă pe comunistul «Ion Conache». Aspectul calm şi echilibrat al imaginii scoate în evidenţă tocmai caracterul reţinut, liniştit, ferm însă, al personajului portretizat. Dumitru Grigoraş, tînăr absolvent al Institutului de artă plastică «Nicolae Grigorescu» din Bucureşti, debutează cu picturile: «Portret de muncitor» şi compoziţia «Două studente», precum şi cu acuarelele: «Ţesătoare de covoare» şi «Peisaj industrial din Hunedoara». Deşi căutările sale creatoare sînt vizibile, în paleta sa regăseşti prea frecvent rezonanţe din creaţia maeştrilor contemporani; cîştigurile de acum ne îndreptăţesc să credem că în viitor tînărul artist va evolua pe un drum propriu artei sale. Ridicat din rîndurile artiştilor amatori, Gheorghe Brădăţeanu, în «Portret de muncitor oţelar» şi în cele două peisaje, se dovedeşte preocupat de îmbogăţirea limbajului de expresie, deşi, deocamdată, tînărul artist dovedeşte în lucrările lui insuficienta dezvoltare a creaţiei sale pe o cale personală. Calităţi promiţătoare în ceea ce priveşte coloritul imaginii se desprind şi din lucrarea tinerei pictoriţe Hristofenia Cazacu, autoarea compoziţiei intitulate «Tînără debutantă», — tablou pe care artista l-a conceput însă într-o viziune decorativă nefirească. Lirici incurabili, artiştii plastici moldoveni nu evită în lucrările lor albul şi negrul, dar, şi în cazul acestei expoziţii, ei se dovedesc atraşi mai mult de culoare. În grafică predomină acuarela care, transparentă şi fluidă, îi ajută mai bine — de exemplu pe Mihai Cămăruţ sau pe Iulia Hălăucescu, precum şi pe alţi artişti, să se exprime în felul lor propriu. M. Cămăruţ, în cele două compoziţii inspirate din viaţa metalurgiştilor din Zlatna şi în aspectul de construcţie, ne înfăţişează subiecte actuale pictate cu multă măiestrie, în tonuri transparente, fluide. Iulia Hălăucescu, mînuitoare încercată a acuarelei, se remarcă şi de astă dată, bunăoară în «Pontonul de la Bicaz», ca o cîntăreaţă, de un lirism vibrant, a noului peisaj de la Bicaz. Dintre lucrările rezolvate în alb şi negru, în sectorul de grafică al expoziţiei se remarcă imaginile realizate de Ion Petrovici: «Lumină în sat» şi «Colectivistul». De asemenea, prin actualitatea subiectelor abordate, reţin atenţia privitorului şi linogravurile lui Nathanson Lipa: «Sistematizarea Iaşului» şi «Pasarela de la Socola»; de asemenea, lucrările artiştilor Mihai Cherciu, Grigore Popovici, Leandru Popovici (Portretul fruntaşei Maria Barbu), Rafael Galin, Ecaterina Petrovici, Alexandru Clavel şi Corneliu Vasilescu. În domeniul sculpturii, semnalăm proiectele lui Eftimie Bîrleanu — destinate să împodobească Casa de cultură a ceferiştilor şi textiliştilor — precum şi o seamă de portrete de muncitori, din care menţionăm: «Fruntaşa Elena Moşneagu», de Vasile Condurache; «Turnătorul V. Pilug» şi « Pictorul Dan Hatmanu » de Eftimie Bîrleanu; « Ion Rotaru », de Florea Vladimir; «Alexandru Raţă», de Dumitru Căileanu; «E. Verenca» de Alexandrina Dimitriu. Desigur că nivelul creaţiei noastre va avea de cîştigat în viitor dacă conducerea Filialei U.A.P. Iaşi va şti să-şi concentreze tot mai stăruitor eforturile pentru o mai bună pregătire şi organizare a expoziţiilor, pentru o mai judicioasă selecţionare a lucrărilor, să dinamizeze viaţa plastică locală, să orienteze partinic întreaga creaţie.

Tot în cinstea celei de a 40-a aniversări a Partidului, la Iaşi au mai avut loc şi alte manifestări plastice ca: Expoziţia Şcolii Populare de Artă; Expoziţia Secţiei de Artă Plastică a Institutului Padagogic de trei ani; Expoziţia Şcolii medii de Artă Plastică şi Expoziţia cercului de Artă Plastică de pe lîngă Casa de Cultură a Centrului Universitar Iaşi.

Adrian Podoleanu

CLUJ

Printre multiplele manifestări cu caracter cultural-artistic organizate la Cluj în cinstea aniversării a 40 de ani de la înfiinţarea Partidului Comunist din Romînia se numără şi « Expoziţia de grafică » deschisă de Uniunea Artiştilor Plastici — Filiala Cluj, în colaborare cu Muzeul de artă din localitate. Expoziţia a întrunit un important număr de lu-

crări — mai vechi sau de dată recentă — ale creatorilor plastici din Cluj, care demonstrează, pe de o parte, dezvoltarea artei lor pe drumul realismului socialist, iar pe de altă parte, succesele evidente obţinute de artele noastre plastice în anii de democraţie populară. Reflectînd în genere o tematică strîns legată de viaţa nouă a regiunii şi oraşului Cluj, operele creatorilor clujeni ne vorbesc despre participarea vie, a artiştilor plastici la marile prefaceri ce se înfăptuiesc în ţara noastră sub îndrumarea Partidului. În desenele sale colorate, Bene Iosif redă aspecte semnificative inspirate din domeniul construcţiei unei vieţi noi: noile blocuri cu sute de apartamente, serele noi ale grădinii botanice etc. Selectarea detaliilor, coloritul discret, nuanţat, sînt cîteva din caracteristicile artei acestui creator. Irina Gradea, care debutează în această expoziţie, expune şi ea cîteva linogravuri colorate, oglindind aspecte de pe şantierele de construcţii. Aspecte ale muncii industriale sînt oglindite în expoziţie şi în alte lucrări.

O trăsătură caracteristică pentru această expoziţie e prezenţa în număr mai mare a unor cicluri de gravuri, fie că acestea cuprind lucrări inspirate din sectorul economic sau din cel al vieţii culturale actuale, fie că ele evocă lupta din ilegalitate a clasei muncitoare condusă de partid. Cel mai impresionant ciclu din această ultimă categorie de lucrări îl formează litografiile lui Andrássy Zoltan reprezentînd răscoala lucrătorilor forestieri de pe Valea Ghimeşului. « Slova care luminează » se intitulează în mod simbolic prima piesă a seriei; urmează « Mesajul partidului », « Semnalul », « Dezarmarea jandarmilor » şi « Pornesc valurile ». Prin adîncul său conţinut ideologic, ciclul lui Andrássy Zoltan se înscrie ca una din principalele realizări ale expoziţiei clujene. Seria de lucrări expuse de pictorul Mircea Vremir e rodul încercărilor sale pe tărîmul graficii în alb-negru. Mircea Bălău expune, între altele, un triptic inspirat din luptele de eliberare ale poporului nostru. Aceste lucrări ale sale cît şi cele care reprezintă figuri de muncitori, se remarcă prin vigoarea şi prin simplitatea construcţiei lor compoziţionale. Expoziţia cuprinde şi alte lucrări valoroase, dintre care amintim îndeosebi frumoasele xilogravuri ale lui Gy Szabo Bela, — cea mai recentă înfăţişînd o temă de actualitate ştiinţifică: un laborator de izotopi radioactivi.

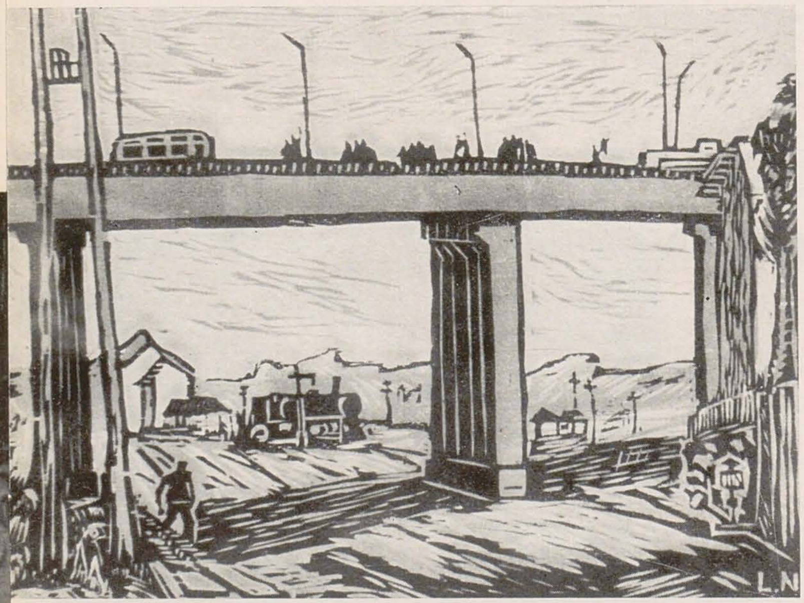

LIPA NATHANSOHN, Pasarela de la Socola — *linogravură*

După această succintă trecere în revistă a « Expoziţiei de grafică » de la Cluj, deschisă în cinstea aniversării partidului, aş vrea să mai amintesc şi alte acţiuni ce au avut loc în vederea sărbătoririi acestui eveniment. Astfel, Muzeul de Artă din Cluj a organizat o serie de expoziţii volante în diferite întreprinderi, uzine şi şcoli, precum şi în mediul rural, între altele, la uzinele « Carbochim », « Herbák János », la fabrica de bujii « Triumf »; apoi la şcolile: « Ady-Şincai » şi « Brassai ». Unele din aceste expoziţii au fost prezentate şi în localităţi ca: Rimetea, Cristeşti, Ciţcău, Năsăud etc. Asemenea expoziţii, în total 18, au fost primite cu mare interes atît de muncitorii din uzine, cît şi de ţăranii muncitori din satele colectivizate ale regiunii, unde ele au fost prezentate. În vederea popularizării artelor plastice în rîndul maselor largi, colectivul Muzeului de Artă din Cluj a iniţiat cu elevii Şcolii Medii « Brassai », un concurs cu premii, cuprinzînd întrebări referitoare la operele plastice inspirate din lupta partidului în ilegalitate.

Ervin Ditroi

TIMIŞOARA

Alături de oamenii muncii din oraşul Timişoara, artiştii plastici timişoreni au întîmpinat măreţul eveniment al celei de-a 40 aniversări a partidului cu noi realizări în domeniul creaţiei. Artiştii plastici timişoreni şi-au continuat cu şi mai multă stăruinţă munca lor de documentare prin întreprinderile şi uzinele din localitate. Ajutaţi de organele locale de partid şi de stat, creatorii timişoreni şi-au întărit legăturile cu muncitorii din uzine, cu fruntaşii în producţie, cu oamenii avînd mari răspunderi la locurile lor de muncă, — personalităţi demne de a fi portretizate.

Realizarea de către artiştii plastici locali a unui număr însemnat de portrete ale fruntaşilor în producţie a însemnat, mai înainte de orice, o strînsă şi puternică legătură a creatorilor de artă cu masele largi de oameni ai muncii. Printre lucrările expoziţiei (deschisă între 2 şi 10 aprilie), care s-au bucurat pe drept cuvînt de aprecierile publicului vizitator, menţionăm, în primul rînd, « Portretul de muncitor », al lui Dure Diodor. Este un portret compoziţional reprezentînd, în mediul activităţii sale profesionale, pe un maistru forjor, un om plin de vigoare, pe chipul căruia se citeşte limpede siguranţa şi stăpînirea de sine, încrederea în forţele sale proprii. Tabloul este realizat într-un colorit cald, cu tonuri de brun, ocru şi roşu, pe alocuri cu reflexe de culori reci. Ferch Francisc l-a portretizat pe maistrul dulgher Seibert Francisc. Lucrarea conţine un aer de prospeţime în colorit, precum şi un desen sensibil în redarea trăsăturilor modelului. Luca Adalbert, în portretul tînărului muncitor fruntaş Hujui Aristir, folosind un limbaj plastic modern, un colorit sobru, dar luminos, a conturat un profil de muncitor liniştit, calm, stăpînit de optimism şi cutezanţă. Nuţiu Romulus a

IOSIF FEKETE, Portretul ceferistului evidenţiat Albuti Florian de la Atelierele C. F. R. Oradea — *ghips*

EUGEN BOUŞCĂ, Se repară calea ferată Bistriţa — *pastel*

expus două portrete de fruntaşi, dintre care mai realizat ni se pare a fi portretul ce o înfăţişează pe muncitoarea Elisabeta Alecu. Coloritul luminos şi cald al lucrării sînt indici ce marchează un progres în ceea ce priveşte cromatica paletei artistului. Şi în lucrarea lui Marion Jilcu, portretul muncitoarei Pop Ana de la Uzinele « Electrobanat », am putut constata prezenţa unei etape superioare faţă de creaţia sa anterioară. Lucrarea sa denotă o sensibilitate evidentă în ceea ce priveşte nuanţarea culorilor. Kovaci Romulus, în portretul Iconiei Cernescu, mama lui Lazăr de la Rusca, reuşeşte să ne transmită ceva din căldura sufletească a modelului; portretul ar fi cîştigat însă în intensitate psihologică dacă ar fi fost mai aprofundat. În cealaltă lucrare a sa, portretul unui dirijor din localitate, Kovaci Romulus, deşi izbuteşte să contureze personalitatea modelului, vădeşte o oarecare superficialitate în rezolvarea compoziţională

DURE DIODOR, Cisnădie Anton, muncitor fruntaş la Atelierele C.F.R. Timişoara — *ulei*

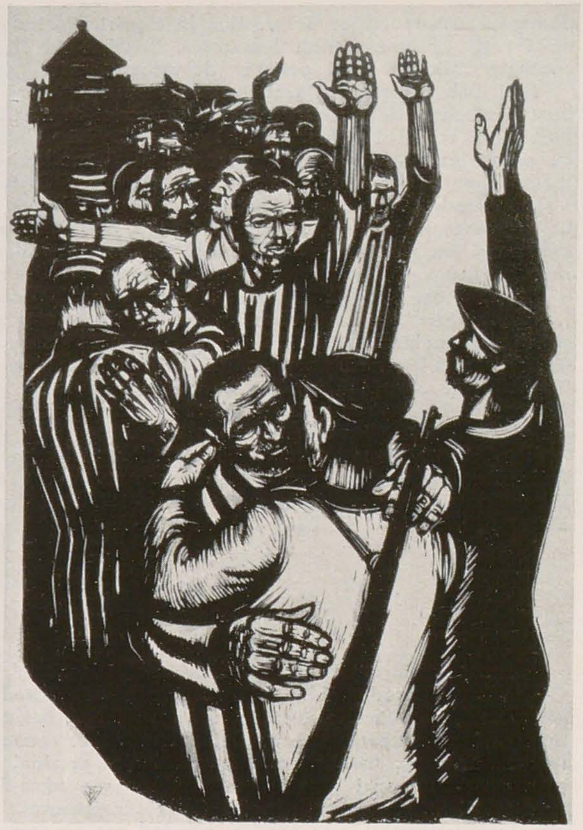

VASILE PINTEA, Eliberarea — *gravură*

HELFRIED WEISS, Pionieri în vizită la Muzeul Doftana — *gravură în lemn*

a imaginii. Lucrări de pictură au mai expus şi alţi artişti cu reale posibilităţi ca: Eugenia Luca-Dumitraşcu, Virginia Baroiu, Sirochi Peisal. Grafica, nelipsită din expoziţiile timişorene, a contribuit şi de astădată la succesul expoziţiei. Artiştii graficieni au abordat o tematică largă, tratînd o varietate de subiecte în tehnici diferite; tinerii artişti timişoreni s-au folosit cu precădere de tehnica gravurii în lemn sau linoleum. Inspirîndu-se din actualitate, Fritz Carola, în cele trei gravuri expuse — «Pornesc cu puteri unite», «Deputata noastră» şi «Stăpînii noi» — dovedeşte pricepere în folosirea materialului şi iscusinţă în mînuirea daltei, însuşiri ce o ajută în redarea unui conţinut bogat de idei. Xenia Vreme Eraclide, în cele două gravuri: «Spre căminul de zi» şi «În sera G.A.C.» marchează un progres în ceea ce priveşte folosirea mijloacelor de expresie. Printre alţi desenatori expozanţi, Iuliu Podlipny semnează un portret de muncitor, — lucrare expresivă, cu frumoase efecte de umbră şi lumină, avînd o evidentă notă de optimism. De asemenea, atrag atenţia publicului vizitator al expoziţiei şi lucrările expuse de Coltesz Edith, Ana Gal, Lazăr Eugen, Bona Traian; iar dintre sculpturi, portretele semnate de Orgonaş Andrei, Gal Andrei, Maxim Octavian, Ina Popescu.

Printre alte manifestări artistice ale creatorilor plastici timişoreni închinate celei de-a 40 aniversări a Partidului Comunist din Romînia, amintesc şi de expoziţia colectivă de pictură şi grafică, care s-a deschis în această perioadă la Reşiţa, vizionată de un numeros public; de asemenea, de expoziţia de pictură şi sculptură a Institutului Pedagogic — Facultatea de Arte Plastice — din Timişoara. Deschisă la Casa de Cultură a studenţilor din localitate, expoziţia studenţilor a înmănunchiat un număr mare de lucrări, vădind talent şi gust artistic.

Vasile Pintea

A R A D

În expoziţia de pictură, sculptură şi grafică a artiştilor plastici din Cenaclul Arad, deschisă la 1 mai, trecutul de luptă al clasei muncitoare conduse de Partidul Comunist din Romînia este oglindit în lucrări meritorii ca: «Manifestaţia muncitorilor de la Arad în 1928», de Francisc Baranyai, şi «Eliberarea», de Sever Frenţiu. Dintre cele două lucrări prezentate de Francisc Baranyai, schiţa relevă cu deosebire posibilităţile sale artistice în plin progres. Sever Frenţiu realizează în «Eliberarea» o compoziţie care, deşi poartă amprenta grabei cu care a fost executată, captivează prin sinceritatea interpretării. Majoritatea compoziţiilor din expoziţie oglindesc teme legate de construcţia desfăşurată a socialismului în patria noastră. Este regretabil faptul că temele privind sectorul industrial sînt mai puţin abordate în lucrările artiştilor arădeni. Un loc însemnat îl deţin portretele de fruntaşi; dintre acestea, «Portretul fruntaşului în producţie Gheorghe Negreu», de Sofia Krzyzanovska se impune prin realismul caracterizării şi prin vivacitatea tratării coloristice, calităţi care apar şi în «Portretul fruntaşei în producţie Talpa Elena de la Uzinele „30 Decembrie"», realizat de aceeaşi autoare. Lucrările «Cuvîntul Partidului», de Ioan Mihail, şi «Chemare la întrecere în cinstea a 40 de ani de la întemeierea Partidului», de Francisc Toth sînt sub nivelul exprimării artistice. De o factură interesantă, remarcîndu-se printr-o cromatică vie, sînt picturile lui Nicolae Bicfalvi: «Aviasanul la Pădureni», «Într-o colectivă la ţară» şi «Într-o policlinică la ţară» care reflectă viaţa nouă a ţărănimii colectivizate. «Biblioteca sătească», de Sever Frenţiu, ne transmite sugestiv imaginea omului de la ţară, care beneficiază de roadele culturii noi, socialiste. Emeric Hajos ne prezintă sugestive aspecte din

domeniul construcţiilor urbanistice în lucrările intitulate « În locuinţa nouă » şi « Finisarea noii locuinţe ». Peisajele lui Nicolae Chirilovici confirmă calităţile unui peisagist de valoare.

Mai slab reprezentat, sectorul sculpturii înfăţişează cîteva portrete-bust şi machete de fronton destinate Teatrului de Stat din Arad. Dintre busturi se remarcă « Portretul lui Vasile Roaită » de Ioan Tolan, mai cu seamă prin interiorizarea personajului şi modelajul suplu al formelor; apoi, « Portretul fruntaşei în producţie Szabadai Otilia », de Valeriu Brudaşcu, precum şi «Portretul deputatei Miron Elena — fruntaşă în producţie la Uzinele ,,Tricoul Roşu'' », de Livia Cernenschi. Artista expune şi un relief interesant, intitulat: « Pentru calitate superioară », reprezentînd-o pe ţesătoarea fruntaşă Beldeanu Maria — tot de la Uzinele « Tricoul Roşu »; « Chemare la întrecere pentru calitate la Uzinele ,,30 Decembrie'' » — un basorelief, de Valeriu Brudaşcu — este compus prin înmănunchieri de ritmuri, care vizează intenţii mai curînd decorative, sărăcind astfel semnificaţia lucrării. Cele trei variante ale frontonului Teatrului de Stat din Arad — machete executate de Ioan Tolan, Emil Vitroel şi Livia Cernenschi — atestă preocupările artiştilor de a veni cu soluţionări originale.

Din sectorul foarte bogat al graficii desprindem linogravurile lui Petre Buzgău, cea mai expresivă fiind compoziţia « Patronii promit ». Dintre acuarele, semnalăm « Pescarii », de Alexandru Pataki, şi mai ales lucrările Silviei Şerban, « Ajun de sărbătoare » şi « Constructori ».

★

Organizată de Secţia de artă a Muzeului Regional, în colaborare cu Cenaclul din Arad al Uniunii Artiştilor Plastici, expoziţia itinerantă a artiştilor plastici locali reflectă interesul viu al artiştilor pentru actualitate, îndeosebi preocuparea pentru înfăţişarea noilor construcţii ce se înalţă într-un ritm tot mai avîntat. Emeric Hajos prezintă compoziţii axate pe tema construcţiei paşnice, ca «Exploatarea nisipului pentru noile construcţii », «Construcţii noi». Sofia Krzyzanovska expune printre alte lucrări pastelul « La forjă », evocînd veridic atmosfera febrilă din interiorul unei uzine arădene, şi compoziţia « Manifestaţie de 1 Mai ». « Locuinţă nouă », de Sever Frenţiu, înfăţişează prin exultanţa unui tînăr cuplu însăşi bucuria vieţii constructive de astăzi. O impresie de robusteţe, de viaţă viguroasă şi simplă, plină de bucurie, se degajă din pictura lui Francisc Baranyai: « Culesul viilor ».

★

Alcătuită din reproduceri colorate, expoziţia « Aspecte din lupta Partidului Comunist din România şi realizările regimului de democraţie populară oglindite în pictura contemporană » prezintă momente din anii marilor greve muncitoreşti (1929—1933) şi din anii luptei antifasciste (1938—1944). Aceste momente sînt ilustrate, printre alte lucrări, de « Griviţa 1933 », de Gavril Miklossy, şi de « Arestarea lui Fonagy », de Abodi Nagy Bela. Dintre lucrările care ilustrează momentele principale ale insurecţiei armate de la 23 August 1944 şi Eliberării de sub jugul fascist figurează « Gărzile patriotice », de Eugen Popa; « Insurecţia armată », de Spiru Chintilă; « Eliberarea », de Ştefan Constantinescu etc.

Valoroase lucrări de artă plastică, semnate de Marius Bunescu, Emeric Nagy, H. Catargi, A. Anastasiu, Ştefan Barabas ş.a. înfăţişează aspecte din opera de construire a socialismului în ţara noastră.

Organizată de Secţia de artă a Muzeului Regional, această expoziţie are şi ea un caracter itinerant, urmărind să facă cunoscute membrilor cluburilor muncitoreşti şi căminelor culturale din raza oraşului Arad realizările artei noastre contemporane.

Viorica Marica

AUREL CIUPE, Ţărancă din Sic — *ulei*

EMERIC HAJOS, În locuinţa nouă — *ulei*

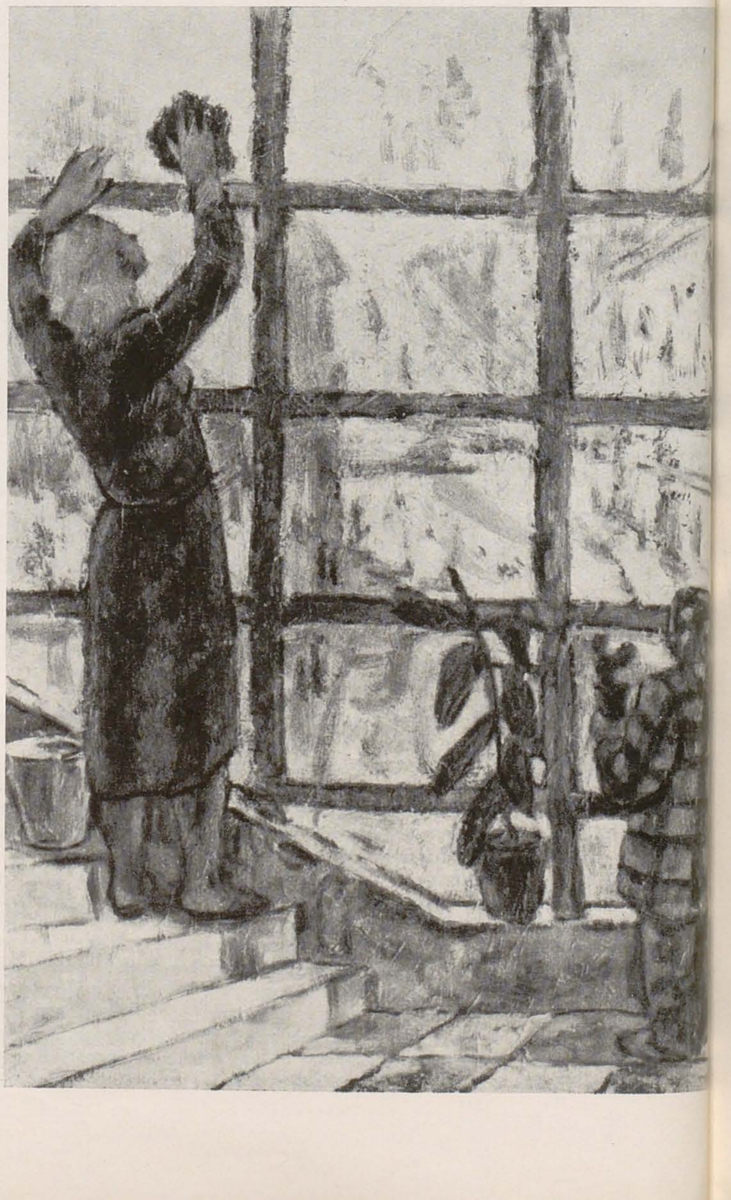

BAIA MARE

În cadrul expoziţiei de artă plastică organizată la Baia Mare, în incinta parcului de expoziţii, într-un pavilion modern, nou construit, au fost expuse lucrările artiştilor plastici din regiune, — lucrări inspirate în bună parte din pulsul vieţii dinamice a constructorilor socialismului din regiunea Maramureş.

Artiştii plastici au acordat în lucrările lor o atenţie deosebită reprezentării figurilor de muncitori, realizînd o serie de portrete ale unor fruntaşi în producţie.

Realizările plastice ale creatorilor din regiunea Maramureş reflectă, mai ales în ultimul timp, un progres substanţial faţă de anii trecuţi. Atît prin conţinutul ei tematic, cît şi prin modalităţile de exprimare plastică, creaţia din această parte a ţării oglindeşte astăzi mult mai pregnant fenomenele vieţii actuale, realităţile ei noi, socialiste.

În general, se poate vorbi şi despre creşterea măiestriei artistice în creaţia artiştilor locali. Este evident faptul că artiştii plastici lucrează

ION PETROVICI, Colectivistul — *linogravură*

cu mai multă conştiinciozitate, au devenit mai exigenţi faţă de ei înşişi.

Prezenta expoziţie marchează un progres în reprezentarea omului muncii de către artiştii plastici maramureşeni. O serie din portretele expuse dovedesc interesul crescînd al creatorilor faţă de personalitatea omului nou, strădania lor de a reda nu numai trăsăturile exterioare ale modelului, ci şi lumea sa sufletească.

În acest sens, în expoziţie se evidenţiază lucrarea pictorului Balla Iosif, « Maestrul fruntaş Ioan Oşan », realizată într-un limbaj plastic sobru. Expresivitatea figurii personajului înfăţişat ne dovedeşte o legătură strînsă, intimă, între pictor şi model — lucru de altfel explicabil, deoarece artistul lucrează în aceeaşi fabrică cu Ioan Oşan.

Tot datorită apropierii şi cunoaşterii aprofundate a modelului, tînăra sculptoriţă Gyerko Maria a reuşit să realizeze două portrete de fruntaşi, dintre care basorelieful reprezentînd-o pe sudoriţa fruntaşă Lovdoz Elena se remarcă atît prin atitudinea sugestivă a personajului surprins în plină activitate, cît şi prin echilibrul compoziţional al suprafeţelor sculptate. O lucrare merituoasă — deşi considerăm nejustificată dimensiunea exagerată a tabloului — este şi portretul pictat de Traian Hrişcă înfăţişînd chipul tovarăşului Zoicaş — personaj binecunoscut pe meleagurile noastre. Coloritul viu şi deschis al tabloului subliniază optimismul şi forţa spirituală a acestui bătrîn ţăran, adept şi luptător pentru cauza partidului.

Graficianul Paul Erdös a expus două portrete: o ţărancă colectivistă din Maramureş, imagine stilizată cu măiestrie, şi o muncitoare fruntaşă, plasată pe un fundal de fabrică, lucrare în care figura femeii se îmbină în chip armonios cu celelalte elemente.

Tabloul pictorului Şainelic Alexandru, « Primul meu şut », are meritul de a fi reuşit să ne înfăţişeze prin figurile celor trei mineri o imagine artistică sugestivă despre frumuseţea fizică, vigoarea şi demnitatea oamenilor muncii. O tratare mai curajoasă a culorilor ar fi sporit şi mai mult expresivitatea tabloului.

Peisajele expuse, precum şi alte compoziţii ale artiştilor maramureşeni întregesc în chip armonios aspectul variat şi bogat al expoziţiei.

Cu tot efortul vizibil pe care-l fac în genere artiştii plastici maramureşeni de a nu cădea în static şi convenţional, totuşi, nu despre toţi s-ar putea spune că au reuşit să înlăture definitiv asemenea neajunsuri din creaţia lor; acest lucru s-a constatat şi cu prilejul acestei expoziţii, în care imaginile reprezentînd oamenii muncii mai poartă încă amprenta unei rigidităţi în atitudine sau a unor expresii convenţionale.

Trebuie să amintim şi de activitatea susţinută a artiştilor plastici depusă în vederea amenajării unui ansamblu plăcut şi atrăgător al expoziţiei. Astfel, două dintre pavilioanele expoziţiei au fost decorate în exterior cu lucrări de sgraffito: « Fertilitate », de Şainelic Alexandru şi « Plantarea arborilor », de soţii Bitay şi Vésö Augustin. Panourile şi decoraţiile executate cu această ocazie pentru diferite pavilioane din expoziţie au constituit de asemenea un interesant prilej de manifestare pentru artiştii plastici maramureşeni, ca principală temă abordată fiind lupta însufleţită şi plină de avînt a oamenilor muncii.

Elena Kovács

PLOIEŞTI

Aniversarea a 40 de ani de la înfiinţarea Partidului Comunist din România a însemnat şi pentru artiştii plastici ploieşteni un nou prilej de a-şi afirma dragostea şi recunoştinţa faţă de partidul care oferă creatorilor condiţii optime de creaţie. Concretizarea acestor sentimente a dus la organizarea unei expoziţii de artă plastică axată în special pe portretistică — urmare a trăirii intense a artiştilor în contemporaneitate, a participării lor la viaţa oamenilor muncii, de care s-au apropiat cu căldură şi admiraţie. În vederea realizării acestui contact nemijlocit între muncitori şi artiştii plastici, cenaclul nostru a organizat grupe de artişti care au lucrat în uzinele şi fabricile din Ploieşti. Expoziţia deschisă în Palatul Culturii din Ploieşti în ziua de 5 mai a grupat 22 uleiuri, 12 lucrări de grafică, 6 sculpturi, 2 lucrări de ceramică şi un proiect de vitraliu. Au expus sculptorii: Gh. Coman, Gh. Damian, Ilica Octavian, Zipser Paul şi Tudorache Ecaterina; pictorii: N. Bălaj, Ion Höflich, Nicolae Toma, Margareta Brateş, Sergiu Rugină, Ovidiu Paştina, Caterina Zipser, N. Vasilescu, Maria Movsesian, V. Gane, Const. Postelnicu, Ecaterina Fulga, Tatiana Brandedörfer, Maria Dumitrescu, Ion Stătescu; graficienii: N. Polidor şi Otto Barabas; ceramistele Coman Alexandrina şi Lucia Ştefănescu. Nota dominantă a expoziţiei, evidentă în majoritatea lucrărilor, este apropierea de omul nou, constructorul socialismului. Şi fiindcă, aşa cum am arătat mai sus, această apropiere nu s-a făcut în mod superficial — printr-o documentare formală — ci a fost rodul trăirii intense a artiştilor în mijlocul oamenilor muncii, ea a dat rezultate meritorii în creaţia artiştilor ploieşteni, a căror recentă expoziţie vorbeşte despre personalitatea complexă a omului nou. Preocuparea creatorilor ploieşteni de a investiga cît mai adînc viaţa interioară a celor portretizaţi a fost însoţită de grija permanentă pentru o realizare plastică de un înalt nivel artistic. Dorind a contribui cît mai activ la desăvîrşirea revoluţiei culturale în patria noastră, prin familiarizarea oamenilor muncii cu artele plastice, artiştii din Cenaclul nostru au donat Casei de Cultură din Breaza (raionul Cîmpina, regiunea Ploieşti), o colecţie cu peste 20 de lucrări de artă plastică: pictură, sculptură şi grafică. Colecţia a fost inaugurată cu prilejul aniversării Partidului, iar cenaclul nostru a primit calde mulţumiri din partea oamenilor muncii din Breaza.

Gh. Coman

BRAȘOV

Expoziția de portrete, organizată de Uniunea Artiștilor Plastici — Filiala Brașov — în cinstea a 40 de ani de la înființarea Partidului, cuprinde o serie de picturi înfățișînd portrete de muncitori, colectiviști, pionieri.

Se remarcă vădit — în portretele expuse — tendința artiștilor de a oglindi viața interioară a eroilor zilelor noastre cu ajutorul unor bogate și variate mijloace de expresie, adaptate conținutului. Concepția nouă despre viață și om este vădită în toate lucrările din această expoziție, chiar și la cele care nu răspund întru totul unui înalt nivel artistic.

Portretele: « Tudorache Rozalia », țărancă la G.A.C. Bod, fruntașă pe regiune, și « Tudorache Dumitru », zootehnician fruntaș, executate de Horea Mihai; « Reckert H. », strungar fruntaș la F.A.T. Codlea, de Morres Eduard; « Niculescu Constantin », mecanic de locomotive C.F.R., fruntaș și decorat cu Medalia Muncii, creația lui Boros Ludovic; « Spinner Eveline », pionieră fruntașă, de Hadiac Ana ș.a., sînt creații ce se încadrează în spiritul artei realist-socialiste. O singură sculptură completează seria de portrete din expoziție și anume, figura lui Molete Ilie, tînăr poștaș fruntaș, de Miklós Margit.

Ambele expoziții înmănunchiază lucrări axate pe temele majore ale contemporaneității, imaginile oglindind aspecte semnificative din domeniul economic și științific.

★

Merită consemnat și faptul că, în cinstea aniversării partidului, la sediul Filialei Uniunii Artiștilor Plastici din Brașov s-a ținut o consfătuire, la care tovarășul ing. Ilie Trandafirescu, Erou al Muncii Socialiste de la Uzinele de tractoare « Ernst Thälmann », a vorbit despre lupta partidului nostru. Consfătuirea a fost apoi urmată de discuții în legătură cu producția uzinei din localitate, precum și asupra unor probleme ale creației artistice din orașul și regiunea Brașov.

★

Semnalăm, de asemenea, și expoziția artiștilor amatori din regiune, care s-a deschis la Palatul Culturii din Brașov, la 6 mai a.c. Expoziția totalizează 57 de lucrări de pictură, 45 de grafică (gravuri, desene, acuarele, afișe) și 5 sculpturi. Toate lucrările sînt inspirate din activitatea vastului șantier al construcțiilor din regiunea Brașov, iar majoritatea imaginilor oglindesc portrete de muncitori, țărani colectiviști, intelectuali, copii.

Ovidia Drăgănuș

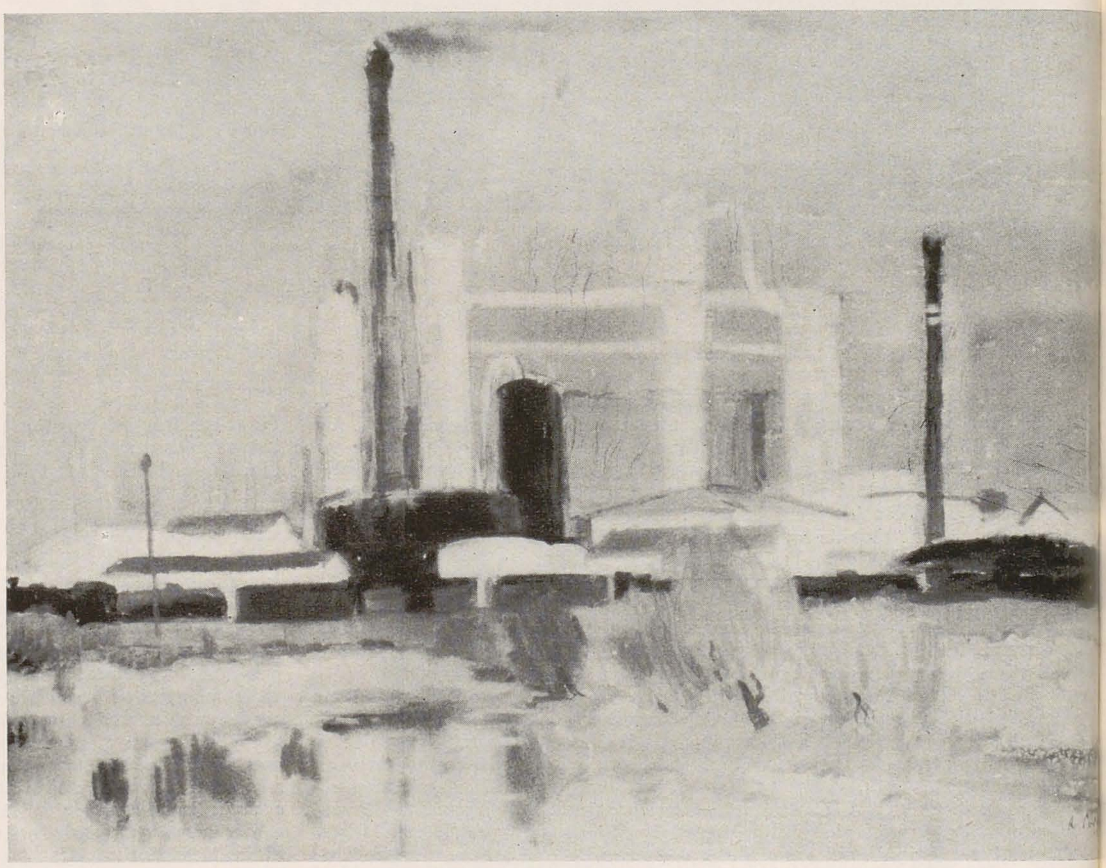

ADRIAN PODOLEANU, Rafinăria Nr. 1 — *acuarelă*

CAROL BALINT, Portretul colectivistului György Emeric din Nicolești — *piatră artificială*

Altă expoziție de artă plastică a fost organizată la Galeriile de Artă din localitate, cuprinzînd 45 de lucrări de grafică care oglindesc aspecte inspirate din lupta partidului și a clasei muncitoare din ilegalitate, apoi scene de muncă din industrie și agricultură, din viața nouă care înflorește continuu în patria noastră, precum și cîteva portrete de muncitori și intelectuali. În ansamblul expoziției s-au evidențiat îndeosebi lucrările de gravură și desenele expuse cu acest prilej.

★

Ținînd seama de rolul pe care îl are astăzi arta în educarea oamenilor muncii, de faptul că ea trebuie să fie cunoscută și iubită de aceștia, artiștii plastici din Brașov au organizat în cinstea marelui eveniment două expoziții colective: o expoziție a fost deschisă la Uzinele de tractoare « Ernst Thälmann », în care au figurat 29 lucrări de pictură și afișe, creații ale artiștilor Gr. Zincovski și C. Hübner; cealaltă expoziție a avut loc în orașul Săcele, lucrările expuse fiind semnate de M. Horea, L. Boros, S. Balint, A. Gheția. Prin aceste frumoase inițiative de popularizare a artei realist-socialiste în rîndurile oamenilor muncii — acțiune îndrumată și sprijinită de partid — creația artiștilor plastici brașoveni este pusă la îndemîna acelora care constituie nesecatul izvor de inspirație al operelor creatorilor noștri.

TG. MUREȘ

Expoziția de arte plastice din Tg. Mureș, organizată cu prilejul aniversării a 40 de ani de la crearea Partidului Comunist din România, a întrunit o serie importantă de lucrări de portretistică, la baza cărora a stat dorința vie a creatorilor de a reda chipul omului muncii contemporan, aspectele sale noi de viață și muncă. Privind picturile și sculpturile expoziției încerci un sentiment legitim de mîndrie în prezența chipurilor acestor oameni plini de demnitate, pe fețele cărora citești o gamă variată de sentimente, izvorîte din bucuria lor de a trăi și munci într-o societate lipsită de orice asuprire sau exploatare. Se remarcă astfel portretul de un caracter monumental al pictorului Ștefan Barabaș, ce-l înfățișează pe muncitorul Florea Petru. Expresia surprinsă de artist pe chipul muncitorului reflectă un aer de seriozitate și de optimism totodată. Un alt portret, semnat de pictorița Nemeș Irina, o reprezintă pe muncitoarea evidențiată Varga Maria. Lucrarea îți reține atenția prin coloritul ei interesant și plăcut, prin redarea plină de căldură a modelului. Un număr însemnat de lucrări ale expoziției oglindesc chipuri vrednice de colectiviști și de țărani muncitori ale căror trăsături vădesc sîrguința, optimismul, încrederea în viitor a lucrătorilor de pe întinsul pămînturilor colectivizate ale patriei noastre. Despre asemenea trăsături noi ale țărănimii noastre muncitoare ne vorbesc de pildă, în sculptură, portretele realizate de către sculptorii Balint Karoly și Hunyadi Ladislau. Lucrările acestor artiști, deși diferite

ca interpretare plastică, conțin totuși o notă comună, anume înfățișarea cît mai simplă, mai firească a personajelor. Consider portretul în ulei, creația lui Porzsolt Borbala, ce-l înfățișează pe îngrijitorul de animale Traian Ghurghian, drept cea mai izbutită lucrare a expoziției; inspirat tot din viața de azi a țărănimii muncitoare, tabloul este plin de poezie, revelîndu-ne dragostea cu care acest om își desfășoară munca sa de toate zilele. Printre alte lucrări interesante ale expoziției se remarcă îndeosebi operele înfățișîndu-i pe cunoscuții artiști Kovacs György — unul scriitor, iar celălalt actor.

În pete simple de culoare, așternute cu siguranță și măiestrie, Bordi Andrei a reușit să surprindă și să caracterizeze plastic personalitatea scriitorului Kovacs György. Cealaltă lucrare, înfățișîndu-l pe actorul Kovacs György, opera sculptorului Izsak Martin, se impune atenției privitorului prin calitatea artistică deosebită a modelajului, cît și prin profundul umanism al acestui actor — însușire pe care sculptorul a reușit să o scoată în evidență prin opera sa. Deosebit de sugestive sînt și desenele realizate de Nagy Pál, reprezentînd pe scriitorii Kovacs György și Molter Károly. Prin calitățile lor artistice, lucrările expuse de Csorvassy Ștefan, Török Pal, Peterffi Ladislau au contribuit la îmbogățirea expoziției în ansamblul ei. De asemenea, se cuvin menționate și alte lucrări ale creatorilor locali, care oglindesc chipuri voioase de pionieri — viitori constructori ai socialismului. Din seria

unor astfel de lucrări se remarcă cele semnate de Kulcsár Bela junior, Balazs Emeric, Zolcsák Alexandru, Sükösd Francisc.

Atît această expoziție de artă plastică, precum și alte cîteva similare, cum a fost, de pildă, expoziția organizată la întreprinderea « Ludovic Minschi » sau cea a Școlii de artă din localitate deschisă la gospodăriile agricole colective din regiune, — manifestări organizate de Filiala Uniunii Artiștilor Plastici din Tg. Mureș în colaborare cu Muzeul de Artă, — mărturisesc dragostea cu care oamenii de artă din Tg. Mureș au întîmpinat aniversarea partidului.

Gavril Piskolti

PETROȘANI

Cu multă seriozitate și un vădit interes, creatorii plastici din Valea Jiului s-au pregătit din timp pentru a cinsti cu rodul muncii lor artistice sărbătoarea aniversării partidului.

Astfel, încă de la data de 30 aprilie, publicul iubitor de artă a putut să vizioneze lucrările expoziției colective de artă plastică, care s-a deschis într-un cadru festiv în orașul Deva. Prin actualitatea subiectelor oglindite și calitățile lor artistice se remarcă o serie de lucrări, cum ar fi de pildă compoziția, în ulei, intitulată: « Constructorii », de Bela Szlamka; « Portret de miner fruntaș », în ulei, de Ervin Nagy; compoziția lui Victor Sylvester « Întoarcerea spre casă »; peisajul industrial intitulat « Petrila azi », de Géza Szilágyi. În domeniul graficii, alături de lucrări înfățișînd aspecte noi din viața poporului nostru muncitor, întîlnim și imagini oglindind episoade inspirate din trecutul de luptă al clasei muncitoare din țara noastră. Menționăm lucrările artiștilor Iosif Mátyas, Frederic Walter, Ecaterina Fehér, Elena Bianu, E. L. Băiaș, F. I. Fodor, C. Fodor.

Tot în vederea sărbătoririi acestui măreț eveniment, un colectiv mai restrîns de artiști plastici din Petroșani au realizat, prin muncă patriotică, șase picturi monumentale (dimensiuni: 4 × 2 m.), care împodobesc sala mare a Palatului Culturii din Lupeni. Trei dintre aceste picturi înfățișează momente importante din viața minerilor din Lupeni: lucrarea lui Frederic Walter este intitulată « Greva din 1929 »; cea executată de Coloman Fodor: « Eliberarea »; creația lui E. Nagy: « Viața nouă ». Celelalte trei lucrări, simbolizînd revoluția culturală din Valea Jiului, sînt semnate de Iosif Mátyas, Ecaterina Fehér și Géza Szilágyi.

Semnificative sînt, de asemenea, și acțiunile întreprinse în cinstea marii aniversări de artiștii plastici amatori din Valea Jiului. Membrii cenaclului nostru au acordat artiștilor plastici amatori un sprijin real și susținut povățuindu-i și inițiindu-i în tainele și meșteșugul artelor plastice. La data de 6 mai, în sala de expoziție a Fondului Plastic din Petroșani, s-a deschis expoziția de artă populară a artiștilor plastici amatori din raion. Demnă de remarcat este și inițiativa cercului de artă plastică din Lupeni, care, în afara faptului că a organizat în holul Clubului Muncitoresc o expoziție de pictură și grafică, cu peste 50 de lucrări, a editat un album cu linogravuri (creații ale membrilor cercului), ce poartă titlul: « Din lupta și realizările partidului ». În ziua de 7 mai, într-un cadru festiv, au fost înmînate exemplare din acest album vechilor luptători din ilegalitate, unor activiști de partid și ai organizațiilor obștești, precum și fruntașilor în producție.

Iosif Tellman

ORADEA

Expoziția festivă a artiștilor plastici orădeni — rod al unei aprofundate munci de documentare în regiune — s-a deschis în ziua de 7 mai, în noul local destinat Galeriei de Artă. Majoritatea lucrărilor expuse — reprezentînd îndeosebi portrete ale fruntașilor în producție din G.A.S. și G.A.C. — reflectă sentimentul de sinceritate și căldura sufletească cu care artiștii respectivi au redat tema aleasă.

Așa, de pildă, lucrarea lui Iosif Fekete, « Ceferistul evidențiat — Albuti Florian », ne sugerează optimismul omului muncii de astăzi, noblețea sa sufletească, precum și rîvna cu care acesta înțelege să lucreze zilnic pentru fericirea lui și a semenilor săi. Remarcabil este și « Portretul fruntașei Sprînceanu Ana », semnat de Goga Traian, — imaginea vădind certe preocupări ale pictorului de a pătrunde și oglindi lumea sufletească a modelului.

Hora Coriolan în portretul său compozițional — (un chimist evidențiat de la Fabrica « Transilvania ») izbutește atît prin atitudinea personajului, cît și prin compunerea portretului în ansamblu, să reliefeze multiplele calități ale modelului. Adam Andrei, în lucrările sale de portretistică, ne înfățișează sugestiv, în pensulări sigure și viguroase, « Figura colectivistului fruntaș », și pe cea a « Îngrijitorului de vaci », dintr-o gospodărie colectivă. De asemenea, și alte lucrări, cum ar fi: « În amintirea celor căzuți », de Victor Cupsa, — imaginea evocînd suferința mamelor și soțiilor care și-au pierdut pe cei dragi sub dărîmăturile Doftanei, compoziția pictorului Kristófi Ioan, redînd un aspect al muncii pline de elan a tineretului, peisajul industrial din Tulcea, semnat de Aurel Pop, se evidențiază prin calitățile lor plastice.

În expoziție se remarcă, prin sculpturalitatea formelor și tratarea volumelor, lucrarea tînărului sculptor Tîrnovan Vid, care înfățișează portretul unui muncitor de la fabrica « Înfrățirea ».

Conducerea Cenaclului Uniunii Artiștilor Plastici din Oradea și-a propus ca la închiderea acestei expoziții să facă, cu participarea fruntașilor și a oamenilor muncii din întreprinderile și instituțiile respective, o analiză și o dezbatere pe marginea lucrărilor expuse.

Mihai Tompa

SIBIU

Cu ocazia celei de-a 40-a aniversări a înființării Partidului Comunist din Romînia, la Sibiu s-au deschis două expoziții de artă plastică. Prima dintre aceste expoziții, pe care a organizat-o Galeria de artă a Muzeului Brukenthal în colaborare cu Ministerul Învățămîntului și Culturii, a cuprins peste 80 de gravuri înfățișînd aspecte ale trecutului de luptă al clasei noastre muncitoare, precum și scene inspirate din munca și lupta poporului nostru pentru construirea socialismului și apărarea păcii. Cea de-a doua expoziție, organizată de către Filiala Uniunii Artiștilor Plastici-Sibiu, în sălile Palatului Culturii « Ștefan Gheorghiu », întrunește 104 lucrări de pictură, sculptură și grafică. Sînt expuse portrete de comuniști din ilegalitate și de fruntași în producție, precum și compoziții care îți vorbesc despre transformările înnoitoare survenite de la Eliberarea țării în domeniul industriei și agriculturii noastre socialiste; nu lipsesc nici peisajele noi, caracteristice satelor și orașelor noastre, în plină înnoire și înflorire.

N. Iorga

MICAELA ELEUTHERIADE, Teatrul de Operă și Balet — *ulei*

MICAELA ELEUTHERIADE

Expozițiile Micaelei Eleutheriade se prezintă adesea ca niște reconfortante itinerarii artistice. Ele trezesc, însă, mai mult decît un interes turistic și dau privitorului mai mult decît o simplă satisfacție vizuală, datorită faptului că, odată cu trecerea anilor, transformările socialiste petrecute în peisajul țării noastre, sporul de semnificații pe care acesta le-a căpătat oferă artistei posibilități de a-și lărgi orizontul și de a întreprinde, paralel, un sondaj în adîncime, menit să-i dezvăluie privitorului sensul contemporan al conținutului priveliștei reprezentate în imaginea plastică. Intrarea în parc la Herculane, plaja de la Vasile Roaită, colțul de oraș cu locuințe muncitorești la Mediaș — nu sînt simple motive plastice, prilejuri de a utiliza o paletă vie, cu străluciri asemănătoare smalțului ceramicii populare. Aceste priveliști au poezie, iar poezia izvorăște din viața care sălășluiește în aceste colțuri de natură, de oraș sau de stațiune climaterică. Pentru că pe Micaela Eleutheriade o emoționează litoralul cu arhitectura lui naturală și cu noile construcții, cu oamenii care-și petrec aici, în zile însorite, concediile de odihnă, o încîntă să descifreze bucuria de a trăi, dragostea de viață a oamenilor muncii pretutindeni în țara noastră și caută să redea această bucurie în cadrul în care ne-o poate comunica cu convingere. Varietatea subiectelor peisajelor sale, impune însă, și o diferită tratare a subiectelor. Altfel chiar și un artist cu experiența Micaelei Eleutheriade riscă să se exprime exterior, ilustrativ. Pictorița își dă seama de acest pericol și caută să-l evite, tocmai străduindu-se să-și înnoiască mijloacele de expresie (pe linia sa personală, bineînțeles). Ne-o demonstrează o comparație între două din recentele sale lucrări: patinoarul artificial de la stadionul « 23 August » și o vedere generală la Bazna — fiecare lucrare fiind altfel tratată. Totuși, modul de a trata întrucîtva uniform și superficial se remarcă uneori în recenta expoziție. Noul nu se cîștigă cu ușurință, dar experiența îndelungată a pictoriței, dragostea ei de viață reprezintă o chezășie.

Micaela Eleutheriade manifestă multiple preocupări. Ne este cunoscut interesul său pentru pictura pe sticlă, cu virtuți decorative și armonii cromatice, reluînd, într-o viziune actuală, tradiții populare. Pictorița dezvoltă în acest sector și tehnica și materialele, folosind în aceeași măsură sticla, plexiglasul sau diferite mase plastice. Înclinația sa pentru decorativ e vădită și în linogravurile cu gust și sensibil lucrate (cu linia de contur albă) sau în lucrări de artă decorativă propriuzisă. Expoziția, în ansamblu, confirmă bogata activitate a artistei.

ALMA REDLINGER, Brigada — *ulei*

ALMA REDLINGER LA PRIMA EXPOZIȚIE PERSONALĂ

E foarte greu să definești profilul unui tînăr artist, la prima sa expoziție personală. În grafică (așa cum ne-a dovedit prezența artistei la expozițiile din ultimii ani și la retrospectiva graficii militante), Alma Redlinger urmează un drum sigur. În pictură, artista se află încă în plină frămîntare pentru căutarea propriului mod de a se exprima. Cu siguranță, acesta este un fapt meritoriu. Ne interesează deci ce anume vrea să exprime artista în pictură. De la primele sale manifestări s-a arătat atrasă de tematica actuală. Subiectele inspirate din actualitate — portrete, compoziții, studii de compoziții, peisaje — au fost prezente, de asemenea, și la expoziția personală. Omul se află în centrul preocupărilor artistei, muncitorul din fabrici și uzine, din unitățile agricole socialiste; omul surprins în diferite momente ale vieții: la muncă (« Pe combină », « La treierat »), în clipe de tihnă (« Amiază ») sau la o plăcută destindere (« Spectacol interesant »). Adăugînd la acestea, cîteva observații privind modul în care sînt realizate aceste lucrări, vom obține unele premize pentru conturarea profilului artistic al pictoriței. Eliberîndu-se de o gamă coloristică destul de convențională, care scădea din valoarea lucrărilor sale de început, Alma Redlinger utilizează în prezent culori luminoase, agreabile, cîștigînd foarte mult în limpezimea și justețea cu care organizează distribuirea maselor, sau accentuează ritmul. Alma Redlinger poate aborda compoziția de mari dimensiuni construită pe o solidă arhitectură. Ni s-a părut îndeosebi reușit portretul colectiv « Brigadă », reprezentînd patru muncitoare textiliste, judicios grupate.

Pe drumul acesta, al realizării unei picturi luminoase, spre care năzuiesc artiștii tineri, se întîmplă să se comită și erori. Alma Redlinger, de pildă, simplificînd prea mult nu mai ține seama, uneori, de formă. Contururile se topesc. Această constatare este în egală măsură valabilă pentru unele peisaje, ca și pentru portretele sau compozițiile Almei Redlinger, constituind o problemă care trebuie să îi dea artistei de gîndit. Alma Redlinger năzuiește spre reprezentarea unor imagini semnificative din viața oamenilor de azi, a constructorilor socialismului.

În acest sens e necesară claritatea în realizarea imaginii și modelarea chipurilor umane fără de care tabloul, în cel mai bun caz, rămîne în stadiul de schiță. Pictorița are toate posibilitățile de a realiza aceste deziderate. Iar realizarea lor va duce, desigur, la afirmarea artistei pe un drum personal, dar în același timp și sigur. Sperăm ca promisiunile pe care ni le face Alma Redlinger să fie confirmate de activitatea sa viitoare.

C. MÜLLER, D-ale carnavalului (I. L. Caragiale)

CHRISTEA MÜLLER — UN ISCUSIT CREATOR DE COPERȚI

Christea Müller, cunoscut autor de coperți de carte, a deschis o expoziție personală. E foarte interesant să întîlnești, reunite în această expoziție, unele din cele mai semnificative lucrări din activitatea unui artist, multe inedite, cîteva apărute în editurile noastre. E mai ales interesant, cînd aceste coperți sînt realizate prin mijloace exclusiv grafice — ceea ce presupune, pentru obținerea unui succes deplin, stăpînirea perfectă a meșteșugului.

Problema fundamentală de care graficianul se arată preocupat în cel mai înalt grad este aceea a rezolvării legăturii dintre conținut și formă, în domeniul graficii de carte. De soluțiile pe care le aduce depinde succesul lucrărilor sale. Artistul folosește elementele care îi stau la dispoziție, — paginația, textul — scris vertical, orizontal etc., caracterul literelor, concordanța dintre diferite caractere, culorile, atît pentru fond, cît și pentru text — cu abilitate și judiciozitate. Toate aceste elemente primesc o formă corespunzătoare cărții, conținutului ei, personalității autorului, epocii de care e legat — tratate într-o factură modernă. Cîteva exemple sînt edificatoare: coperta albastră pentru operele lui Lenin, pe care e atît de bine desenat textul (de remarcat armonia coloristică albastru-auriu) cu litere drepte, de o linie uniformă, dînd coperții o ținută simplă și sobră; « Artei fotografice » îi este adecvată o haină croită dintr-un joc simplu de linii și suprafețe, sugerînd dialogul dintre umbră și lumină; există o strînsă legătură între conținutul romanului « Război și pace » de Tolstoi și coperta realizată de grafician: titlul cărții, ocupînd o mare parte din copertă, este scris cu litere mari, pronunțate, ca o atragere aminte, cu litere gri pe fond negru (război) și cu litere albe pe fond gri (pace); aceeași legătură există la « Demonul » lui Lermontov: coperta, două treimi colorată în negru și o treime în roșu, suprafețele întîlnindu-se într-o linie ascendentă în care culorile se întrepătrund — totul sugerînd zbuciumul eroului cărții; alternanța aceasta de culori e utilizată cu succes la textul de titlu pentru romanul « Roșu și negru » de Stendhal sau pentru « D-ale carnavalului » de Caragiale. Masive, strîns înlănțuite sînt literele pentru « Lanțuri » de I. Pas; cursive, parcă poetic desenate, pentru volumele semnate de Sadoveanu, Arghezi, Șolohov, Maria Banuș, Mihail Cruceanu; scriitori atît de diferiți și cărți tot atît de diferite își găsesc în arta lui Müller o prezentare adecvată. Este un succes al graficianului, al expoziției sale personale, dar, în același timp, și un succes al graficii noastre de carte.

Horia Horșia

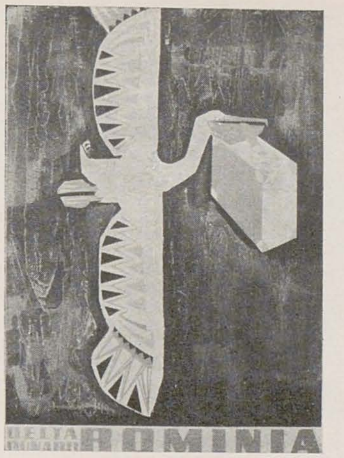

IOSIF MOLNAR, Afiş turistic

T. BRÎNZĂ, Afiş turistic

EXPOZIŢIA AFIŞULUI TURISTIC

Iniţiativa O.N.T.-« Carpaţi », sprijinită de Ministerul Învăţămîntului şi Culturii şi de Uniunea Artiştilor Plastici, de a organiza o expoziţie de machete de afişe turistice, s-a dovedit a fi stimulatoare pentru creatorii plastici din acest domeniu artistic, oferind în acelaşi timp un bun prilej de a consemna încă o dată importanţa pe care o pot avea concursurile deschise, în realizarea unor asemenea acţiuni.

Expoziţia, deschisă în lunile aprilie—mai, în sala « N. Cristea », a oglindit, pe de o parte, popularitatea şi interesul de care se bucură în rîndul maselor afişul, în general, şi pe de alta, a confirmat adevărul ştiut, că acest gen al artelor plastice are — ca orice artă — posibilităţi nelimitate de afirmare. Deşi expoziţia a constituit, în ansamblu, o bună reuşită, exponatele n-au putut totuşi să ofere o imagine cuprinzătoare a posibilităţilor reale pe care le are astăzi sectorul de afişe din creaţia noastră plastică.

Dacă graficieni de valoare ca I. Cova, I. Molnar, P. Nazarie, L. Alămaru, I. Gesticone, T. Brînză au fost prezenţi cu lucrări realizate la un nivel apropiat de cel al creaţiilor lor cele mai valoroase, alţi artişti specialişti ai genului, care în ultimii ani au înregistrat unele succese în domeniul afişului turistic, au absentat de astă dată. Ne gîndim de pildă la P. Grant, P. Miracovici, N. Popescu, I. Costescu, I. Nazarov şi alţi artişti mai tineri, ca V. Grigorescu, Val Munteanu, Gh. Tofan, R. Veluda, T. Nicorescu, Niţulescu şi Bedivan, a căror neparticipare cu lucrări la expoziţie s-a făcut simţită.

În schimb, este îmbucurătoare apariţia, şi cu acest prilej, a unor creatori aparţinînd generaţiei mai tinere de afişişti, cum sînt I. Drăgan şi Radu Dan, ale căror lucrări expuse cu această ocazie, deşi inegale ca valoare artistică, au reflectat, în bună măsură, progresul realizat de ei în ultimii doi-trei ani. Se mai cuvin, de asemenea, menţionaţi şi o serie de alţi tineri, ca D. Papaconstantin, V. Craioveanu-Comşa, H. Constantinescu, B. Teodorescu, I. Gherţovici, S. Georgescu.

În rîndurile de faţă nu ne-am propus să facem analize, judecăţi de valoare sau aprecieri de amănunt. Vom arăta totuşi, ca observaţie generală, că expoziţia s-a impus prin acurateţa artistică a majorităţii lucrărilor. Am întîlnit abordate, pe tema dată, o mare diversitate de subiecte: pescuit, vînătoare, sporturi de iarnă, automobilism, camping, etc., în cadrul minunat pe care-l oferă munţii noştri, litoralul, Delta, unele localităţi balneo-climaterice, vestitele noastre podgorii etc.; am găsit apoi multe rezolvări compoziţionale care probează ingeniozitate, un limbaj plastic adecvat genului precum şi mijloace de expresie capabile să reliefeze pregnant ideea de bază. Cu toate acestea destule lucrări au marcat o anume lipsă de inventivitate în găsirea celor mai potrivite elemente care compun imaginea artistică. Prea des s-a repetat, chiar la cei mai valoroşi dintre artişti, imaginea tradiţionalei valize cu etichete colorate, pe care am văzut-o atîrnată de ciocul unui pelican, aşezată la o întretăiere de drumuri, lîngă un indicator de direcţie, lîngă un stop, purtată în mînă (în genul afişelor răscunoscute ale tîrgului internaţional de mostre de la Leipzig) etc. Oare ideea de turism, de excursie, a devenit aşa de săracă încît nu se mai pot găsi şi alte elemente specifice, capabile s-o simbolizeze?

Dar cusurul cel mai însemnat al multor afişe expuse cu acest prilej, l-a constituit, fără îndoială, prea larga lor « universalitate ». Deşi destinate să popularizeze frumuseţile patriei noastre, ca şi noile condiţii de odihnă şi vilegiatură, create în ultimii ani la noi, afişele în cauză vorbeau prea puţin despre ţara noastră. Multe dintre ele erau, în această privinţă, atît de neutre, încît puteau fi tipărite de către oricare altă ţară de pe glob.

Cu aceste sumare observaţii, — la care va trebui să adăugăm şi pe aceea că deşi concursul a fost deschis pictorilor de afişe din întreaga ţară, în expoziţie n-a figurat nici o lucrare aparţinînd vreunui artist din regiuni, — vom considera expoziţia de afişe turistice drept o manifestare artistică de bun augur, interesantă, utilă şi necesară, pe care am dori-o cît mai curînd repetată, eventual pe o temă nouă. Aşteptăm o expoziţie a afişului de cinematograf cel puţin în genul celei deschise, în primăvara acestui an la A.T.M., cu afişele de teatru.

Viorel Oprea

Juriul expoziţiei « Afişul turistic » a atribuit, conform regulamentului concursului, următoarele premii:

I. *I. Molnar* — pentru afişul « Tranzit prin Romînia ».

II. *T. Brînză* — pentru afişul « Delta Dunării ».

III. *L. Alămaru* — pentru afişul « Vizitaţi Romînia ».

Au primit menţiuni, constînd din achiziţionarea lucrărilor, următorii:

— *Hai noroc Constantinescu* — pentru afişul « Vinurile romîneşti ».

— *I. Molnar* — pentru afişul « Romînia în automobil ».

— *C. Papaconstantin* — pentru afişul « Sighişoara ».

— *I. Drăgan* — pentru afişul « Litoralul romînesc ».

— *P. Nazarie* — pentru afişul « Colectivişti, vizitaţi Capitala ».

STEINLEN — UN PRIETEN AL POPORULUI

— Expoziţia retrospectivă de la Paris —

Expoziţia retrospectivă deschisă la « Maison de la Pensée Française » din Paris din iniţiativa Asociaţiei prietenilor lui Steinlen, a trezit un viu interes.

Retrospectiva a înmănunchiat 200 de lucrări valoroase — pictură, desen, stampe, litografii, afişe, prilejuind o amplă trecere în revistă a multiplelor aspecte ale talentului lui Steinlen, a originalităţii creaţiei sale, a concepţiei sale artistice.

Michel Troche face o analiză succintă a lucrărilor din expoziţie, în cadrul unui articol publicat în revista « France Nouvelle », Nr. 791.

Opera lui Steinlen, spune printre altele M. Troche, constituie prin esenţa sa un document uman şi generos al vieţii cotidiene a epocii sale. Steinlen nu se teme de actualitate; el trăieşte din substanţa ei şi o întruchipează mai cu seamă în gravurile sale, a căror difuzare rapidă şi largă corespundea temperamentului său.

Steinlen s-a născut la Lausanne în 1859; el a ilustrat o seamă de publicaţii ca: « Chat Noir », « Mirliton », « Gil Blas », « La Feuille », « Chambard Socialiste » etc. ca şi numeroase lucrări de literatură beletristică ca: poemele lui Jean Richepin, Leon Frapié şi versurile lui Aristide Bruant, unul dintre primii prieteni ai lui Steinlen.

STEINLEN, Ah! Dacă în loc de o pîine aş fi furat *100* de milioane! — *desen*

Steinlen iubeşte sincer poporul, el fixează în imagini vii, proaspete, frămîntările şi suferinţele oamenilor simpli, bucuriile lor fugare. Poet şi observator sensibil, hoinar cu ochiul vigilent, el consemnează zi cu zi, în pînzele şi gravurile sale, aspecte din viaţa şi lupta poporului. Cu privirea atentă şi cu inima sa caldă, plină de dragoste de oameni, el o remarcă pe biata spălătoreasă copleşită de greutatea legăturii de rufe pe care o duce în spinare, pe băieţaşul care pentru un codru de pîine aleargă în bătaia ploii, servind pe unii şi pe

CALEIDOSCOP

alţii; pe femeia care distribuie pîine, pe muncitorii terasieri revenind de la lucru, sleiţi de oboseală, pe plăpînda florăreasă sau perechea de îndrăgostiţi visători.

Steinlen nu este un simplu observator. În desenele sale capătă glas revolta. Generozitatea sa îi insuflă ură împotriva celor ce împilează poporul.

« Viaţa nu se desfăşoară aşa cum ar trebui », spunea el unui prieten. Steinlen nu poate suferi pe sergentul de stradă, arogant şi îngust la minte, păzitor al unei false libertăţi, nici pe omul de finanţe, ghiftuit, care slobozeşte praf de puşcă asupra manifestanţilor, nici pe iezuitul puhav şi nici pe generalul cu cizme care împilează pe cei din colonii... Dragostea sa pentru popor se reflectă şi din gîndurile sale împărtăşite unui alt prieten, căruia îi scria:

« Totul ne vine de la popor, datorăm totul poporului; noi nu sîntem decît purtătorul său de cuvînt ».

François Jourdain, autorul unei monografii consacrată lui Steinlen, apreciază astfel spiritul revoluţionar al artistului:

« Ca mulţi artişti ai vremii sale, Steinlen este mai mult un revoltat decît un revoluţionar. El ştia bine ceea ce ar trebui distrus, dar dincolo de aceasta, viziunea sa asupra viitorului era neprecisă. Totuşi întruchipările indignării sale cuprind o reală forţă revoluţionară ».

Expoziţia retrospectivă de la « Maison de la Pensée Française » a mai cuprins o seamă de interesante afişe printre care o admirabilă frescă intitulată: « Strada » în care Steinlen înmănunchează, într-o compoziţie suplă şi clocotitoare de viaţă, toate personajele sale.

În lucrările sale: litografia « Strada Caulaincourt », acvafortele: « Tomberonul » şi « Cîntăreaţa străzii » arta sa, mai mult sugestivă decît incisivă, atinge un înalt nivel.

Anatole France, bun prieten al lui Steinlen, a spus:

« Specificul talentului lui Steinlen îl constituie sinceritatea, o sinceritate aspră, puţin primitivă, iar opera sa are o măreţie îmbinată cu duioşie ».

STEINLEN, Iarna — *desen*

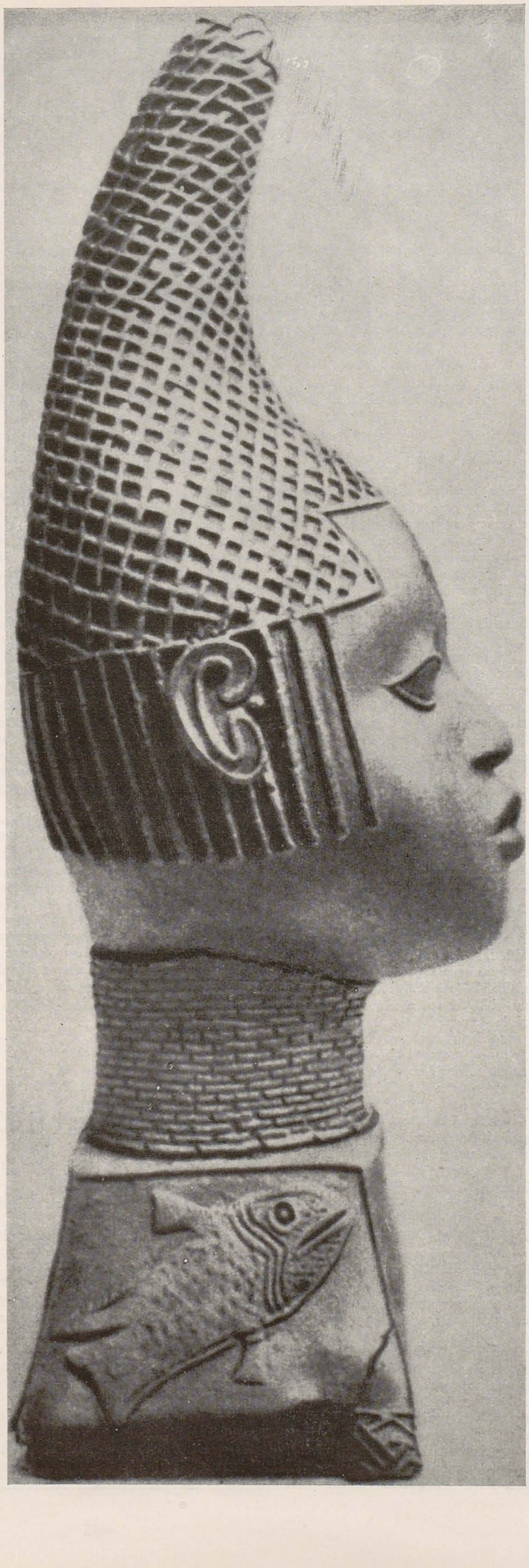

Cap de femeie

SCULPTURA NIGERIANĂ

Burchard Brentjes consacră în paginile revistei «Bildende Kunst» (Nr. 1—1961) un amplu articol capodoperelor vechii sculpturi nigeriene.

Deşi au existat o seamă de oameni de ştiinţă care au acordat vechilor creaţii artistice ale Africei o înaltă preţuire, totuşi precumpănitor a fost pînă nu de mult mitul «misiunii civilizatoare a albilor», al « binefăcătorului european », care a adus negrilor primitivi cultura. Aceste teorii false, invocate de către colonialişti în sprijinul justificării dominaţiei lor, au fost favorizate de faptul că operele de artă africane erau făurite în marea lor majoritate din lemn sau alte materiale puţin durabile, astfel că vechile tradiţii de artă au rămas aproape necunoscute, din lipsă de vestigii.

Minunatele măşti rituale şi de dans dau impresia unei arte contemporane. Descoperirile arheologice din ultima vreme au arătat că această artă a lemnului, a culorii şi a penelor este străveche.

În Algeria de Sud, în regiunile lipsite de apă ale Saharei, arheologii francezi au descoperit printre miile de efigii în piatră şi trei măşti de dans africane, pictate pe piatră, datind de cel puţin 3.500 de ani. Este probabil că în acea epocă Algeria de Sud a fost locuită de o populaţie africană care făurea cu măiestrie asemenea măşti de dans.

Capodoperele cele mai însemnate ale acestei arte a Africei Occidentale îşi au originea în sudul Nigeriei, în Ife şi Benin. Ife, reşedinţa zeilor Yoruba, era considerat, după tradiţiile locale, ca un centru religios al imperiului Yoruba, din secolul al XIII-lea pînă în secolul al XV-lea. Benin-ul îi luă apoi locul. Pînă la sfîrşitul secolului al XIX-lea, Benin-ul a fost o strălucită capitală africană, cu minunate clădiri şi cu puternice artere comerciale spre Africa de Nord.

O cronică de călătorie a unui olandez din secolul al XVIII-lea descrie evocator Curtea regelui din Benin. Curtea palatului, de formă pătrată, era vastă cît oraşul Harlem. Ea era înconjurată de un zid puternic, ca şi zidul care împrejmuia oraşul. În curtea imensă erau mai multe palate şi alte clădiri, legate prin galerii impunătoare, pătrate, tot atît de vaste ca şi bursa din Amsterdam. Galeriile, de dimensiuni diferite, se sprijineau pe stîlpi înalţi, acoperiţi cu plăci de aramă, pe care erau gravate artistic fapte eroice de arme. Cronica mai evocă o seamă de detalii arhitectonice, de ornamente rafinate ale acoperişurilor în formă de turn, de elemente decorative înfăţişînd realist păsări şi chipuri de oameni, făurite din metal şi fildeş.

Din toată această splendoare au rămas puţine vestigii. În 1897 s-a năpustit asupra Benin-ului o expediţie militară engleză, cu arme cu tir rapid şi tunuri. Ei au ocupat oraşul, l-au prădat, prefăcîndu-l în ruină şi cenuşă.

Obiectele de artă din alamă şi fildeş, prădate de soldăţimea colonialiştilor, au rătăcit din mînă-n mînă şi s-au împrăştiat. O parte din pradă a ajuns la British Museum din Londra, iar alte obiecte de preţ, răzleţite prin muzee europene, vorbesc despre strălucirea vechii arte a Africei.

Sculpturile în bronz şi teracotă din Ife provin din temple vechi şi din palatul regal. Portretele femeilor sînt de o rară frumuseţe.

Nomenclatura, legată de legende, mai este încă îndoielnică; ea nu poate determina cu destulă precizie perioada căreia îi aparţine această artă.

Cercetători ca William M. F. Petrie, Frobenius, Adams s-au străduit să lămurească problema precursorilor sculpturii Africei Occidentale. Astfel, W. Petrie vorbeşte despre o derivare a acestei arte din arta egipteană a secolului V înaintea erei noastre. Frobenius consideră că această artă s-a inspirat din arta antică, iar Adams consideră că bronzurile din Ife au un caracter particular Se citează, de asemenea, anumite influenţe romane, emigraţia nubienilor în Africa Occidentală şi chiar tradiţia Yorubei aminteşte de o emigraţie din Nordul Egiptului. De altfel, în cadrul cultului practicat în Nigeria se fac simţite o seamă de influenţe egiptene.

Se poate afirma cu siguranţă că arta Africei Occidentale nu este o artă izolată, fără conexiune cu alte influenţe. Este o artă înfloritoare în cadrul culturii universale, totuşi, pînă astăzi, se ştie foarte puţin despre aceste legături culturale.

Şi această lipsă este o consecinţă a colonialismului, care a frînat un studiu mai amplu al culturii popoarelor africane. Doar descoperiri întîmplătoare vorbesc despre vechimea sculpturii Africei Occidentale. La cotul Nigerului, în localitatea Nok au fost găsite sub straturile aluvionare, la o adîncime de 8 m., cinci figuri în teracotă, datînd din primul mileniu înaintea erei noastre. La Jemaa (la o depărtare de 24 km. de Nok) a fost descoperită o figură identică. La Igbon, în sudul Nigeriei, au fost găsite sculpturi care vădesc influenţa culturii indiene.

Totuşi, majoritatea operelor de artă ale Africei Occidentale provin din Benin, unde s-a dezvoltat în mod deosebit arta alămăriei care a atins apogeul în secolul al XVI-lea. Figurile de femei au multe puncte comune cu arta din Ife. Chipurile bărbaţilor sînt lucrate cu mai puţină fineţe, ele reprezentînd îndeobşte regi din Benin, în veşmintele lor de ceremonie. Se relevă cu deosebire plăcile de alamă şi talerele care au servit de ornamente palatelor regilor ca şi templelor, opere ce constituie adevărate cronici plastice ale evenimentelor istorice şi ale cultului. Întrucît aceste vestigii sînt disparate, tălmăcirea lor este mai dificilă. Aşa, de pildă, o placă de alamă în relief înfăţişează victoria repurtată de regele Benin-ului asupra locuitorilor din Igbon (1515-16), alte piese vorbesc despre ciocniri cu europenii.

Arta nigeriană constituie un îndemn pentru artiştii, cercetătorii pe tărîmul artei şi amatorii europeni, de a nu limita cercetările lor numai la realizările de artă ale Europei.

Ca şi arta europeană, operele de artă ale popoarelor din Asia şi Africa sînt părţi ale omenirii şi ale culturii ei, fracţiuni ale umanităţii care luptă în comun pentru pace, libertate şi progres.

Cap de femeie

Vînător

Mască de fildeş

PETER MLADENOV—UN ARTIST CETĂȚEAN

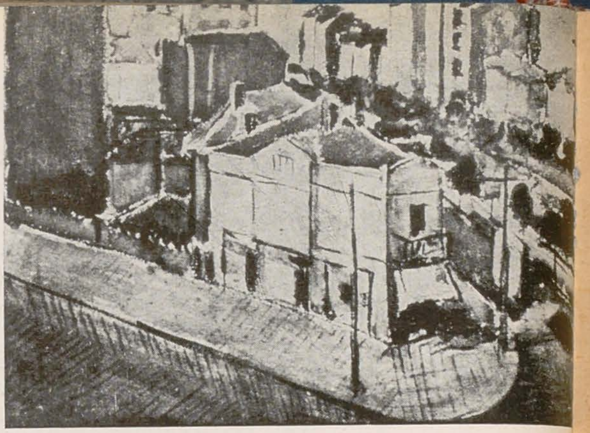

PETER MLADENOV, Vedere din Sofia — *ulei*

La Sofia a fost sărbătorită aniversarea a 50 de ani de activitate și a 70 de ani de viață a lui Peter Mladenov, artist emerit.

Cu prilejul acestei aniversări a fost organizată o expoziție retrospectivă, oglindind etapele străbătute de pictor, a cărui artă este cu mult interes studiată de tinerele generații de pictori din R. P. Bulgaria.

În revista « La Bulgarie Nouvelle », Nr. 11—1960, G. Zakhariev a publicat un articol despre viața și opera lui P. Mladenov, ale cărui însușiri artistice deosebite se îmbină atît de armonios cu o înaltă conștiință de luptător pentru libertate, cu un înflăcărat patriotism.

« Prima expoziție a lui Mladenov — consemnează Zakhariev — a avut loc în 1913. Aprecierile laudative ale criticii oficiale nu-l impresionează de fel pe artist, iar arta burgheză în general nu-l interesa. Mladenov se alătură curînd militanților mișcării muncitorești.

După această primă expoziție, timp de mulți ani pictorul nu-și mai expune lucrările. În acea vreme Mladenov l-a cunoscut pe Dimitrie Blagoev, promotor al socialismului în Bulgaria, a cărui influență a contribuit în mare măsură la formarea progresistă a pictorului.

După reprimarea insurecției muncitorești și țărănești din septembrie 1923, Peter Mladenov este nevoit să ia drumul surghiunului. În 1940 a avut loc cea de a 2-a expoziție a lui Mladenov. Lucrările sale fură deosebit de apreciate de către artiștii progresiști bulgari. Dar numai după 9 septembrie 1944, data instaurării puterii populare în R. P. Bulgaria, marile calități de peisagist ale lui Mladenov au fost apreciate la justa lor valoare.

În lunga sa carieră, Mladenov nu a abdicat niciodată de la principiile sale în materie de artă. Înzestrat cu un simț dezvoltat al formei și culorii, el se afirmă în mod deosebit de la primele sale acuarele, ca un artist cu o viziune originală, stăpîn pe mijloace de expresie personale.

Credincios concepției sale despre lume, el creează o operă deosebit de unitară în care doar tehnica perfecționată de-a lungul anilor marchează deosebiri între lucrările din vremea debutului și cele ale maturității.

Mladenov disprețuiește efectele și pitorescul în sine al ambianței înconjurătoare; el preferă să întruchipeze în pînzele sale aspecte ale vieții omului simplu.

Mladenov se străduiește să exprime într-o viziune largă contradicțiile societății burgheze, suferințele oamenilor muncii. Consecvent concepției sale realiste despre artă, el urmărește să redea palpabil formele, cele trei dimensiuni ale materiei tratate. În strădania de a comunica un conținut de idei, artistul ajunge la un colorit deosebit de original care dă mai curînd impresia pînzei în ulei decît a estompărilor vaporoase ale acuarelei.

Nu s-ar putea spune că, din punct de vedere cantitativ, activitatea artistică a pictorului în cei 50 de ani a fost deosebit de bogată. Dar, sub acest raport este mai curînd vorba despre o virtute decît despre o deficiență a talentului său. Mladenov nu a coborît niciodată arta sa la nivelul unei meserii lucrative — subliniază în articolul său Zakhariev. El se avîntă cu pasiune în căutarea soluției unor probleme care-l preocupă permanent. Deseori întrerupe lucrul din pricina unui detaliu pe care altul nu l-ar remarca, reluînd apoi activitatea, cu perseverență, pînă la obținerea efectului dorit.

În ciuda tuturor privațiunilor și a suferințelor îndurate sub regimul monarho-fascist, respectul său pentru artă îi interzisese de a se coborî pînă la rolul unui vulgar negustor de tablouri. El nu a făcut niciodată comerț cu arta sa. Mladenov nu a vîndut niciodată tablourile sale vreunor persoane care nu se puteau afirma prin altceva decît prin banii lor.

Retrospectiva lui Peter Mladenov a constituit un admirabil prilej de a cuprinde în ansamblu opera unui autentic creator în domeniul artelor plastice, operă care poate arăta tinerelor generații cum să slujească poporul cu cinste și abnegație ».

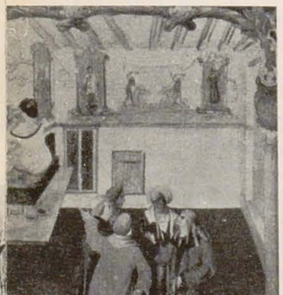

CODUL BEHEM, « *Pictorul* »

MINIATURILE LUI BALTHAZAR BEHEM

În cadrul publicațiilor « Comorile de artă poloneză » a apărut recent o prețioasă lucrare — « Codul Behem », plină de prospețime și vioiciune, inițial denumită « Codex Picturatus », al cărui manuscris aparține Bibliotecii Jagelone din Cracovia.

Jerzy Stajuda a publicat în revista « La Pologne », Nr 1—1961, un documentat articol despre această valoroasă lucrare a lui Behem, revelatoare pentru arta din perioada Renașterii poloneze, articol din care redăm cîteva extrase.

« Balthazar Behem sau Bem terminase în anul 1505 manuscrisul căruia îi închinase mulți ani de muncă, fără însă a-l semna. În calitatea sa de scrib municipal, Behem întocmi pentru Consiliul Municipal din Cracovia un interesant manuscris, reunind într-un mănunchi artistic ilustrat copiile tuturor privilegiilor urbane ca și Statutele Corporațiilor. Manuscrisul denotă o pregătire temeinică a autorului ei, imaginație, meșteșug artistic. Caligrafia este remarcabilă și manuscrisul este ilustrat de 27 de miniaturi, numeroase ornamente florale, letrine și vignete.

Lucrarea suscită o puternică impresie sub raport artistic. Manuscrisul cuprinde o seamă de miniaturi, adevărate creații de pictură de gen, a căror valoare depășește nivelul artistic al creațiilor similare din Europa centrală din acea perioadă.

Manuscrisul este remarcabil prin bogăția formelor, prin frumusețea coloritului și armonia compozițiilor concentrate pe un spațiu atît de restrîns.

Miniaturile lui Behem evocă plastic viața burgheziei cracoviene din secolul al XVI-lea. Ele conțin un bogat material istoric și un îndreptar pentru cunoașterea moravurilor ca și a costumelor epocii. În afara părții descriptive, manuscrisul cuprinde o seamă de elemente satirice, aluzii malițioase, spirituale, care pot fi descifrate prin intermediul unor simboluri, la modă în acea vreme, simboluri care au fost pe deplin clarificate de către cercetătorii zilelor noastre.

Burghezia Cracoviei a fost puternică și bogată în acel « veac de aur ». Căile comerciale ale Poloniei se ramificau înspre toate țările Europei.

Pictorul era și el considerat un meșteșugar iscusit; el aparținea unei bresle și era obligat să străbată, pe jos, orașe și tîrguri, în căutare de modele de inspirație și tehnică nouă.

Din miniatura-tablou « Pictorul », se degajă mîndria de a aparține acestei bresle. Coloritul este viu, hainele vizitatorilor care comentează opera tînărului pictor sînt minunat nuanțate. Umbrele sînt repartizate cu măiestrie ca și gradația tonurilor.

Talentul artistului excela în a da un nou conținut formelor vechi. Behem îmbină prospețimea compoziției cu vechile tehnici verificate.

Artistul creează impresia luminii cu ajutorul unor linii subțiri, aurii, cutele draperiilor sînt rigide ca în operele gotice; pe fundal se întrezărește un peisaj vag, vestitor parcă al picturii viitoare. Acest peisaj nu poartă pecetea realismului, dar interioarele sînt studiate cu multă migală, ca de pildă în tablourile reprezentînd atelierul cismarului sau al croitorului.

În aceste lucrări elementul psihologic, hazul situațiilor sînt redate la un nivel artistic autentic.

Pictorul a omis să semneze manuscrisul și sînt foarte numeroși pretendenții la gloria creatorului manuscrisului Behem. Maestrul Behem a avut multe ajutoare și ar fi posibil ca printre miniaturile provenind din atelierul său cîteva să nu fie chiar ale lui Behem. Toate miniaturile sînt de un înalt nivel artistic.

În timpul invaziei hitleriste, manuscrisul a fost transportat de la Biblioteca jagelonă, unde se afla din anul 1825, la primăria din Cracovia și apoi a fost ridicat de către fasciști. La terminarea războiului manuscrisul a putut fi salvat.

Publicarea recentă a « Codului Behem » în seria « Comorile de artă poloneză » constituie un însemnat aport la valorificarea tezaurului artistic al poporului polonez ».

CALEIDOSCOP

Munca omului devine un subiect al pictorilor, un nou motiv de inspirație. Era greu, dealtfel, să întîlnești la tot pasul « sfinți », în timp ce, printre cunoscuți, era ușor de întîlnit, în orice zi, topitori de metale, tăbăcari etc.

CONSFĂTUIREA ORGANIZATĂ DE REVISTA «ARTA PLASTICĂ» CU ARTIŞTII CLUJENI

De curînd a avut loc la Cluj, în cadrul Filialei U.A.P., o discuţie cu artişti plastici, critici de artă, arhitecţi şi ziarişti, discuţie organizată de redacţia revistei « Arta Plastică » în legătură cu unele probleme ale creaţiei plastice.

Participanţii au fost invitaţi să-şi exprime părerea despre problemele artei contemporane, precum şi despre problema sintezei dintre arhitectură şi arta plastică.

Reproducem fragmente din această discuţie.

Abody Nagy Bela şi-a exprimat în cuvîntul său părerea că atunci cînd se discută despre arta contemporană trebuie mai întîi precizată poziţia de pe care se discută. « De exemplu, în primii ani după Eliberare, au avut loc la noi multe discuţii în legătură cu dezvoltarea artei noastre în ceea ce priveşte conţinutul şi forma ei, emiţîndu-se uneori părerea că arta noastră nu este o artă modernă, înţelegîndu-se prin modern şi contemporan curentele moderniste apărute în arta Apusului după impresionism. Aş dori să accentuez că noţiunea de artă contemporană poate fi clar înţeleasă doar dacă ne plasăm pe poziţiile ideologiei marxist-leniniste, care axează creaţia artistică pe reflectarea realităţii obiective, pe reflectarea fenomenelor transformatoare ce se petrec în urma eforturilor uriaşe ale unei mari părţi a omenirii pentru a creea o orînduire socială avansată. Arta reflectă realitatea, viaţa şi cînd se pune problema artei contemporane, în nici un caz nu putem fi de acord cu ideea emisă de teoreticienii burghezi care consideră că arta contemporană se caracterizează prin formă în mod exclusiv. Fiecare gen artistic îşi are specificul său care, fără nici o îndoială, determină modul de redare a conţinutului. Pentru a transmite idei, arta plastică foloseşte alte mijloace, alt limbaj decît muzica, literatura sau teatrul. Dar ideea şi comunicarea ei rămîn întotdeauna în centrul creaţiei artistice, astfel încît conţinutul sau mai bine zis ideea, exprimată într-o formă adecuată, determină caracterul de contemporaneitate al artei. Se poartă discuţii aprinse în jurul noţiunii de « modern » şi « contemporan », şi aceasta nu fără temei. Opera unor artişti progresişti din Apus conţine o serie întreagă de elemente de formă ermetice care fac ca operele lor, deşi avînd la bază o idee progresistă, să nu fie accesibile maselor largi. Deci folosirea nejustificată a unor elemente de formă are, de multe ori, ca rezultat o artă care nu mai este înţeleasă de masele largi cărora arta trebuie să li se adreseze în primul rînd. »

Ocupîndu-se de problema formării gustului estetic, vorbitorul a arătat că « trebuiesc folosite toate mijloacele posibile pentru educaţia estetică a maselor largi, predarea desenului în şcolile medii — spre exemplu — rămînînd o necesitate stringentă. Educarea gustului pentru frumos trebuie să se facă pe toate căile. Frumosul să fie prezent peste tot, atît în formele lui majore, cît şi în realizarea tuturor obiectelor, în tot ceea ce-l înconjoară pe om. Dar o condiţie esenţială pentru a îndeplini acest lucru este, în primul rînd, ridicarea însăşi a nivelului creaţiei noastre artistice, adîncirea conţinutului de idei, îmbogăţirea limbajului plastic, pentru a putea transmite cît mai direct, cît mai clar, cît mai limpede ideea respectivă ».

« În ceea ce priveşte arta contemporană — a spus criticul *Daniel Popescu* — cred că esenţial în aprecierea unei arte este conţinutul uman al artei respective, opera de artă trăind prin umanismul ei. O altă problemă care frămîntă lumea artistică este problema sintezei dintre arhitectură şi artele plastice. Am remarcat în mod deosebit acest lucru cu prilejul unei recente călătorii în U.R.S.S. Mi s-au părut extrem de semnificative discuţiile ce se duc între institutele de artă decorativă « Repin » şi « Vera Muhina » din Leningrad, cu privire tocmai la sinteza dintre arhitectură şi artele plastice. Arhitectura epocii, corespunzătoare spiritului epocii, arhitectura nouă trebuie să contribuie la educaţia artistică a omului. Pentru a răspunde în mod practic acestei necesităţi, stilul de muncă va trebui să se schimbe începînd chiar de la procesul de elaborare al proiectelor, colaborarea strînsă între arhitecţi, pictori, sculptori şi graficieni constituind o condiţie sine qua non pentru realizarea acestei sinteze. Căci nu poate fi în nici un caz vorba de o aplicare a unor opere de pictură sau grafică pe pereţii « oferiţi de arhitecţi », ci mai de grabă de un consens intim, strins, organic între arhitecţi şi artişti plastici. Cred că astfel se va putea ajunge la unitatea de viziune care constituie primul pas spre cristalizarea stilului epocii noastre. În momentul de faţă este necesară o acţiune de întărire a secţiilor decorative din şcolile şi institutele de artă plastică, dacă nu chiar reprofilarea învăţămîntului artistic. Nu este vorba de nişte măsuri de ordin administrativ, ci de orientare şi de perspectivă ».

« Datorită orientării partinice — a spus *Elas Leonid*, muzeograf, — arta noastră a trecut pe un făgaş nou, înlăturînd balastul diferitelor curente străine concepţiei noastre despre artă; totuşi mai sînt încă artişti care abordează o tematică nouă, folosind formule plastice învechite, întîlnite în arta burgheză din perioada dintre cele două războaie mondiale. Cred, a continuat vorbitorul, că arta contemporană poate fi numai arta realistă, care oglindeşte sentimentele, gîndurile, năzuinţele omului contemporan. Artistul avînd o conştiinţă şi o orientare partinică poate să-şi exprime ideile prin mijloace plastice pe înţelesul maselor. Cu privire la sinteza dintre arhitectură şi artele plastice cred că nu se folosesc pe deplin posibilităţile decorative pe care le oferă materialele moderne de construcţii. Lasă de dorit, în mod special, colaborarea dintre arhitecţi şi artiştii plastici. Din cauză că multe creaţii de pictură monumentală nu ţin seamă pînă la capăt de natura clădirii, lucrarea respectivă de pictură monumentală nu este în armonie cu ansamblul arhitectonic. De aceea, după părerea mea, cred că este necesară o colaborare strînsă între toţi creatorii edificiului arhitectonic, încă din momentul proiectării ».

A luat apoi cuvîntul *Iacobi Cristian*, arhitect. «Mă voi referi la problemele discutate aşa cum sînt ele înţelese de un arhitect din tînăra generaţie. În ceea ce priveşte noţiunea de modern, ea se mută o dată cu epoca respectivă, în funcţie de aceasta. Este însă evidentă diferenţa dintre noţiunea de « modernism » şi cea de « modern ». Arta abstractă este modernism. Să nu uităm că întotdeauna arta şi mai ales arhitectura au fost copilul timpului respectiv, expresia acelei epoci. O construcţie din 1600 nu mai poate fi zidită în 1900. Ce ne indică aceasta? Că arta este întotdeauna exprimarea gîndurilor, a idealurilor societăţii respective. Ca arhitecţi, trebuie să preluăm tot ce este bun şi valabil din epoca respectivă. Educaţia pe care am primit-o ne dă posibilitatea să privim lucrurile printr-o prismă ideologică justă şi să putem astfel înţelege unele aspecte ale arhitecturii actuale, care sînt expresii ale unei etape noi.

Nu trebuie uitat că noi am moştenit de la regimul burghezo-moşieresc un fond de construcţii foarte redus; noi trebuie să remediem cît se poate de repede situaţia lăsată de regimul burghez.

Problema trebuie privită prin prisma continuului. Arhitectura va rămîne valabilă şi pentru generaţiile viitoare, dacă va reuşi să exprime pe deplin năzuinţele epocii.

Sinteza dintre arta plastică şi arhitectură este o problemă care preocupă deopotrivă pe arhitecţi şi artiştii plastici. Aş ruga pe pictori şi sculptori să nu ne judece ci să vină să ne ajute.

În ceea ce priveşte posibilitatea unei colaborări rodnice între arhitecţi şi artişti plastici, a continuat Iacobi Cristian, cred că practica de vară ar putea constitui un cadru prielnic. S-ar putea ca această practică să se facă în laboratorul de arhitectură unde artistul plastic împreună cu arhitectul să studieze coloritul detaliilor, organizarea ansamblului cromatic. Ar fi de dorit ca asemenea colective complexe să studieze de la începutul proiectării un complex de ansambluri, pentru ca el să formeze un tot unitar.»

Ervin Ditroi, critic de artă, s-a referit în mod deosebit la problema stilului în arhitectură. « Un stil în artă, un stil al unei epoci nu apare de la o zi la alta, nici măcar în cîteva decenii. Cred că ar trebui să ne preocupe serios problema legării artelor plastice de arhitectură. Edificiile realizate în această perioadă rămîn viitorului. Valoarea estetică a construcţiilor noastre care se ridică acum în număr atît de mare la fiecare pas să fie pentru noi o preocupare permanentă. Semnificativ este faptul că un număr însemnat de artişti plastici nu se mai mărginesc la stricta lor specialitate, ci încep să se ocupe şi de alte genuri de artă plastică, de problema închegării, a întrepătrunderii, a contopirii lor ».

« Caut să fiu contemporan în felul în care cred că înseamnă a fi contemporan, adică

încerc să reflect idealurile şi frămîntările oamenilor de astăzi, a spus *Mircea Vremir*, în legătură cu arta contemporană. Dacă reuşesc sau nu să fiu contemporan în creaţia mea, aceasta e în funcţie de talentul pe care-l am şi de participarea mea la făurirea vieţii noi în ţara noastră. Mărturisesc că mă las uneori furat de culoare. Îmi amintesc că într-o călătorie la Leningrad m-am oprit în Muzeul «Ermitaj» în faţa unui tablou de Rembrandt. Datînd din sec. XVII, opera lui emoţionează şi acum pentru că deşi frămîntările artistului sînt exprimate printr-o temă biblică, opera sa reflectă idealurile înalte şi gîndirea epocii în care a trăit. Pentru reprezentanţii curentelor postimpresioniste, pentru adepţii modernismului, culoarea reprezintă nu un mijloc, nu o posibilitate de a reda un sentiment, de a exprima un conţinut, ci un scop în sine. În arta noastră de după 23 August asemenea aspecte sînt din ce în ce mai rar întîlnite».

În continuarea discuţiei a luat cuvîntul *Mircea Bălău*. «Artiştii caută soluţii pentru ca arta lor să fie cît mai puternic ancorată în contemporaneitate, lucru realizabil numai dacă înţelegem idealurile acestei societăţi, dacă ele trăiesc în noi, dacă avem ceva de spus. Cei care caută să creeze o artă contemporană trebuie să se gîndească în primul rînd la conţinut, deşi forma subordonată acestui conţinut are o importanţă de prim rang în exprimarea acestuia. În ceea ce priveşte sinteza dintre artele plastice şi arhitectură, a continuat vorbitorul, chestiunea care se pune în momentul de faţă atît de acut a fost deseori prezentă în istoria artelor. Fără îndoială că se va ajunge la o formă ideală a sintezei între artele plastice şi arhitectură. Se va ajunge să se creeze un cadru de viaţă cît mai armonios şi cît mai frumos».

Tot despre arta contemporană a vorbit şi *Aldan Moise*. «Pentru ca opera de artă să poarte pecetea contemporaneităţii nu este suficient să abordezi un subiect care să reprezinte un muncitor cu lingura de turnat în mînă. Nu e suficient să reprezinţi un ţăran conducînd un tractor. Toate acestea nu spun nimic dacă în tablou nu apare omul nou, cu psihologia nouă, stăpîn conştient al uneltei cu care lucrează şi nu servul ei, dacă în tablou nu apare ţăranul de tip nou al societăţii socialiste».

Aurel Ciupe, în cuvîntul său, s-a referit în mod special la necesitatea şi căile de pătrundere ale frumosului în viaţa de toate zilele, la raportul dintre artele plastice şi celelalte forme de artă din viaţa cotidiană. «Am fost în 1955 în R. D. Germană şi am vizitat cea de a 4-a expoziţie de la Dresda, expoziţie unde, alături de pictură, sculptură şi grafică, era expusă artă decorativă şi aplicată de toate genurile. Am rămas surprins de faptul că alături de celelalte genuri ale artei plastice se afla expusă şi arta aplicată. Mi s-a explicat că o asemenea experienţă avea loc pentru prima oară, şi că reuşita acestei încercări a fost deplină deoarece se caută ca cerinţele de ordin estetic ale oamenilor muncii să fie total satisfăcute, începînd de la obiectul de uz casnic pînă la cele mai înalte forme de artă. Există acolo ca şi în alte ţări socialiste de altfel o preocupare intensă pentru dezvoltarea artelor aplicate. Cred că şi la noi ar trebui să se acorde artei aplicate o mai mare atenţie. Ar fi necesară din capul locului o strînsă colaborare între arhitect, proiectant, freschist, decorator.

CRONICA

În luna ianuarie a.c., la Muzeul de Artă şi Istorie — Secţia de stampe — din Geneva, a fost organizată expoziţia «Gravura contemporană din Republica Populară Romînă». Au fost expuse 114 lucrări semnate de artişti ca: Gheorghe Adoc (n. 1926), Andrassy Zoltan (n. 1910), Corina Beiu Angheluţă (n. 1919), Gheorghe Boţan (n. 1929), Geta Brătescu (n. 1926), Vasile Celmare (n. 1931), Marcel Chirnoagă (n. 1930), Eva Cerbu (n. 1924), Ştefan Constantinescu (n. 1898), Cornelia Daneţ (n. 1929), Vasile Dobrian (n. 1912), Emilia Dumitrescu (n. 1921), Ana Iliuţ (n. 1913), Gheorghe Ivancenco (n. 1914), Hortensia Puia Masichievici (n. 1917), Natalia Matei (n. 1916), Iosif Matyás (n. 1930), Gheorghe Naum (n. 1907), Iulian Olariu (n. 1922), Marcel Olinescu (n. 1896), Jules Perahim (n. 1914), Mariana Petraşcu (n. 1915), Eugen Popa (n. 1919), Victor Sylvester (n. 1930), Gy Szabo Bela (n. 1905), Gheorghe Şaru (n. 1920), Traian Vasai (n. 1929), Clarette Wachtel (n. 1926).

Între 1 şi 30 ianuarie a.c., la Muzeul de Istorie din Călăraşi, a fost deschisă o expoziţie de gravură organizată de către Muzeul de Artă al R.P.R. Expoziţia a cuprins 62 de lucrări, semnate de artişti ca: Ethel Lucaci Băiaş, Mircea Bălău, Gheorghe Boţan, Corina Beiu Angheluţă, Geta Brătescu, Eva Cerbu, Vasile Celmare, Marcel Chirnoagă, Lucia Cosmescu, Cornelia Daneţ, Emilia Dumitrescu, Feszt Laszlo, Hans Hermann, Hora Coriolan, Ana Iliuţ, Gheorghe Ivancenco, Vasile Kazar, Natalia Matei, Hortensia Puia Masichievici, Gheorghe Naum, Iulian Olariu, Marcel Olinescu, Jules Perahim, Mariana Petraşcu, Natalia Rusu, Nicolae Săftoiu, Gy Szabo Bela, Iosif Tellman, Traian Vasai, Clarette Wachtel, Victor Zemlicka. O parte dintre lucrările acestei expoziţii au fost expuse, în cursul lunii ianuarie a.c., şi la Căminul cultural din Urziceni, Regiunea Bucureşti.

În luna ianuarie a.c., Republica Populară Romînă a participat la «Expoziţia bienală internaţională de artă plastică» de la New Delhi — India, cu 12 lucrări de pictură. La această expoziţie au figurat tablourile: «Flori», de Dumitru Ghiaţă (n. 1888); «Peisaj din Dolj», de Henri Catargi (n. 1894); «Peisaj cu Casa Scinteii», «Peisaj petrolifer» şi «Natură moartă», de Alexandru Ciucurencu (n. 1903); «Portret de fată» şi «Veneţia», de Corneliu Baba (n. 1906); «Tipografie ilegală», de Ştefan Szonyi (n. 1913); «Oţelarii», de Gheorghe Şaru (n. 1920); «Betoniştii», de Gheorghe Spiridon (n. 1923); «Baraj în construcţie», de Constantin Crăciun (n. 1928); «Peisaj din Hunedoara», de Constantin Blendea (n. 1929).

La 5 februarie a.c., la Muzeul de Artă din Cluj, s-a deschis expoziţia retrospectivă a pictorului Gheorghe Petraşcu (1872—1949). Majoritatea lucrărilor expuse cu acest prilej au fost prezentate în anul 1960, la cea de a XXX-a expoziţie bienală de la Veneţia. La retrospectiva din Cluj, au figurat însă şi o serie de lucrări aparţinînd atît colecţiei Muzeului de Artă din Cluj cît şi unor colecţii particulare din localitate. Expoziţia a cuprins 52 de picturi, — portrete, scene de interior, peisaje şi naturi moarte, — proprietatea unor muzee ca: Muzeul de Artă al R.P.R., Muzeul de Artă din Cluj, Muzeul Brukenthal din Sibiu, Muzeul Zambaccian din Bucureşti, precum şi a unor colecţii dintre care menţionăm: «Elena şi Dr. I. N. Dona», «Acad. Prof. G. Oprescu», «Mariana şi Arh. Gh. Petraşcu», «O. Moşescu», «Dr. I. A. Siligeanu», «M. Weimberg», «Dr. O. Fodor». Începînd cu data de 14 martie a.c., expoziţia retrospectivă a pictorului Gh. Petraşcu a fost deschisă şi la Muzeul Brukenthal din Sibiu.

În cinstea alegerilor de la 5 Martie a.c., colectivul Secţiei de Artă a Muzeului Regional Braşov, a organizat două expoziţii de grafică contemporană; o expoziţie a avut loc la Casa alegătorului nr. 15, din str. I. P. Pavlov, iar cealaltă expoziţie la Clubul C.F.R. — Casa alegătorului nr. 14. Lucrările expuse cu acest prilej aparţin unor graficieni valoroşi din ţara noastră; imaginile create de ei reflectă aspecte diferite ale construcţiei socialiste.

În cinstea zilei de 8 Martie, comisia de femei de pe lîngă Uniunea Artiştilor Plastici şi Fondul Plastic din R.P.R., a organizat cîteva expoziţii de artă plastică în Bucureşti. Astfel, între 8 şi 21 martie a.c., a fost deschisă în incinta Casei Prieteniei Romîno-Sovietice — ARLUS — din Capitală, o expoziţie de pictură, grafică şi sculptură totalizînd un număr de 77 lucrări, — compoziţii şi portrete. Dintre pictorii noştri au expus cu acest prilej: Lidia Agricola, Ana Azvadurova Ciucurencu, Cleopatra Abulius, Aurel Cojan, Olga Copăceanu, Cici Constantinescu, Renata Duncan, Constantin Dipşe, Jeniţa Ghica, Ilica Veturia, Corina Lecca, Sever Mermeze, Georgeta Năpăruş, Ioana Olteş, Iustina Popescu, Ileana Rădulescu, Eugenia Ştefănescu, Stoica Răzvan, Alexandrina Sberea, Diana Schor, Ştefan Szönyi, Elena Uţă, Elena Urdăreanu Herţa, Vera Veselovski Niţescu; dintre sculptori au expus: Constantin Baraschi, Zoe Băicoianu, Violeta Belici, Lucreţia Bugeac, Linica Călin Els, Lazăr Dorio, Patriciu Mateescu, Mihail Laurenţiu, Olga Porumbaru, Victor Roman, Anca Săvulescu, Elena Serova, Constantin Schirliu, Olga Smolenschi, Ion Vlasiu, Veturia Ilica; iar dintre graficieni au expus: Mina Bick Wepper, Geta Brătescu, Amelia Cononov Ionescu, Lucia Cosmescu, Eva Cerbu, Ana Iliuţ, Eugenia Iftodi, Maria Manolescu, Puia Masichievici, Elvira Micoş, Lidia Mihăescu, Natalia Matei, Tia Peltz, Constantin Plăcintă, Natalia Rusu, Sofia Uzum, Lelia Urdăreanu, Ecaterina Vlădescu Draganovici.

Tot cu prilejul zilei de 8 Martie, o altă expoziţie de pictură şi grafică a fost deschisă în sala Clubului Fabricii de confecţii «Gheorghe Gheorghiu-Dej» din Capitală. Expoziţia a cuprins un număr de 96 lucrări, — compoziţii, portrete, peisaje şi naturi moarte. Dintre artiştii expozanţi au făcut parte: Cleopatra Abulius, Lucia Armaşu, Mina Bick Wepper, Rodica Bondi, Ana Azvadurova Ciucurencu, Ileana Cojan, Cici Constantinescu, Tantzi Demetriade Ştefan, Olga Copăceanu, Micaela Eleutheriade, Elena Greculesi, Viorica Ilie, Amelia Ionescu Cononov, Geta Mermeze, Tatiana Moscu, Georgeta Năpăruş, Mihaela Nica Crăciun, Lili Pancu, Gabriela Pătulea, Mihaela Petrescu, Angela Popa Brădean, Rodica Popescu, Nadia Popovici, Victoria Radu Nedel, Ileana Rădulescu, Alma Redlinger, Mimi Şaraga Maxy, Diana Schor, Eugenia Ştefănescu, Tania Baillayre, Geta Brătescu, Clara Cantemir, Maria Chelsoi, Maria Constantin, Lucia Cosmescu, Margareta Dinu, Eugenia Iftodi, Ana Iliuţ, Maria Ioan Plăcintă, Natalia Matei, Maria Manolescu, Hortensia Masichievici, Elvira Micoş, Lidia Mihăescu, Eva Schön Munteanu, Tia Peltz, Eliza Repeţeanu, Natalia Rusu, Sofia Uzum, Zoe Vermont.

Între 8 martie şi 6 aprilie a.c., la Galeriile de Artă ale Fondului Plastic din Calea Victoriei nr. 132, a fost deschisă o expoziţie cuprinzînd obiecte de artă decorativă.

СОДЕРЖАНИЕ

Руководители партии и государства на ретроспективной выставке боевой графики 1

МИРЧА ДЯК — Ретроспективная выставка боевой графики 2

ДИСКУССИИ

МИРЧА ПОПЕСКУ — За портрет 14

ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОЙ ГРАФИКИ

В. ДОБРИАН 23
ФЛ. КОРДЕСКУ 23
М. ДЖИОН 24
Г. ИВАНЧЕНКО 25
ДЖЕТА БРАТЕСКУ 25
ВЛАД КРИВЭЦ 28
А. ЛУКАЧ 28
М. КИРНОАГЭ 29
КОРНЕЛИЯ ДАНЕЦ 30
ЕУДЖЕН МИХЭЕСКУ 31
Х. ГУТТМАН 31

ЗАРУБЕЖНЫЕ ХУДОЖНИКИ

БРЭДУЦ КОВАЛИУ — Гюла Деркович 33

Областные выставки изобразительного искусства в честь 40-летия КПР (Яссы, Клуж, Тимишоара, Арад, Бая Маре, Плоешть, Брашов, Тыргу-Муреш, Петрошань, Орадия, Сибиу) 36

ВЫСТАВКУ

Х. ХОРШИЯ — Выставка Михаелы Элеутэриаде, Алмы Редлингер, Кристи Мюллера 44
В. ОПРЯ — Экспозиция туристического плаката 45

КАЛЕЙДОСКОП

Штейнлен, друг народа 45
Нигерийская скульптура 47
Петер Младенов 48
Миниатюры Балтазара Бехема 48

★

Совещание организованное журналом «Арта Пластикэ» с клужскими художниками

ХРОНИКА

РЕПРОДУКЦИИ

	Стр.
КОСТАКЕ ПЕТРЕСКУ — Бухарестская конституция 11 июня 1848 г. — *тушь, акварель и гуать*	2
ТЕОДОР АМАН — Вокруг мамалыги — *аквафорте*	3
ОКТАВ БЭНЧИЛЭ — Этюд к «1907» — *рисунок*	4
КАМИЛ РЕССУ — Клоп — *рисунок*	4
ФРАНЧИСК ШИРАТО — Рабочее движение бьет по монархии и ее прислужникам — *тушь и гуать*	4
НИКОЛАЕ ТОНИЦА — Золотой телец, «Нам, которые одержали победу, можно поклоняться только одному идолу: нашему . . .» — *рисунок тушью*	5
ИОСИФ ИЗЕР — Забастовка — *рисунок*	5
АНОНИМ — Социализм 1924 — *рисунок*	6
ВИКТОР ИОН ПОПА — Балда (Карл II) — *рисунок*	6
В'АРГ, БЭРБУЛЕСКУ ИОН — Жребий брошен — *акварель*	6
ИОСИФ РОСС — Человек из сумастедтегодома — *тушь и акварель*	6
АУРЕЛ ЖИКИДИ — За чтением — *рисунок*	7
ВИДА ГЕЗА — Работа в лагере — *гравюра*	7
ЧЕГЛОКОВ ГЕОРГЕ — Забастовка в Лупень — 1929 г. — *уголь*	7
НИКОЛАЕ КРИСТЯ — Несчастный случай на работе — *рисунок*	7
ЖЮЛЬ ПЕРАХИМ — Выход из фабрики — *рисунок*	8
АУРЕЛЬ ЧУПЕ — Хлеб насущный — *гравюра*	8
ГЕОРГЕ ЛАБИН — Рабочие строители — *рисунок тушью*	8
ЛЕОН АЛЕКС — Расстрел — *гуашь*	8
Г. САБО БЕЛЛА — Заключенные — *гравюра на дереве*	9
К. ЧУВЕТЕСКУ — Плакат — *темпера*	10
ВАСИЛЕ ДОБРИАН — Наши заводы — *цветная гравюра*	10
ЛУДОВИГ БАРДОЧ — «1921» — *литография*	11
ПАУЛ ЕРДЁШ — Сталь закалилась — *тушь*	11
КОРИНА БЕЮ-АНГЕЛУЦЭ — Демонстрация за мир — *тушь*	11
МАРЧЕЛ КИРНОАГЭ — Построили — *аква форте*	12
МИХАИЛ ДЖИОН — Репрессалии — *клиногравюра*	12
ФЛОРИКА КОРДЕСКУ — Мужской хор — *цветная тушь*	12
КОНСТАНТИН БАЧУ — Пишут о нашем хозяйстве — *цветная тушь*	13
ВАСИЛЕ КАЗАР — «Техник» разъезжает. Из цикла «Воспоминания о фирме» — *тушь*	13
КОНСТАНТИН ЛУКАЧ — Сталевар — *гранит*	15
ОВИДИУ МАЙТЕК — Комсомолка — *бронза*	16
ВИДА ГЕЗА — Голова крестьянина — *скульптура по дереву*	16
БРЭДУЦ КОВАЛИУ — Бригадир — *масло*	17
ЛЕЛИЯ ЗУАФ — Мария Догару — депутат Великого Национального Собрания — *камень*	17
ШТЕФАН СÓНИ — Лазар Чернеску — *масло*	17
КИНТИЛЭ СПИРУ — Теодор Бербекару, мастер котельщик — железнодорожных мастерских «Гривица Рошие», депутат ВНС — *масло*	18
ИЗАК МАРТИН — Ковач Дория, электромонтер, награжденный орденом труда — *искусственный камень*	18
ГЕОРГЕ ШАРУ — Сава Штефан — передовик заводов им. Тудора Владимиреску — *масло*	19
АНДРЕЙ СОБОТКА — Портрет рабочего — *камень*	19
ЛИЯ САС — Дойна Райку, студентка отличница — *масло*	19
ИОН ПАЧА — Стойка Екатерина — передовик текстильной фабрики «Фламура рошие» — *масло*	20
ЛАЗАР ДОРИО — Сталевар — *бронза*	20
МИХАЙ ДАНУ — Паул Дындэряну — передовик обувной фабрики им. Кирова — *масло*	21
ГЕНРИ КАТАРЖИ — Рабочий — *масло*	21
АЛЕКСАНДРУ ПУШКАШ — Бачу Александру, прокатчик передовик завода «Индустрия сырмей в Кымпия Турзий» — *искусственный камень*	22
ИОН БИЦАН — Волейбаллистка Виорика Герисану — *масло*	22
КОРНЕЛИЯ ДАНЕЦ — Рабочие на шамотной фабрике — *линогравюра*	23
ИОСИФ МОЛНАР — Плакат — *темпера, пастель*	24
КОНСТАНТИН НИЦУЛЕСКУ и ПЕТРЕ БЕДИВАН — Плакат — *темпера*	25
ИОСИФ КОВА — Плакат — *темпера*	25
МИРЧА ВАЛЭУ, Петраш Василе — «Индустрия сырмей» — в Кымпия Турзий — *линогравюра*	26
ЕУДЖЕН ТАРУ — На прицепе — *литография*	26
ВИНЧЕНЦИУ ГРИГОРЕСКУ — Плакат — *темпера и накладные буквы*	27
АЛМА РЕДЛИНГЕР — Под знаменем партии — *гравюра*	27
Г. БОЦАН — Молодость — *литография*	28
ВАСИЛЕ ЧЕЛМАРЕ — На зов сирены Василия Роайтэ — *литография*	29
ЕУДЖЕН МИХЭЕСКУ — Арест комсомольца — *монотип и рисунок*	30
ЮЛИАН ОЛАРИУ — Республика — *линогравюра*	30
КЛАРЕТ ВАХТЕЛЬ — Металл — *цветная гравюра*	31
АДРИАН ЛУКАЧ — Идейный спор — *темпера и тушь*	32
ГАРРИ ГУТТМАН — Долгожданный момент — *тушь*	32
ВЛАД КРЫВЭЦ — 11 июля 1848 года — *темпера*	32
Г. ИВАНЧЕНКО — Строим за мир — *линогравюра*	32
ГЮЛА ДЕРКОВИЦ — Автопортрет	33
ГЮЛА ДЕРКОВИЦ — Вдоль железной дороги	34
ГЮЛА ДЕРКОВИЦ — Расстрел демонстрации — *этюд*	34
ГЮЛА ДЕРКОВИЦ — Из цикла «Дожа» — *гравюра*	34
ГЮЛА ДЕРКОВИЦ — В бурю	34
ГЮЛА ДЕРКОВИЦ — Корабельщик	35
ГЮЛА ДЕРКОВИЦ — Решение	36
ЛУКА АДАЛБЕРТ — Передовик Хужуй Аристир — *масло*	36
АЛЕКСАНДРУ САЙНЕЛИК — Первый мой задой — *масло*	37
НАТАНЗОН ЛИПА — Пассаж в Соколе — *линогравюра*	38
ИОСИФ ФЕКЕТЕ — Портрет железнодорожника Албуци Флориана — *гипс*	38
ЕУДЖЕН БОУШКЭ — Ремонт железной дороги — *пастель*	38
ГЕЛЬФРИЕД ВЕЙСС — Пионеры в Дофтанском музее — *гравюра на дереве*	39
ДУРЕ ДИОДОР — Чиснэдие Антон, рабочий — передовик железнодорожных мастерских в Тимишоаре	39
ВАСИЛЕ ПИНТЯ — Освобождение — *гравюра*	39
ЭМЕРИК ХАЙЁШ — В новой квартире — *масло*	40
АУРЕЛ ЧУПЕ — Крестьянка из Сик — *масло*	40
ИОН ПЕТРОВИЧ — Коллективист — *линогравюра*	41
АДРИАН ПОДОЛЯНУ — Нефтеперегонный завод № 1 — *акварель*	42
КАРОЛ БАЛИНТ — Портрет коллективиста Георги Эмерика из Никорешть — *искусственный камень*	43
МИХАЕЛА ЭЛЕУТЕРИАДЕ — Театр оперы и балета — *масло*	44
АЛМА РЕДЛИНГЕР — Бригада — *масло*	44
К. МЮЛЛЕР — Карнавальное (по Караджиале)	44
ИОСИФ МОЛНАР — Туристический плакат	45
Т. БРЫНЗЭ — Туристический плакат, дельта Дуная	45
ШТЕЙНЛЕН — Ах! если бы вместо хлеба я украл сто миллионов — *рисунок*	45
ШТЕЙНЛЕН — Зима — *рисунок*	46
Голова женщины	46
Голова женщины	47
Охотник	47
Маска	47
ПЕТЕР МЛАДЕНОВ — Вид Софии — *масло*	48
КОДУЛ БЕХЕМ — Художник	48

Первая обложка: Н. ПОПЕСКУ — *Плакат*

Вторая обложка: НЕИЗВЕСТНЫИ — *Пролетариат вертит колесо историй.*

SOMMAIRE

La visite des dirigeants du Parti et de l'Etat à l'Exposition rétrospective de la graphique militante et l'exposition des portraits 1

MIRCEA DEAC — L'Exposition rétrospective de la graphique militante 2

DISCUSSIONS

MIRCEA POPESCO — Plaidoirie pour le portrait 14

LES PROBLÈMES DE LA GRAPHIQUE CONTEMPORAINE

V. DOBRIAN 23
FL. CORDESCO 23
M. GION 24
GH. IVANCENCO 25
GETA BRATESCO 25
VLAD CRIVAT 28
A. LUCACI 28
M. CHIRNOAGA 29
CORNELIA DANET 30
EUGEN MIHAESCO 31
H. GUTTMAN 31

ARTISTES AU-DELÀ DES FRONTIÈRES

BRADUT COVALIU — Derkovitz Gyula 33

Manifestations plastiques dans les régions en l'honneur du 40-ième anniversaire du Parti Communiste Roumain (Iaşi, Cluj, Timişoara, Arad, B.-Mare, Ploeşti, Braşov, Tg. Mureş, Petroşani, Oradea, Sibiu) 36

EXPOSITIONS

H. HORSIA — L'Exposition Micaela Eleutheriade, Alma Redlinger, Cristea Müller 44
V. OPREA — L'Exposition de l'Affiche touristique 45

KALÉIDOSCOPE

Steinlein, un ami du peuple 45
Sculpture nigérienne 47
Peter Mladenov 48
Les miniatures de Balthazar Behem 48

★

Délibération organisée par la revue « Arta Plastică » avec les artistes de Cluj

CHRONIQUE

EXPLICATION DES IMAGES

Page

COSTACHE PETRESCO, La Constitution de Bucarest du *11* juin de l'année *1848* — *encre de Chine, aquarelle et gouache* 2
THEODOR AMAN, Rassemblés autour de la polenta — *aquaforte* 3
OCTAV BANCILA, Esquisse de *1907* — *dessin* 4
CAMIL RESSU, La punaise — *dessin* 4
FRANCISC SIRATO, Le mouvement ouvrier frappant la monarchie et ceux qui la servent — *encre de Chine et gouache* 4
NICOLAE TONITZA, Le veau d'or « A nous qui avons fait la victoire, il n'y a qu'un seul idole qui nous soit permis d'avoir: le nôtre... » — *dessin encre de Chine* 5
IOSIF ISER, La grève — *dessin* 5
ANONYME, Le socialisme 1924 — dessin 6
VICTOR ION POPA, Le biet (Charles II) — *dessin* 6
B'ARG BARBULESCO ION, Le sort en est jeté — *dessin* 6
IOSIF ROSS, L'homme de la maison des foux — *encre de Chine et aquarelle* 6
AUREL JUQUIDI, Lecture — *dessin* 7
VIDA GHEZA, Le travail dans le camp — *gravure* 7
CEGLOKOFF GHEORGHE, La grève de Lupeni de *1929* — *charbon* 7
NICOLAE CRISTEA, Accident de travail — *dessin* 7
JULES PERAHIM, On quitte la fabrique — *dessin* 8
AUREL CIUPE, Le pain quotidien — *gravure* 8
GHEORGHE LABIN, Ouvriers-constructeurs — *dessin encre de Chine* 8
LEON ALEX, L'Exécution — *gouache* 8
GY SZABO BELA, Les détenus — gravure en bois 9
CONSTANTIN CIUVETESCO, Vers de nouveaux avenirs affiche — *tempéra* 10
VASILE DOBRIAN, Nos usines — *gravure en couleurs* 10
LUDOVIC BARDOCZ, « *1921* » — *litographie* 11
PAUL ERDÖS, Le fer a été aciéré — *encre de Chine* 11
CORINA BEIU — ANGHELUTA, Manifestation pour la paix — *encre de Chine* 11
MARCEL CHIRNOAGA, Ils ont édifié — *aquaforte* 12
MIHAIL GION, Représailles — *linogravure* 12
FLORICA CORDESCO, Chœur d'hommes — *encre de Chine en couleurs* 12
CONSTANTIN BACIU, Ecris au sujet de notre unité collectivisée — *encre de China en couleurs* 13
VASILE KAZAR, « Le Technique » voyage — Cycle « Souvenirs de la firme » — *encre de China* 13
CONSTANTIN LUCACI, Ouvrier d'acier — granit 15
OVIDIU MAITEC, Jeune membre de l'Union de la Jeunesse Ouvrière — *bronze* 16
VIDA GEZA, Tête de paysan — *sculpture en bois* 16
BRADUT COVALIU, Chef de brigade — *huile* 17
LELIA ZUAF, Maria Dogaru, député à la Grande Assemblée Nationale — *pierre* 17
STEFAN SZÖNYI, Lazar Cerescúo — *huile* 17
CHINTILA SPIRU, Teodor Berbecaru, maitre chaudronnier aux Ateliers des Chemins de Fer Roumains « Griviţa Roşie », député à la Grande Assemblée Nationale — *huile* 18
ISZÁK MARTIN, Kovàcs Doria, Electricienne,décorée avec l'Ordre du Travail — *pierre artificielle* 18
GHEORGHE SARU, Sava Stefan, ouvrier d'élite aux Usines « Tudor Vladimiresco » — *huile* 19
ANDREI SZOBOTKA, Portrait d'ouvrier — *pierre* 19
LIA SZASZ, Doina Raico, Etudiante d'élite — *huile* 19
ION PACEA, La tisseuse d'élite Stoica Ecaterina de la « Flamme Rouge » — *huile* 20
LAZAR DORIO, Ouvrier d'acier — bronze 20
MIHAI DANU, Paul Dîndăreanu, ouvrier d'élite à la fabrique « Kirov » — *huile* 21
HENRI CATARGI, Ouvrier — *huile* 21
ALEXANDRU PUSKÁS, Baciu Alexandru, ouvrier d'élite au laminoir des Usines de l'Industrie des fils de fer de Cîmpia Turzii — *pierre artificielle* 22
ION BIŢAN, La Joueuse de Volley Viorica Herisanu — huile 22
CORNELIA DANET, Ouvriers à la fabrique de chamotte — *linogravure* 23
JOSIF MOLNAR, Affiche — *tempéra, pastel, applications de papier* 24
CONSTANTIN NITULESCO et PETRE BEDIVAN, Affiche — *tempéra* 25
IOSIF COVA, Affiche — *tempéra* 25
MIRCEA BALAU, Petraş Vasile, tréfilateur à « l'Industrie des fils de fer » (« Industria Sîrmei ») Cîmpia Turzii, — *linogravure* 26
EUGEN TARU, A la remorque — *litographie* 26
VINCENTIU GRIGORESCO, Affiche — *tempéra et lettres appliquées* 27
ALMA REDLINGER, Sous le drapeau du Parti — *gravure* 27
GH. BOŢAN, Jeunesse — *litographie* 28
VASILE CELMARE, A l'instigation de la sirène de Roaită — *litographie* 29
EUGEN MIHAESCO, L'arrestation du jeune communiste — *monotype et dessin* 30
JULIAN OLARIU, La République — *linogravure* 30
CLARETTE WACHTEL, Le métal — *gravure en couleurs* 31
ADRIAN LUCACI, Conflit d'idées — *tempéra et encre de Chine* 32
HARRY GUTTMAN, Le moment depuis longtemps attendu — *encre de Chine* 32
VLAD CRIVAT, Le *11* juin *1948* — *tempéra* 32
GH. IVANCENCO, Nous édifions pour la paix — *linogravure* 32
GYULA DERKOVITS, Autoportrait — — 33
GYULA DERKOVITS, Le long du chemin de fer — — 34
GYULA DERKOVITS, Suppression d'une démonstration — esquisse 34
GYULA DERKOVITS, Du cycle « Doja » — — *gravure* 34
GYULA DERKOVITS, Dans la tempête — — 34
GYULA DERKOVITS, Le maître des bateaux à toiles — — 35
GYULA DERKOVITS, La décision — — 36
LUCA ADALBERT, L'ouvrier d'élite Hujui Aristir — *huile* 36
ALEXANDRU SAINELIC, Mon premier coup — *huile* 37
NATHANSOHN LIPA, La passerelle de Socola — *linogravure* 38
JOSIF FEKETE, Le portrait de l'ouvrier des Chemins de Fer Albuţi Florian (des Ateliers des Chemins de Fer Roumains, Oradea) — *plâtre* 38
EUGEN BOUŞCA, On répare la voie ferrée Bistriţa — *pastel* 38
HELFRIED WEISS, Pionniers en visite au Musée de Doftana — *gravure en bois* 39
DURE DIODOR, Cisnădie Anton, ouvrier d'élite aus Ateliers des Chemins de Fer Roumains, Timişoara — *huile* 39
A. VASILE PINTEA, La libération — *gravure* 39
EMERIC HAJOS, Dans la nouvelle habitation — *huile* 40
AUREL CIUPE, Paysanne du Sic — *huile* 40
ION PETROVICI, Le collectiviste — *linogravure* 41
ADRIAN PODOLEANO, La raffinerie No. *1* — *aquarelle* 42
CAROL BALINT, Le portaitr du collectiviste György Emeric de Nicoleşti — *pierre artificielle* 43
MICAELA ELEUTHERIADE, La porte de Théâtre de l'Opéra et du Ballet, — *huile* 44
ALMA REDLINGER, La Brigade — *huile* 44
C. MÜLLER, Scènes de Carnaval (I. L. Caragiale) — 44
IOSIF MOLNAR, Affiche touristique — — 45
T. BRINZA, Affiche touristique — Le Delta du Danube — — 45
STEINLEIN, Oh, si au lieu d'un pain, j'avais volé *100* milions — *dessin* 45
STEINLEIN, L'Hiver — *dessin* 46
Tête de femme 46
Tête de femme 47
Chasseur 47
Masque 47
PETER MLADENOV, Vue de Sofia — *huile* 48
Le CODE BEHEM — « *Le Peintre* » 48
Reliure I: N. POPESCU, *Affiche*
Reliure IV: ANONIME, *Le proletariat tourne la roue de l'histoire*

arta plastică

3

CUPRINSUL

Vizita conducătorilor de partid și de stat la Expoziția retrospectivă de grafică militantă și Expoziția de portrete 1

MIRCEA DEAC — Expoziția retrospectivă de grafică militantă 2

DISCUȚII

MIRCEA POPESCU — Pledoarie pentru portret.................. 14

PROBLEME ALE GRAFICII CONTEMPORANE

VASILE DOBRIAN 23
FLORICA CORDESCU 23
MIHAIL GION.. 24
GHEORGHE IVANCENCO 25
GETA BRĂTESCU 25
VLAD CRIVĂȚ 28
ADRIAN LUCACI 28
MARCEL CHIRNOAGĂ....................................... 29
CORNELIA DANEȚ... 30
EUGEN MIHĂESCU... 31
HARRY GUTTMAN 31

ARTIȘTI DE PESTE HOTARE

BRĂDUȚ COVALIU — Derkovits Gyula 33

★

Manifestări plastice în regiuni în cinstea celei de a 40-a aniversări a Partidului Comunist din Romînia (Iași, Cluj, Timișoara, Arad, Baia Mare, Ploiești, Brașov, Tg. Mureș, Petroșani, Oradea, Sibiu) 36

EXPOZIȚII

HORIA HORȘIA — Micaela Eleutheriade, Alma Redlinger, Christea Müller.................................. 44

VIOREL OPREA — Expoziția afișului turistic 45

CALEIDOSCOP

Steinlen, un prieten al poporului 45
Sculptura nigeriană 47
Peter Mladenov—un artist cetățean 48
Miniaturile lui Balthazar Behem 48

★

Consfătuirea organizată de revista «Arta Plastică» cu artiștii clujeni

CRONICA

Redactor șef:
J. PERAHIM

Colegiul redacțional:
CORNELIU BABA, MARIA BENEDICT, RADU BOGDAN, MIRCEA DEAC, COSTIN IOANID, ION IRIMESCU, OVIDIU MAITEC, EUGEN POPA, MIRCEA POPESCU, EUGEN SCHILERU, TRAIANA TECLU

Fotografii: *Florin Dragu*

Macheta artistică: *Val Munteanu*

Redacția revistei: București, Constantin Mille 5,7,9 telefon: 13.75.61
Tiparul: Întreprinderea Poligrafică nr. 4, Calea Șerban Vodă 133—135 București